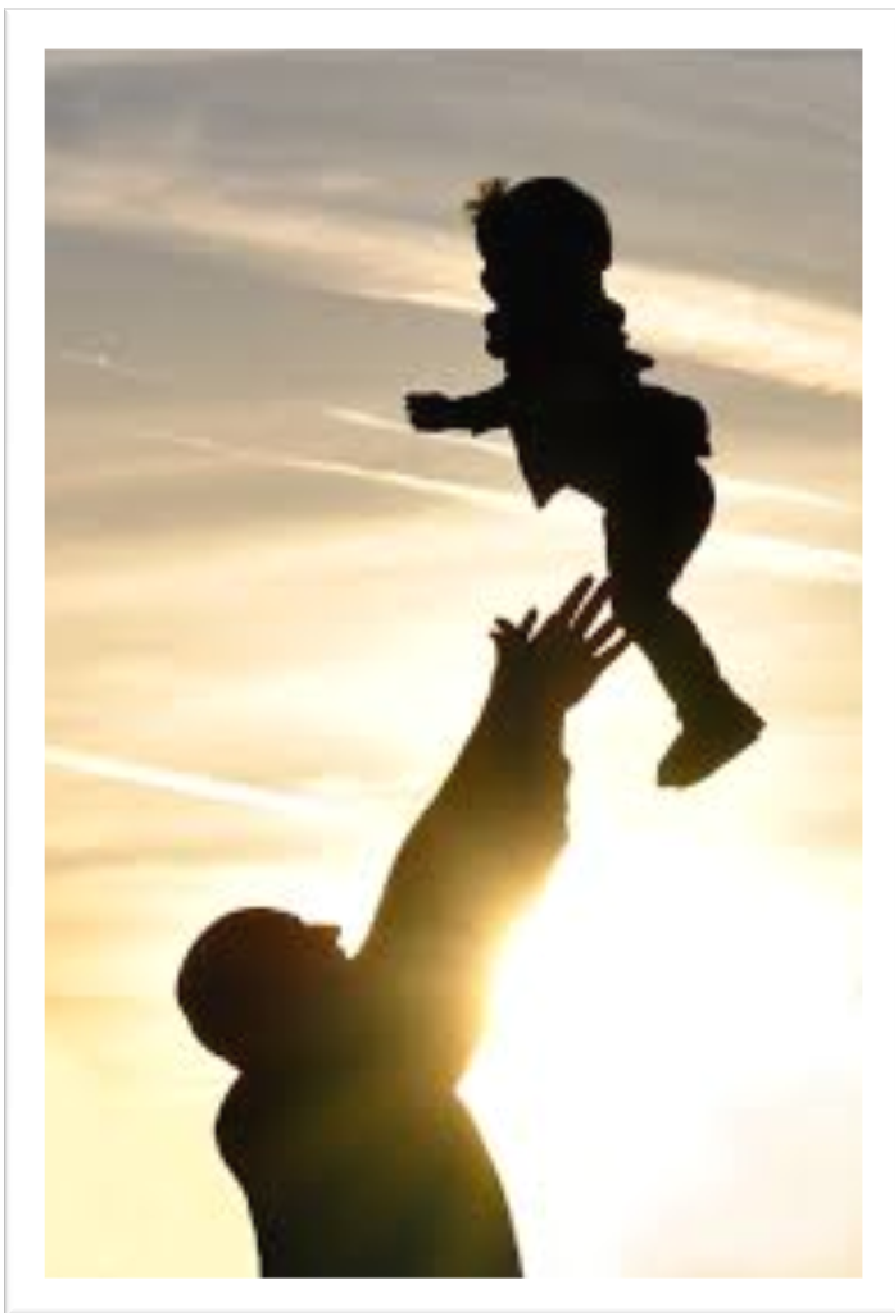

METZGER BALÁZS

A FIÁT KERESTE

Tartalom

A szívemből szakadsz ki.....	3
Magányosan	9
Élnem kell, ha így is	19
És eljött az idő.....	27
Levelek a távolból	32
Linus búcsúja	34
Epilógus 1	50
Epilógus 2	51

A szívből szakadsz ki

Lassan világosodott, nagyon lassan. Az elmosódó árnyak már kivehetőek lettek. Az apa nézte alvó fiát, nézte már vagy egy órája. Semmit nem tudott aludni, így végül csendben magára vette szőrmebundáját, és leült. Oldalról látta, ahogy az alszik, nyugodtan, száját kicsit csücsörítve. Szerető tekintete körbevette ezt a kis fiú fejet. Az alvók néha hangosabban szuszogtak, vagy forgolódtak, aztán sokáig csend volt megint. Szoborszerű mozdulatlanságban ülve nézte fiát, mint ha tárgy lenne ő is, csak a szeme mozgott. Lopta ezt az időt, úgy érezte, illetlenül. Mert belelátott abba, aminek tudatlan része lett volna ő is, ha alszik. A lassan múló időnek, ahogy a kis faházban leperegnek az utolsó órák, amikor a gyerek még itt alszik. Mert holnap már nem lesz itt, távol hajtja álomra a fejét, önélküle. Már egészen világos volt. Szeme még gyorsan végig-végig futott a kis arcon, aztán megtört a varázs. Az alvók ébredezni kezdtek. A búcsú reggele jött el.

Később magabiztosan állt a vén fenyő vastag törzsénél. Kívülről legalábbis úgy látszott, és ez fontos volt neki. Ne lássa senki, milyen nagyon kétségbe esett és összetört. A fa kérgének támaszkodott, mintegy véletlenül. Csak ő, és a kisfia, Linus tudta az öreg fenyő titkát. Ha titoknak számít egyáltalán, hogy ez a matuzsálem társuk itt a tisztáson, igazából családtag. Azaz volt. Mert a fia elmegy. Maga marad az öreg fával, maga marad itt mindennel. Tenyerét erősen a fenyő kérgének nyomta, és lassan tolta lefelé. Érezte, ahogy felhorzsolódik a bőre. A tarkójáig szaladt a fájdalom. Kicsit megemelte a fejét, szinte az orrán keresztül látta így a lovakat, nagyobbik fiát, meg a kicsit, aki éppen belőle szakad ki most. Érezte, ahogy a levegő áramlik kifelé a tüdejéből, és megszorul a gégejénél, halk, nyüszítő hangot adva. Azonban egy erőteljes krákogással véget is vetett az efféle gyöngeségnek.

A kisfiú már nem nézett rá. Az apa szinte beleszédült ebbe. Úgy látta ezt a gyermekét, mint önmagát. De neki már előre kellett tekintenie, bele az új világba, ami rá várt. Nem indulhatott el megtörten, és nem is várta ezt el tőle az apja.

- Álljon meg a talpán az a gyerek! Kapott elég muníciót erre! - mondta, inkább csak önmagának, biztatásul.

Mindezt átélnie ugyanakkor nagyon nehéz volt. Ebben a pillanatban egynek érezte a távozót, és önmagát is, sőt, ezt a kis horpadásszerű völgyet a fennsíkok között. Nemsokára elindulnak a lovak, nagy-nagy csend lesz, és ő visszaballag ebben a némaságban a faházhoz, ahová ez a kisfiú, az ő kisebbik fia, Linus született. Visszaballag egyedül. De még szeme elidőzött az apró vállon, rajta a szövetruhán. Nézte a nyakát, a lábszárát, ahogy a lovon ült, meg a sötétszőke haját, ívelt száját.

- Szébb, mint én, a lába formája, teste inkább az anyjáié, a bőre sem olyan hóka, mint az enyém. A szemei kékek, és mélyen ülők, na, ez inkább én vagyok, de a szája, meg az arca sokkal szébb, mint én lehettem ilyen kicsinek.

Minden porcikáját szerette ennek a gyereknek.

- Hej, a keservit! - szaladt ki a száján félhangosan.

A tények ismeretében nem kellett volna ennyire kiborulnia fia távozása miatt. Az biztos, hogy nagyon összenőttek az évek folyamán, és most nehéz volt az elválás. De neki mélyen, erősen volt egy nagyon rossz érzése.

- Nem látod nagyon sokáig! Jól nézd meg, utolsó napotok volt együtt! Elvesztetted a fiadat! - mondta gúnyosan énekelve belül egy hang.

Ezeket a gondolatokat igyekezett elfojtani, de mégis fel-feltört belőle, és elárasztotta érzelmvilágát.

Aztán a lovak elindultak meredeken, felfelé a dombon, hogy átvágva a hangás, elnyúlt síkságon, lassan leérjenek a völgybe, aztán újra fel és le, fel és le, míg beérnek a Városba. Mindenki így hívta azt a települést, mely bizony még falunak is kicsi volt pár száz fő lakosságával, de nekik, hegyi embereknek bizony nevezetes, népes helynek számított. Svar, mikor már nem látta, s nem is hallotta a tovahaladókat, hirtelen megiramodott. Úgy képzelte, hogy ha pár száz métert fut, még megláthat valamit belőlük, talán még követheti őket szemével. Bár ötvenöt éves volt, és ereje teljében, most mégis nagy lihegve állt meg rövidesen, elszorult szívvel, szinte szégyenkezve.

- Jól van, jól van, na, hát nem értitek úgysem - nézett körbe, beszélve csak önmagának. - Nem értitek úgysem!

Linus hároméves volt, amikor az anyja meghalt, ő pedig akkor már hat éve élt itt ebben a kis völgyben. Így már, mivel kistestvérként tizenkét éves volt most, tizenöt éve. Előtte lent lakott, messze, még északabbra, éppen a fjord peremén Landosenben első feleségével, s első fiával, Uvával, de a háború szétfújta őket. Ács volt ott, és a település házaiból sokat ő épített. Az a borzalom, ami ott történt, mindent megváltoztatott, semmi sem volt már az, ami régen. Hatalmas lángokkal égett el sok épület, melyet éppen ő készített, és amikor a katonák elmentek, minden más lett. Lassan tért vissza az élet, de sem ő, sem felesége nem tudtak már együtt élni, együtt lenni azok után, amit a lovasok tettek az asszonnyal. Voltak dolgok, melyeket nem lehetett megbeszélni, és szétrobbantották az emberi közösségeket. Pedig ő egy ideig próbálta a maga módján helyrehozni ezeket, de Erinka zárt lett és megközelíthetetlen. Szavak nélküli szemrehányását nem sokáig tűrve Svar végül szóra bírta az asszonyt:

- Nem voltál ott, amikor kellett volna, elrohantál a házból, a katonák meg bejöttek. Nem voltál mellettem, nem védtél meg.

- De én harcoltam velük, a zajra rohantam ki. Megmentettem Hakon életét.

- Mentetted volna meg az enyémet! Míg idegeneknek segítettél, engem megcsúfoltak.

- Hakon nem idegen, és nem lehetett kiszámítani, hová mennek.

- Mindegy, nem voltál itt, és nem tudtál megvédeni. Felőlem a fél hadsereget leölhetted volna, mert azt mindenki látja, hogy könnyen ölsz, de engem nem védtél meg.

- Asszony, miket beszélsz! Könnyen ölek? Hogyhogy könnyen ölek?

- Beszélnek az emberek ezt mindenfelé, Svar, nem én találom ki.

A közösség valóban nagyon elítélően reagált arra, hogy embert ölt a harcok alatt, amit Svar egyáltalán nem értett, hiszen a többieket védte. Azok a férfiak mentették meg az embereket, házakat, akik szembeszálltak a katonákkal, ők is futamították meg végül a rájuk támadókat.

Aztán Svar újra kezdhette azoknak a faházaknak az építését, melyeket régebben éppen ő húzott fel. Az emberek furcsa tekinteteit, az összesúgásokat a háta mögött, felesége folyamatos rosszallását nem bírta sokáig.

Egy napon aztán úgy alakult, hogy elege lett mindenből, szépen lóra kapott, és otthagytá az egészet, félig épült házastól, komor feleségestől, mindenestül. Uva már húsz múlt ekkor, és választott asszonyával életet kezdett egy távolabbi kis tanyán. És amikor úgy tűnt, házát a nagyfia háza mellé építené, ott is furcsa helyzet alakult ki. Uva markáns véleménynel volt:

- Apa, neked nem ide kell jönnöd! Menj csak be a Városba! A te korodban már nem jó ilyen kis tanyán lakni. Ott biztos jobban hasznodat veszik szakmád miatt, itt meg csak unatkoznál.

Látszott, fia keresi azokat az indokokat, hogy miért ne éljenek egymás mellett. Svar némán hallgatta őt, és csak hümmögött. Másnap aztán lóra kapott megint, elment a Városba. De ott sem talált helyet. Elege lett az emberekből. A pillantásokban rosszállást látott, már indok nélkül is. Úgyhogy továbbment.

Uvával is csodálatos korszakot éltek annak idején, bizonyos tekintetben hasonlót, mint Linussal. De amíg az elsőt nagyon fiatalon nevelte, addig Linust már érettebben, tudatosabban megélve. Jó, nagyon jó apának tartotta mindenki. Tudta is miért. Az ő apja is ilyen volt, pedig aztán nem kapott túl nagy szeretetet kiskorában. De amit Svar kapott kicsinek, azt tovább tudta vinni, sőt. Uva aztán kamaszkorában eltávolodott Svartól. Részben a sok munka miatt, részben pedig amiatt, mert anyja kemény, határozott, hidegebb jellemét örökölte. Ez után az epizód után meg, hogy ne költözzenek egy helyre, már sohase kerültek igazán közel egymáshoz.

És aztán Svar itt kötött ki, ebben a horpadásban, és épített faházat, már önmagának, csodaszépet. Egy méltóságos, öreg, nagy fenyő marasztalta itt. A fán látszott, hogy az idő már megtépázta, ugyan akkor kifejezett erőt sugárzott. Nem luc volt, a maga szabályos alakjával, hanem erdei fenyő. Nem volt szálegyenes, szabályos. Több oldalága egyenként volt olyan hatalmas, mint egy-egy másik példány.

- Na, te öreg fa, ha az emberek nem lesznek a barátaim, majd veled elboldogulok valahogy - mondta hangosan a fenyőnek, ami megértően bólogatott, mintha azt mondta volna:

- Vártalak már, leszel itt egy darabig, aztán tovatűnsz, mint mások.

Igen nehéz hónap volt, mire elkészült házával. Folyamatos tüzekkel üzte el a farkast, a medvét lova, de a félelmei mellől is.

És sorban jöttek a hegyi emberek, ki így, ki úgy, de mind a gerendaházat csodálni. Idővel párja is akadt, ha nem is egyhamar, a gyönyörű Veakke, sudár termetével, barna hajával, érzéki szájával, és dacos természetével. Az egyik kis tanyai közösség eladósorban lévő gyermeke volt ő, aki csodálta a magányos, kemény, egyedül boldoguló férfit. Vonzalmukat észrevéve, a család is kereste az alkalmat, hogy a lány a férfi közelébe kerülhessen. Meghívták Svart idénymunkára. Mikor fát vágott, a leány vitte neki az italt, ebédet. Aztán már az egyik báty járt éppen erre Veakkével, és szemérmesen járt egyet, hogy együtt lehessenek. És Svar megfürödvé a napfényben, fényes homlokkal, és nagy megnyílással a világ felé ment leányt kérni. Ősszel már férj-feleség voltak. A zord és hosszú tél alatt egészen jó párrá alakultak.

És következő ősszel már domború hassal nézte a hulló faleveleket asszonya, aki fiút szült neki.

Svar viszont most egyedül ballagott vissza házához. Pont, ahogy elképzelte. Kezével takarta el száját, fel-feltörő zokogását tompítva. Szemérmes emberként szégyellte magát a fák, a patak, a háza előtt, mintha számonkérhetnék gyengeségét. Rövid nyakú szürke kuttyája csak állt ott, farka sem mozdult.

Svar kis híján jókedvre derült az állattól. Mennyit nevettek kisfiával mimikátlanságán, sutaságán. Érdekes, hogy az öreg fenyőt sokkal inkább érezték társuknak, mint ezt a fura ebet. Gyomrában forró szorítást érzett.

- Mégis el kellett volna kísérem őket a lóval, legalább egy darabon, most is vele lennék! Most is ott lovagolnék mellette, mellettük, még látnám, még most is látnám! - Szinte pánikba esett ettől a gondolattól. De ahogy múlt az idő, lassan tompaságba süllyedt. Leült egy farönkre, a farönkre, ahol sok időt töltöttek Linussal, és csak bámult maga elé.

Uva néhanapján el-eljárt apjához, nem lakott nagyon messze, persze az ő mértékükkel. A Város túloldalán élt, nagyjából ugyanakkora távolságra, mint ő ebben az irányban, ami egy teljes nap lovaglással egy férfiember számára még éppen megtehető. Svar még ritkábban jutott el nagyfiához, annak feleségéhez és két unokájához. A távolság sem volt kicsi, és aztán neki kisebb gyereke lett, mint a fiának. És hát az előzmények sem voltak már felhőtlenek.

Most Uva segített neki, hogy Linus elkerüljön innen. Tudta ő is, előbb-utóbb el kell menniük, vagy együtt, vagy külön, mert a gyerekek iskolába kell járnia, és aztán valami szakmában inasnak állnia. Linus nagyon ügyesen faragott, jó keze volt a fához. Talán ács lehet belőle, akár az apjából. Mindezt, még a szakma tanulást is elkerülhették volna, de jött a hír, hogy közeledik a járvány. Ő már egyszer átélte ezt gyermekkorában, fel is épült belőle, nyakán, arcán számos heg mutatta ezt. De most nem mehetett, mert az erdőfelügyeleti állását csak később mondhatta fel. Rövidesen eldől, mikor mehet a fia után. Ha rosszul alakul, akkor előbb ér ide a járvány, és hosszabb ideig nem látják egymást. Most a nagyfia messze viszi a kicsit. Ha minden igaz, ma megszállnak a „Városban”, aztán másnap tovább, Uva lakhelyéig. Onnan pedig még két nap a vasútig, mely három napig megy délre, Öyenig. Ott Linus rokonoknál lakhat, és onnan jár majd iskolába. Az északról terjedő járvány eséllyel nem ér el addig. De ha kis szerencséje van, még a tél előtt mehet kisfiához. Öyenben is biztos szükség van ácsra, házépítőre, aztán majd hozza a sors, mi lesz.

A Hopenek mindig összetartottak. Nem kellett ehhez sokat beszélni. De Svar unokaöccse, akihez Linus ment, különösen hálás lehetett a férfinak, mert az életét mentette meg. A városban tomboltak a katonák, és mindenki összevissza futott. Svar éppen akkor ért arra a helyre, ahol Hakont két lovas szorította be. Svar egyet fejszéjével ütött fejen, öt méterről, igen ügyes és pontos célzással, a másikat meg lerántotta a lóról, és ketten verték agyon. Hakon is elment a városból, őt is kinézte a közösség. Lekötelezettje lett Svarnak, hiszen neki köszönhette életét. A hagyományok szerint a férfinak nem illett ezt mutatnia, viszont Hakonnak keresnie kellett a lehetőséget, hogy kérés nélkül törlesszen. A törlesztés nem pontos szó itt. A hagyomány szerint Hakonnak lett gjeldje, ami azt jelenti, hogy alkalmat kellett találni arra, hogy kifejezze háláját. Nem is háláját, hanem annak ellentételezését, amit a másik férfitől kapott, jelen esetben az életét. Nem számított az sem, ha közben meghalt az, akinek gjelddel tartoztak, az függetlenül megmaradt. Így Hakonnak kapóra jött Linus, mert különös elkötelezettségét a fiú nevelésével meg tudta valósítani.

Svar hazaérve lassan valahogy bejutott a házba, a lónak is adott enni, aztán tekintete rátévedt kisfia ágyára, mely az övétől merőlegesen helyezkedett el. Nézte a fekhelyet, és összehajtott a fehér ágyruhába öltöztetett súlyos pokrócot, mely még édesapjáé volt. Linus nagyon szerette ezt a kockás, elnyűtt darabot, mert súlya lenyomta, megnyugtatta őt. És ott feküdt a kisfiú fehér hálóruhája. Felkapta, és mélyen beleszagolt.

Veakke váratlanul hagyta őket ott, mintha árulást követett volna el. Svarban sohasem tudatosult, hogy haragszik az asszonyra e miatt. Amilyen szende volt a külvilág felé, azt gondolhatná mindenki, olyan lehetett akkor is, mikor idegen szem nem lát rájuk. De Veakke szemérmetlen, harsány, kisajátító és vehemens volt, amikor nem látta őket más. Svar tartott attól, hogy ez az elemi energia felemészti, és öregkorára végleg alulmarad, de aztán egészen máshogy alakult. Talán hajmosásnál fázhatott meg, vagy amikor a lovat etette, mert kapkodott, és nem öltözött fel rendesen, nem tudni. Csak két napja volt magas láza, amikor a férfi hirtelen rádöbbsent, lehet, hogy nagy a baj. Mire valahogy megszervezte, hogy Linusra vigyázzanak, azaz ellovagolt vele a nagy hóban a legközelebbi hegyi tanyára, és visszatért, hogy aztán orvoshoz induljon, Veakke már haldoklott. Ott sem merte hagyni már. Olyan gyorsan szállt ki a lélek belőle, amilyen hirtelen volt ő maga is.

Aztán ketten maradtak Linussal. A kicsi fiú még csak el sem sírta magát. Anyja halálát, mint egy természeti jelenséget élte meg, Ezentúl ketten voltak egymásnak, így folytatódott az élet.

- Anya ott van a fában, bokrokban, mohában, hangában, de még a levelekben is - mondotta Svar kisfiának. - Ő már csak így van velünk, és bizony, ahová ment, ott más dolgai is lehetnek az angyalok között, de azért figyel téged, figyel minket, és mosolyog, ha ránk néz. A mosolya itt van velünk minden fűszálban. Az asszonyt az öreg fenyő mögött temették el, mindössze egy kő jelezte a sírt.

Bárhonnan is nézte a helyzetet a férfi, most, hogy a gyerek elment, rá kellett jönnie, hogy cifrán ki van borulva. Szinte összenőtt vele itt a nagy magányban. Elrontott volna valamit? Akár kárt is tehetett volna benne, ha nagyon magára növesztette. Talán, a maga természetes módján szerelmes is volt a kisfiába. Nagyon zavaros, egymásra toluló, érzelmekkel átszőtt gondolatok cikáztak az agyában.

- Ej, te bolond, magadat növesztetted benne! - mondta ki hangosan.

De akárhogy szemlélte, valahol belül, legbelül azt érezte, hogy nem rontott el semmit. Sőt! Talán éppen Linus nevelését csinálta egyedül jól az életben. Nevelését? Nem volt ez nevelés. Ketten voltak. Azért nem mindig csak ketten. Hetente többször elvitte a fiút egy másik tanyára, ahol fizetett azért, hogy vele legyenek, amíg ő halászott, vadászott. Szerették ott.

Amikor három évesen szinte még baba volt, hát egészen máshogy kellett mindent tenni, mint mikor öt, hat, meg még nagyobb lett. A férfi tudta, mi a szerelem. Tudta, mi az, egy asszonyt bírni, nyersen, erővel. Tudta, milyen, amikor még nem kapta meg, milyen a pántlikák, fehér ruhák alatt a még nem érinthető bőr, milyen a meghajló nyakon a pihe, és milyen, ha beszívhatja a hajtónél az illatát. De tudta azt is, milyen a nő feneké, ha póre és vágyakozó, és milyen az ívben kifeszülő mellkas. És milyen a sima hát, karcsú derék, és gömbölyű tompor. De nagyon is szét tudta választani mindezen színes női paletta adta érzéseket kisfia szeretete érzésétől. Pedig abban is van testiség. Ahogy a kis gyerekekzelek cirógatják, amikor a tél tombol, és süvölt a szél, és ők ott fekszenek, és a kis test szinte belapul alá, ahogy oldalt dölve védi, tenyere betakarja az egész kis hátát. De mégis milyen más, milyen nagyon más. Talán finomabb, éteribb a gyermek. És ott a szemérem. Milyen természetes volt mindig az, amikor fia növekedésével már távolabb kerültek testileg, de más módon is. Amikor a szeretetében, kimondott szeretetében fürdött. Amikor kisfia, a maga módján visszatükrözve az ő magatartását, aggódott érte, óvta, de bírálta is. Amikor már a gyerek szabta meg kellemes időtöltéseik módját, határait. Talán egy kisfiúból éppen a fiú hiányzik. Talán minden kisfiú egy kicsit kislány. Abban az értelemben biztos, hogy nem bír férfias tulajdonságokkal. Aztán persze elmúlik ez, és férfi lesz lassan, és igyekszik meghatározni önmagát. És meghaladni az apát. Ott van a nagyfia, rég túl ezen. És már régen férfi, nem is olyan fiatal. Tizennyolc volt, amikor megszületett. Most meg már harminchét, hát benne a korban. És számíthat rá. Ha baj van, azért számíthat rá. Mint most is.

Svar aztán a konyhaszekrényben megtalálta az erdei gyümölcsökből erjesztett pálinkát. És vadul kortyolt belőle, mint egy fuldokló. Az alkohol forrón, égetően szánkázott le a gyomrába, és ott is érezte melegét. Gondolatai egyfelől kuszábbak lettek, másfelől meg olyan tisztán látott mindent, mint józanul sohasem. Teljes összefüggésekre tekintett pillanatok alatt, és tudta, ha most nem is tud visszagondolni rájuk, csak innia kell, és megint birtokában lesz azoknak a bölcsességeknek, melyek éppen benne vannak, csak eddig valahogy nem volt kulcsa hozzájuk.

A nap lassan ért a hegy gerincéhez, ami után aztán a félhomály töltötte be a völgyet, azaz a kis horpadást a fennsíkon. És az öreg erdei fenyő mellett, aminek egyik alsó ágára Linus emlékül rákötött egy vékony bőrszalagot, ott feküdt részegen Svar, a jó apa, szinte maga-

tehetetlenül, és hol elszűkülő, hol réveteg, elűszó szemmel beszélt az öreg fához. És a rövid nyakú, szürke kutya pedig nagy szünetekkel egyet-egyet ugatott a faház nyitott ajtajánál, fejfel a lebukó nap felé.

Közben Linus, bátyjával, ki tudja hol járt már. Talán, ha a tempó megengedi, lassan eléri a Várost, ahol eddig háromszor járt csupán. A kisfiú fejében már ez is nagy távolság volt, ennél tovább csupán egyszer jutott, mikor bátyja házába látogattak el. De az meg sem fordult benne, hogy az ő léptéke szerint hatalmas utat fog még megtenni, és az ő mércéjével mérve beláthatatlan idő fog eltelni, mire újra láthatja apját, és azt a helyet, ahol eddig élt. És azt sem sejtette, hogy ha vissza is tér valamikor, akkor az már egészen más lesz. Mert felnőtt, és az a világ, ami eddig létezett számára, már sohasem térhet vissza ugyanúgy. Mit ugyanúgy, már sehogy.

Magányosan

Svar három napig ivott. Aztán elfogyott minden pálinkája, és ellovagolt szerezni. Utána megint csak ivott, minden álló nap egy hétig. Nem fűtött, vastag füstölt sonkát rágott. De, amikor egyik reggel beleesett a patakba, és alig bírta onnan kimászni, valahogy észhez tért. Csak nem fog belepusztulni ebbe? Azon a részen, ahol kis öblöt alakított ki Linusnak a patakban, hogy a legmelegebb napokban ott fürödhessen, még vizesen nekivetkőzött, és belevetette magát a pár fokos vízbe. Heves fújtatással, nagy mozdulatokkal csapkodott, hogy kijózanodjon, hogy szenvedjen, hogy ki tudjon törni ebből az állapotból. Befelé menet egy kőhöz vágta a pálinkásüveget, és remegő végtagokkal, csattogó fogakkal befűtött végre. Aztán összekucorodott a kályha előtt egy pokróc alatt, és mély álomba merült.

Mintha a víz alól jönne, úgy bukkant fel a nagy, hosszú, álomtalan alvásból a fény, az ébredés felé. Arcát az erős, de kellemesen melegítő sugarakban fürösztötte. Kisfiát látta, úgy érezte, ő veszi körül. Mintha ott lett volna vele, mintha ott ült volna mellette. Nyugodt, nagy boldogságot érzett. Azokat az érzéseket, melyeket akkor éltek meg együtt, mikor néha reggel a verőfényes napban, félálomban sütkéreztek. Aztán felébredt végül. És nem voltak könnyű órák, de lassan mégis összeszedte magát. Nagyon-nagyon sok ideje maradt. Mint ha egy súlyos, majdnem halálos betegségből gyógyulna fel, úgy érezte magát. És végre valamiféle higgadsággal tudta kezelni ezt az egész történetet. Eszébe jutott az a kavargó érzéshalmaz, melyet Linussal kapcsolatban élt meg a napokban. És tudta, most már valahogy megszeli, kibontja, újra éli, feldolgozza. Egyelőre nem tudta, hogy fogjon hozzá. De azt érezte, az egészet már kordában tudja tartani. Később úgy gondolta, megpróbálja időrendben végiggondolni azokat az éveket, melyeket kisfia születése óta együtt megéltek. Tudta, nem lesz könnyű, de megnyugodott, hogy megtalálta a módszert, mely segít neki valahogy - valahogy nagy nehezen megemészteni ezt az egészet. Hogy kísérletet tud tenni, a történetek túlélésére.

Szigorú, spártai napirendet talált ki, nem is tudva róla, hogy ez egyfajta önbüntetés, de e mellett kontroll is, hogy vissza ne essen, meg ne semmisüljön. Az az érzés kerítette hatalmába, hogy önmagának van most, és minden, ami történik, öncélú, és bizonyos tekintetben értelmetlen. Mindegy, mit csinál, mindegy, mit tesz, úgysem tud erről senki, nem látja senki. Még neki sem tudott kezdeni annak, hogy feleleveníti a kezdeteket, attól a pillanattól, amikor felesége megmondta, hogy egészen biztos benne, hogy babát vár. Ahogy ezek a képek betolultak tudatába, ösztönösen el is távolította őket, mint ha egy túl forró étel lenne. Ugyanakkor folyamatos emlékek jöttek elő, összevissza, időrend nélkül.

- Elment a fiad, és te nagyon sajnálsz, mert nagyon szeretted, és most úgy gyászolsz, mint ha meghalt volna, ez az igazság - mondta ki hangosan, és megkönnyebbült ettől.

Istent Svar úgy gondolta magában, hogy nem véletlen, hogy nem jelenik meg itt, az emberek előtt. Abban hitt, hogy ez a földi élet egy olyan hely, ahol Isten nélkül kell boldogulni. Nem Isten segítségével, hanem az ő személyes jelenléte nélkül. Így meddő próbálkozás őt hívogatni, vagy kérni tőle, mert a dolog lényege az, hogy nem avatkozik közbe direkt jelekkel. E mellett azonban azt képzelte, hogy Isten figyeli őt. Na, nem csak őt, minden embert, de hatalmaságában éppen nagyon is látja, mit tesz. És rövid időn belül nagyon erős vonatkozási pont lett ez a figyelem. Úgy öltözködött, evett, és tett mindent, hogy becsülete legyen Istene előtt. Itt, ebben a nagy-nagy magányban. És ez lett megmaradásának a legerősebb támasza. És tudott úgy élni, hogy Isten figyelmében ember maradjon.

Minden tavasszal, mint most is, jött egy vagy több hatalmas vihar itt a környéken. Linussal mindig várták, és beszéltek róla, vajon mikor érkezik már. És borzongó áhítattal nézték az egész színjátékot, a faházat dőngető nagy szelet, a jégeső kopogását, és a csontig hatoló

égzengést. Ezen a tavaszon úgy tűnt, mindennél hatalmasabb vihar kerekedik. A rügyek már megpattantak, de a horpadásokban még kásás hó volt. A dér már reggel nem lepte be a füveket, de az erdő mélye még hideget rejtett. Svar a ház előtt nézte, ahogy a késő délelőtti ég egészen elfeketedik a horizont egyik oldalán, míg őrá még a meleg nap sütött. Figyelve, sietős léptekkel rakott el mindent, amiben kárt tehetett a vihar. A kutya már fél órája az ágy alatt remegett. És a nagy csendben mély, zúgó morajlás hallatszott, ahogy az erdő a völgyben sóhajtani kezd a feltámadó szélről. A férfi kint állt a ház előtt, egyenesen állva, felszegett fejjel, és széttárt kezekkel.

- Na, fiam, most nem láthatod, de majd elmesélem, ez hatalmasabb lesz, mint bármelyik, amit megéltünk - mondta.

Az erdőből kiáramló levegő eső és földszagú volt. Száraz levelek csapódtak az ég felé, majd örvénylettek a levegőben. A szél majd feldöntötte Svart, aki sietős léptekkel ment be a házba, és a parányi szobaablakon kémlelt kifelé. A távoli morajlás egyre erősebb lett a fokozódó szélben, melyhez a ház eresztékeinek nyikorgása társult. És akkor a közelben becsapott az első villám, hatalmas dörgéssel. A férfi a gyomrában érezte a rezgéseket. Olybá tűnt, nincs is ház a feje felett, egymaga áll a földön, fedél nélkül. És ekkor eleredt az eső, olyan hatalmasan, hogy látni sem igen lehetett. És amikor már enyhült a vihar, és csendesedett az eső, vakító villanás kápráztatta el Svart, melyet abban a pillanatban robbanásszerű dörgéssor követett. A ház is dobbant egy nagyot. A férfi még fel sem eszmélt, de szeme sarkából látta, hogy kint valami ég, villózik. A házat pedig átható koromszag árasztotta el. A vihar nagyon hamar elvonult, de addigra a kémény mellett vastag sugárban dőlt be a víz a házba. Svar kisietett, megnézni, mi történt, hová vágott be a villám. A kandalló és a kémény is kőből volt, ebbe csaphatott be, de a tetőt is feltépte valami, szerencsére nem nagydarabon. Az öreg fenyő viszont erősen megsérült. Egyik nagy ága szárnyaszegetten lógott alá, és törzsén végig egy világos csík jelezte, a lefutó villám letépte a kérget. Odébb az egyik nagy tölgyet viszont miszlikekbe aprította, egy helyen meg is gyújtotta a villám. Még jó, hogy a fő csapás nem a házat érte. A lovát viszont döglötten találta az istálló részénél. Az állat egy kis karámban volt a kémény mellett, így télen volt némi melege. A kantár ki volt kötve a kéménybe ékelt vas-karikán. Még aznap eltemette az állatot, miután gerendákkal nagy nehezen kitologatta a mezőre. Ló nélkül viszont nem sokra ment. Gondolkodott, hogy Olesékhez átmenjen-e kölcsön lovat kérni, de nem tette. Itt az emberek csak akkor kértek egymástól szívességet, ha életveszély volt. Olesék félnapi járásra voltak, a Város gyalog két napra. Svar nem bánta, ennyi ideig megy, legalább az út leköti, és szabadon gondolkodhat. Azért még az öreg fenyő lógó, nagy ágát lefűrészelte, és egy botra kötött ronggyal igyekezett a törzs sebeit végig bekenni zsírral, szurokfélével, hogy gyorsabban gyógyuljon.

- Na, nem rég mentél el fiam, látod, már a lovunk sincs, és a fánk is majd elpusztult - mormolta Svar.

E vidéken gondot a farkasok nem jelentettek, mert elkerülték az embert. A medve lehetett veszélyes, ebben az időben különösen, mert a téli álom után nagyon éhesek az állatok, meg amikor bocsokkal voltak, akkor. Svarnak volt egy öreg flintája. Ha a medve, ételt szimatolva a ház közelébe ért, elég volt egy lövés, annak hangja elriasztotta a betolakodót. De Svar még ezt sem vitt magával, elég volt néhány gyűjthető patron, aminek a hangja messze űzte a medvét. A férfi fő fegyvere egy öreg számszerű volt, melyet egy jó kezű kováccsal alakított át. Hátránya a lövések közötti nagy időintervallum volt, viszont ereje óriásira nőtt. A férfi egy ideje nem vadászott csapdával, mert embertelennek tartotta. A csapdás vadászatnak az vetett véget, amikor egy medvét kapott el a vas, az állat ott őrzöngött, és csak sokszori lövéssel lehetett megölni. Ez annyira megviselte Svart, hogy ezentúl csak íjjal vadászott. Szerencsére a medvés történetet nem látta kisleány. A flinta meg elég ócska volt. A számszerűvel vadászni igazi kihívást jelentett, és Svar gyakran sikerrel járt.

A városba vezető útra viszont alaposan fel kellett készülnie. Pénze szinte semmi nem volt, viszont sok szárított szarvasgombát vitt magával, melynek értéke magas volt. Vitt még bőroket is, szépen kikészítve. A saját élelem, a kés, fokos, számszeríj, bőrök, éjjeli pokróc végül elég súlyos málhát eredményeztek, de azt remélte, így is eléri a várost két nap alatt. Az éjjelt egy fán tölti, mely nem kellemes, de hasznos dolog.

A hajnal a két hegy közti kis horpadásból felfelé lépkedve egy apró alakot látott a nagy fennsík felé haladni, a kövező völgy felé, egyenletes tempóban lépkedve. Svar fején kalap volt, nyakán kendő, hátán a nagy málha. Hamar felvette azt az ütemet, amivel a föld hátáról is lement volna. Elmerülhetett gondolataiban, egyedül a medve jelenléte igényelt időnkénti körbetekintést a tájon.

Az idő már reggel sem csalt deret az aljnövényzetre, és kellemes hűvös volt egész nap, még zápor sem zavarta meg útját.

És a férfi gondolataiba merülve látta Linust, mikor még csecsemő volt, a kis testét, a picci lábát. Felidézte azt, amikor megtanult járni, egy nap alatt. A végén olyan fáradt volt, hogy majd összeesett, de csak felállt, ment, ment. A végén úgy kellett lenyomni, hogy elaludjon. Nagyon szép képek voltak ezek, de rájött, fia későbbi életszakasza volt az, ami az ő igazi idejük kezdete volt. Eszébe jutott több mese, melyet neki mesélt. Ezeket teljesen magától találta ki, csak úgy jöttek. Viszont sokszor mesélte el őket, és a történetek csiszolódtak, alakultak. Arra jött rá, hogy ezek persze mindig a kisfiáról szóltak, és sokszor voltak az életre felkészítőek. Sokat mesélt a kis Csírről, aki Kínában volt kisfiú, volt egy nagyon kedves és meghatározó északi története egy apáról és a fiáról, és voltak az Etten mesék. Etten egy képzelte világban volt gyerek, ahol nehéz, de csodás dolgokat élt meg. Volt egy meséje a falut támadó madarakról is, ahol szintén egy bátor legényke mentette meg a közösséget. Jó volt ezekre a történetekre visszagondolnia.

A nap már komolyan melegített, és ő a fennsík végén már a következő völgyet is elérte, ahol egy kicsi erdőn kellett átvágnia lefelé, majd újra fel, a következő, még szélesebb fennsíkra. Ereje nem tompult, megállás nélkül ment gépiesen, s gondolatai meséin jártak.

Az északi mesében egy apa volt a fiával, csak éppen a fővárosban, anya nélkül, aki meghalt. Miközben elképzelte meséje képeit, az ötlött eszébe, hogy milyen egyértelműen látja a várost, azt a nagyvárost, ahol sohasem járt, és még a lakás szobájának fehér, kissé már sárguló-szürkülő falát is tisztán maga elé idézi. Vajon kisfia milyen képekkel látta ezt a mesét? Valószínű, hogy teljesen mást képzelte, de valami mégis működhetett, mert az egyik kedvenc meséjük lett.

A történet maga ott kezdődött, hogy a hét-nyolc éves fiúcska anyja már régen nem élt, apja nevelte egyedül a fővárosban. És az ország háborúba keveredett. Apja behívót kapott, és hiába rohángászott a hivatalokba, mégis el kellett mennie katonának. Nem maradt más, messze északra vonatozott kisfiával, az anyai nagyszülőkhöz, akiknél már jártak egy párszor, főképpen nyáron. A gyerek nagyon élvezte a vonat utat, mely az egyre nordikusabb tájon fúrta magát keresztül, több napon át, ugyanakkor szorongott is apja elvesztése miatt. Induláskor adott apjának egy kis fém érmet, melyet az iskolában készített, hogy az vigyázzon rá. Apja betette kabátja felső zsebébe. Ahogy haladtak a gőzössel, egyszer csak előbukkant az óceán, és a fjord kis pereme, alul a vízzel, felül a nagy hegyekkel. Az apa szinte azonnal visszafordult, a kisfiú pedig beilleszkedett az ottani életbe. Szakállas, pipázó, kis gőzös hajóval halászó nagyapjával töltötte a nap nagy részét. A nagypapa látszólag nehezen mutatta ki az érzéseit, azonban belül csupa szív volt. Gyakran tűnt el a hajó gyomrában, és került elő kaptatosan, szesz szaggal, amiről a gyerek tudta, valami férfias, nem túl helyes, de az élethez hozzátartozó dolog lehet. A kisfiú kedvességgel, rábeszéléssel, hízélgéssel mindent elért az öregnél. A nap fénypontja volt, amikor vonat érkezett. Az apát nehéz volt rábeszélteni arra,

hogy a hajóval közelebb menjen a parthoz, hogy jól lássák a vonatot, de mindig sikerült. A kisfiú arra is rájött, hogy az öreg legalább annyira kíváncsi a vonatra, mint ő maga. A papa jó ideje nem volt szerencsés a halászatban, a többiek lepipálták. Jött a tavasz, és eljött a nagy verseny ideje. Ilyenkor jöttek a part közelébe a nagy lepényhalak, és aki a legnagyobbat kifogta, az lett az év halásza. Az öregnek ez még sohasem sikerült. A kisfiú talált egy döglött vakondot, és rávette a papát, hogy az egyik horogra azt akassza. És, láss csodát, a vakondot valami óriási hal kapta be. Hatalmas küzdelem kezdődött, az öreg keze csupa vér volt már a kötélről, ahogy fárasztotta áldozatát. Sok-sok idő alatt felszínre bukkant a hatalmas lepényhal, melyet büszkén vontattak a partra. A mérésnél derült ki, az eddigi legnagyobb ilyen halat sikerült zsákmányolniuk. Az öreg szinte megdicsőült, de nem felejtette el a gyereket dicsérni. Aznap a nagypapa igen berúgott, másnap szavát nem lehetett venni. Lett pénz a hajó felújítására is.

A mesét hosszú ideig színezte Svar, a hajó kinézetétől a fjordi kis település leírásáig, de idejük az volt bőven.

A mesében egyik nap a tenger furcsa színekkel fodrozódott. Mindketten érezték, valami baljós következik. És valóban, sok ezer kilométerre az apát súlyos találat érte. De, mint utólag kiderült, nem halt bele a sérülésébe, mert az a plakett, melyet a fiú adott, bekerült a katonazubbonyba, épp a szíve fölé. A golyó nagy horpadást okozott a plaketten, csontot is tört, de nem ölte meg az apát.

És telt múlt az idő, az apa nem írt levelet nagyon rég óta. Lassan ősz lett, de hiába nézték a vonatot, nem jött azzal senki. Pedig a háborúnak is régen vége volt már. Azonban egy alkalommal, mikor a nagy gőz mindent betakart, és a párák miatt a látás is rossz volt, mintha egy kis szürke alak állt volna az induló vonat mellett. Reszketve irányította az öreg a hajót a partok felé, és látták, az apa az.

Lett nagy öröm nem soká. Az apa és a nagypapa sokat ittak. Énekeltek is valami nagymellű Martharól, aztán a nagypapa egy míves mondat közben fejjel esett a tányérba. A kisfiú áhítattal és boldogan hallgatta a két férfi horkolását a szobában.

A mese aztán kiegészült későbbi látogatásokkal, sőt azzal is, hogy a fiú felnőttkorában ugyanúgy halász lett, mint nagypapa. Sokat színezték ezt a történetet. A kisfiúnak pár jelenet nagyon tetszett. Így a felnőttes dolgok, a részeg éneklés, na meg a halfogás.

Milyen jó mese volt ez! Svar legalább úgy élvezte, mint Linus. Így visszagondolva igazán szólt arról, amiben most vannak. A gyerekek el kell mennie az apjától, és idegen helyen kell boldogulnia. Vajon mikor találkoznak újra? Milyen lesz az a pillanat, ami a mesében olyan csodálatos és misztikus: a ködben lassan előtűnik egy sziluett, és az nem más, mint a régen várt személy.

Svar könnyeit törölgette, de figyelmét nem kerülte el a fenyér szintje felett hullámozó barna tömeg, egy távoli medve képe. Az állat szimatolt, de nem közelítette meg a férfit, aki öles léptekkel távolodott a fennsíkon az erdő felé.

- Vajon visszafelé is itt lesz a medve? - gondolkodott hangosan. Mert a lóval, akivel még nincs is összeszokva, nehezebb dolga lesz. A ló nekiiramodhat, megijedhet a medveriasztó csattanásától is. Itt nagyon kell figyelnie majd.

Délutánra már erősen törte a vállát a sok cipelnivaló. Megengedett magának pár korty pálinkát, és könnyebb is lett, forróság járta át tagjait. Jó időben keresett magának az egyik völgy erdős szélén egy nagyobb fenyőt, ahová magasra felgallyazott, és nyugtalan álmát elkölthette. A következő napon már jóval lassabban ballagott, de késő délutánra elérte a várost. Kapott helyet az egyik portán, távoli rokonoknál. Mindig itt szokott megszállni a jéghideg vendég-

szobában. A háziakkal rövid mondatokat váltottak, az időjárásról, járványról, és egyéb fontos dolgokról.

- Itt jártak a fiaid, nem oly rég.

- A járvány elől, meg a gyerekeknek, a kicsinek tanulnia kell már, én a betűkre megtanítottam, számol is valamit, de ugye az nem elég - felelte Svar.

- Szép kisgyerek, úgy nézte a bátyját, mint valami Istent, azt láttam. De evett is rendesen, bab volt, levágtam sonkát is, adtam is nekik, vittek.

- Igyál ebből Eirik, hagyok itt halat is, szereted, tudom, az a tavi, magam füstöltem - mondta Svar, és elővette a vékony bőrbe tekert füstölt kis törzseket, meg a méregerős, erdei bogyók-ból főzött pálinkát.

Hamar talált lovat, egy nyugodt, fiatal kancát. Még maradt annyi pénze, hogy egy ócska, elhasznált nyeret is vegyen mellé, hiszen azt nem cipelhette magával otthonról. Nyereg nélkül meg megszalad a ló, ha medvét lát. Még pácoló sóra, meg egyéb apróságokra is futotta. Aznap délelőtt visszaindult, kicsit hajtotta is az állatot, jó alkalom volt arra, hogy összeszokjanak. És a fennsíkon ismét ott volt a medve, közelebb, szimatolva. A ló láthatóan ideges volt, a farkát felcsapta. Svar nem várta meg, míg megiramodik a ragadozó, hanem könnyű vágtában áthajtotta a lovat a fennsíkon.

Azt hinnénk, unalommal teltek a férfi napjai, pedig dehogy. Minden második héten vadászni ment, ami az előző nap szertartásos készülődésével, a másnapi vadászattal és a rá következő nap zsákmánycipelésével, és a feldolgozással jó pár napba telt.

Igazából már a vadászatot megelőző reggelen megkezdte a fegyver felkészítését. A számszeríjat nem kellett volna ennyire gondosan karban tartania, de ez hozzátartozott a rituáléhoz. A rövid, vastag vesszőket is egyesével vizsgálgatta, és bizony órákat vett el az, ha egy-egy újat készített. Ezeket belőtte, azaz célba lövéssel gyakorolt, csiszolgatta, farigcsálta őket. A kése élezésére is nagy gondot fordított. Aztán minden felszerelését összekészítette, és sokat evett, hamar aludt. Úgy érezte, ő és a vad összekapcsolódtak már, neki csak végig kell csinálnia, ami már ki van jelölve. És valóban úgy történt. Legtöbb esetben már a hajnali órákban felriasztotta zsákmányát, melyet lopva, majd egyre inkább láthatóan követett. Legtöbbször az itt élő, kistermetű szarvasra vadászott. Az állat általában egy ideig nagy iramodásokkal menekült, de aztán egyre kíváncsibbá, ugyanakkor fáradtabbá, tompultabbá vált, míg végül, általában este felé már annyira közel engedte üldözőjét, hogy egy egyetlen, jól irányzott lövéssel halálra lehetett sebezni. Svar mindig megadta a tiszteletet áldozatának. A zsákmányt vagy haza bírta cipelni, vagy nem. Általában helyben dolgozta fel, és a bőrét vitte haza, majd másnap reggel ment a húért. Két esetben dézsmálta eddig meg a medve a hátrahagyott húst.

A bőr és a hús is még sok munkát jelentett. Pácolás, füstölés, kikészítés. Így, mindent összevetve egy jó vadászat a hét nagyobbik felét elvitte.

A halászat egyszerűbb volt. Ehhez olyan nyílvezzőt használt, aminek a vége apró, éles faszilánkokban végződött, mely több helyen is átdöfte a halat, jobb találatot elérve. A halak a hegyi tó napos részére jöttek sütkérezni, némi etetés után. Néha négy-öt jókora példányt is meg tudott szigonyozni egy óra alatt, mire a többi odébbállt. A füstölés vonzotta a házához a legtöbb ragadozót.

Úgy tűnt, Svar a szigorú keretek között jól bírta a magányt. Kisfiával, míg együtt voltak, folyton beszélgetett, most meg magában, persze. Nagyon sokat gondolt arra, hogy most hol járhat, mi van vele.

A szeretet, ami köztük volt, megnyilvánult testérintésben is. Linus sokszor bújt hozzá, és ő is a gyerekhez. Kezdetben egymás mellett aludtak, és ő fészkét csinált neki, apafészkét. Oldalt feküdt, és a kisfiú bevackolt mellé, szorosan hozzábújva háttal, úgy, hogy az apa egyik keze a gyerek feje felett volt a párnán. Így mesélt neki általában esténként. Aztán mikor nagyobb lett, már igényelte a külön alvást a fiú. De néha azért összebújtak. Milyen természetes is a gyerek. Mert nagyon is jól jelzi, hogy szüksége van a leválásra, térre. És ha ezt a szülő tiszteletben tartja, nem köti magához, akkor spontán alakul az évek során. Aztán a szeretet köztük, ahogy belegondolt, megnyilvánult diszkrécióban, szemérmes gesztusokban is egymás felé. Az apa gyarlóságait, néha gorombaságát, a fiú szertelenségét a szeretet puhán bevonta, elsimítva az éleket. Az elfogadás is jó szó erre, de a szeretet szelídsége is.

Az apa modellként tett mindent, melyet a gyermek lemásolt a maga szintjén. Ahogy nagyobb lett, ezek a dolgok közössé váltak, az övék lett már. A gyermek életkora növelte ezeket a „mi” köröket.

Az apa arra gondolt, hogy ki tudja mi lesz vele, ki tudja, mi lesz a fiával az idő múltával, most, hogy szétszakadtak. De vajon az ő közös életük, a gesztusok, az együtt cselekvések, a tárgyakra irányuló szeretetük, életük kis apró momentumai, és az a hatalmas gyengédség, ami a szívében él, szóval ezek eltűnnek egyszer? A szeretetnek van értelme? Csak az az értelme, hogy tovább viszi a fiú? Hogy ezek által magabiztosan, nagy munícióval majd boldogul máshol?

Hogy is van ez? Van létjogosultsága a szeretetnek, ennek a finom szövetnek, mely érzelmekből, emlékekből, jó együttlétekből, kis közös titkokból és varázslatokból, egymás felé tett gesztusokból, csodás mesékből, és még millió leírhatatlan fonálkákból áll? Megáll ez magában? Olyan, mint egy bútor, vagy kedves tárgy, csak éppen nem látható? Egyáltalán létezik-e, vagy csak ő sűrítette össze gyászában együtt élésük minden mozzanatát egy afféle szeretet gombócban? Ki tudja? Talán - gondolt bele - éppen ez a lényege, hogy ha minden következményt leválasztunk róla, magában is megáll? Lehet, hogy ez ér valamit egyáltalán ebben az életben? A többi csak díszlet?

Roszbabb napjaiban ostromozta magát. Hogy lusta volt, nem figyelt kellően a fiúra, kihagyott fontos dolgokat... Mindegy már, úgy van, az van, ami megtörtént.

Amikor valahogy lassan meg tudta formálni magában, hogy mindaz a csoda, amit ezzel a kis emberrel együtt megélt itt, ebben a dombok közti kis horpadásban, talán többet jelent bármi másnál az életében, és önmagában, s minden következmény nélkül is létezik, szinte tapintható, akkor sokkal nyugodtabb lett. Mert eddig a torkában dobogott az egész, az elválás görcse, az, hogy akit szeretett, az igazából nincs itt, nem létezik számára most, és milyen szörnyű ez, és mikor látja újra... Ezen járt körbe-körbe, eddig nem tudva előrelépni. Most viszont megragadott valamit. Most már képes volt egyben látni a kettejük életének szeretet-csodáját. És ez nagyon jó érzés volt.

Lassan megérkezett az ősz. Mire elintézte azt, hogy felmondja állását, jött a hír, hogy a járvány gyorsan terjed északról, és bármikor lezárhatják ezt a régiót, időlegesen karantént képezve, korlátozva a helyváltogatást. És mire Svar összekészült, és megteremtette annak feltételét, hogy meglátogassa kisfiát, már nem mehetett sehová. Azt a hírt viszont még megkapta, nagyfia mondta el neki, hogy Hakon családjával, és az ő fiával is elhagyja azt a helyet, ahová a harcok után költözött, és még Svar számára, ha nehezen is, de megközelíthető lett volna. Hakon üzent Svarnak, hogy okkal megy délre, tudása van arról, hogy a járvány az északi területeken nem áll meg. Így a fiút is menti. Állást kapott a fővárosban. Ott Linus számára olyan tanulási lehetőségek vannak, mint sehol másutt. És ő taníttatja. A járvány pedig nem tarthat örökké, majd visszatérnek idővel.

Svar számára így élete legnehezebb tele jött el. Még bement a „városba” többször is gabonáért, és egyéb kellékért a téli túléléshez, de utolsó útját már heves hóesésben fejezte be. Nem látta gyönyörűnek a sűrű, kisszemű havat, ahogy arcára, szempilláira, szájára hull, meg elolvad a fenyéren, de később már fehér leplet alkotva nehezíti a tájékozódást.

Három napig nézte a hóesést, és dűnnyögött, morgott magában emlékeivel, mikor érezte, tűz forróság lepi el a testét, ízületeit alig bírja hajlítani, és furcsa, lázas képeket lát. Két hétig volt olyan állapotban, hogy csoda, hogy nem fagyott meg, mert nem emlékezett, rá, mit csinált napokig. Testét hólyagok fedték, és naphosszat feküdt szomjazva, de erőtllenül ahhoz, hogy rendszeresen igyon. Aztán nagy gyöngén valahogy eszméletre tért, és végiglábadozta a következő hónapot.

És a tavasz nagyon lassan jött el. Svarnak megint volt ideje gondolataiba mélyülnie, amikor órák hosszat a kandalló tüzét bámulta. Eltervezte magában, hogy a járvány elmúltával, mely ebben az évben feltehetően elmúlik, addig gyűjt, hogy a következő évben, bármilyen messze is ment a fia, meglátogatja őt. Amikor erre gondolt, néha egészen beleborzongott. Milyen lesz vajon a találkozás? Ugyanazt a vonzást fogják érezni? Vagy már más lesz a fiú, hideg, távolságtartó, idegen? Vagy csak lassan oldódik majd? És vajon ott tud-e maradni a közelében, vagy megint el kell válniuk? Sokat rágódott ezeken a dolgokon.

És a legrosszabb történet ebben az évben, ami történhetett. Ismét a nyakukon volt a háború. Ebből itt a völgyben, és a környéken semmit sem lehetett tapasztalni, a Városban is csak egyszer jártak idegen katonák, de nem bántottak senkit. Viszont az északi területek egy része, ahol Svar is élt, idegen fennhatóság alá került. A nagy és erős keleti szomszéd ismét, mint régen már több esetben, elfoglalta ezt a vidéket. És az emberek nem mehettek csak úgy szabadon. Aki messzebb akart jutni, annak menetlevél kellett, e nélkül elfogták, és elhurcolták távoli vidékekre, de le is lőhették. A menetlevél beszerzése bajos volt, szinte lehetetlen, mert ahhoz is sokat kellett utazni, hogy ezt az ember megkapja, és ugye odáig meg nem volt igazolás.

Svar mindezek ellenére nekiindult próbaképpen ez év nyarán, hátha nem is olyan szigorú az ellenőrzés. A Várost már elhagyta, és egész bizakodó volt, de nem látható rejtékhelyről lovasok vágattak felé. Körbevették, puskáját a földre dobatták. Még szerencséje is volt, hogy a számszerűjét most nem hozta magával.

- Te le akarsz löni minket, gazember! Esetleg kém vagy? Az vagy, kém!

- Nem, én csak a kisfiamat akarom meglátogatni.

- Öregember vagy, hazudsz! Milyen kisfiad?

Szó szót követett. Svarnak a lovától, csomagjától is meg kellett válnia, a puskáról nem beszélve. Kapott is a tusával egy alapos hátba verést. Ezzel engedték el. És amikor nem futott visszafelé kellő tempóban, utána is lőttek. Hallotta a füle mellett a golyók süvítését.

- Ha újra meglátunk, itt helyben agyonlövünk!

Svar reménye így, hogy fiát nagy nehezen meglátogassa a közeljövőben, végleg dugába dőlni látszott, azonban tett még egy kísérletet. Késő éjjel ért ahhoz a ponthoz, immár gyalog, új lovát hátrahagyva, ahol ellenőrizték a határt. Úgy tervezte, kora hajnalban indul útra, és a sötétben nem veszik észre. Végül is az egész határszakaszt nem lehet teljesen ellenőrizni. Viszont a sötétben kutyaugatást, csaholást hallott. És a hajnal fényeinek látszott, hogy állatokkal is járőröznek. A völgyekben így könnyen életét is vesztheti, ha elfogják. Elhatározta, hogy az egyik magasabb hegygerincen keresztül megy át. De ez sem sikerült. Éhezve, fázva mászott két napig, de nem érte el a gerinc magasságát, viszont egész nap kiváló célpontot

nyújtott. Így nappal nem is mert haladni, éjjel meg mászni nem tudott. Visszafordult, és tudta, különös szerencséje van, hogy nem vették észre.

Így az a reménye, hogy Linushoz eljut, elveszett.

Erről az évről nem nagyon van mit mesélni. Svar egyre magába fordultabban tette napi dolgait. A téli tüzelésre való felkészülés hetekig tartó munka volt. A férfi megadta ennek a tiszteletét. Amikor reggel nekiindult a lóval, s egy kis készséggel a ló mögött. Amikor kinézte a fát, de úgy, hogy hiánya ne látsszon. Nem mintha számonkérné ezt tőle valaki, csak maga miatt, a természet miatt. Aztán a vágás, szépen, és a gallyazás. Utána a gallyak felrakása a készségre, és a hosszú törzs elvonszolása a lóval. Egy napot is elvett csupán egy ilyen művelet. És akkor még a törzset fel kellett darabolnia, majd jött a hasogatás. Ezt szerette különösen. Amikor a hasábfá bekerült az eresz alá, szépen, sorban, egymás mellé, mind.

Ugyanilyen szertartásos cselekedet volt a kenyérsütés a kinti kemencében, meg a füstölés is. Szerette ezeket, megadta a módját.

Fia továbbra is sokat járt a fejében. Ha rá gondolt, mindig a szelídség, a szeretet finom rezgése hatották át. Ahogy nézte, amint felnő, és a kis, zömök babatestből igazi vékony kisfiú lesz, ahogy áll a tisztáson, vagy éppen alszik, szelíd arccal. És amikor együtt csináltak dolgokat, például a begyűjtást. Mikor csak figyelt a gyerek, és adta a fákat. Később már a gyűjtásban is részt vett, és nézte a lángok elharapózását, majd a meleget tapogatták a kemence oldalán. A kenyérfőzésben is, de sokszor dolgoztak együtt! És micsoda gyönyörűség volt, amikor az ő kis cipója a nagy mellett kisült, és mindketten elhitték, hogy az a finomabb.

És az, ahogy már kiskorától fadarabokat gyűjtött, és megnevezte őket. Mindenféle kis állatka nevet adott nekik. Eleinte a lakásban gyűjtötte őket, de aztán, amikor a környéken sétáltak, minden kis helyre kitett egy ilyen kis fadarabot, mondva, vigyáznak arra a részre. Így igazából valamiféle kis szentje lett mindegyik, közvetlen környezetük kis zugainak. Később, apját látva ő is faragni kezdett. Suta kis szobrok készültek, de végül egyre jobbak. Kisfia nagyon el tudott mélyülni ezekben a munkákban, egy külön világba került.

Mostanra minden ilyen kis közös történetet újra átélt. És mindent áthatott a gyöngédség.

Néha nagyon elkomorult. Volt olyan nap, hogy úgy érezte, becsapták. Hakon elrabolta a fiát, ezt a csodás gyereket, azzal az indokkal, hogy segíti őt. Milyen messze vitte! Nem erről volt szó! Hakont biztos fia már egyfajta apaként látja. Velük él, velük osztozik mindenben, ő meg egy szép emlék, a múlt egy darabja. Tán még apának is nevezi! Majd úgy nő fel ez a fiú, hogy nem is emlékszik az ő közös életükre. Ilyenkor forróságot érzett a gyomrában.

Volt egy idő, hogy kifejezetten haragudott Linusra. Haragudott, hogy megnő, hogy az eltelt idők mássá formálják. Ilyenkor nagynak és idegennek látta magában, akinek már nem fontos.

De legtöbbször, hogy már ennyi idő eltelt, az emlékképek aranyfényűvé szelídültek. Azzal, hogy meg tudta magában fogalmazni azt, hogy ezek az együtt töltött évek milyen csodálatosak voltak, és a bennük lévő szeretet önmagában is létezik, csak megnyugtatta. Végül is túléli a magányt, az egyedüllétet, ezt a félbeszakítottságot. Vagy inkább együtt él ezzel. Mert valami belőle szakadt ki, idejekorán. Mint egy gyümölcs, melyet éretlenül szednek, tépnek le a fáról, és a növény is, termés is sebződik. Az ő fiát letépték róla, és azt se tudja, merre gurult, tényleg, hogy él-e egyáltalán.

Sokat gondolkodott ezen is, hogy valóban, ha együtt maradtak volna, ez idő megoldotta volna azt, hogy szépen, lassan elkülönüljenek, ahogy kell, és ő elfogadja, hogy felnő Linus, és azt a gyöngédséget, melyet tőle kapott, már egy nő adja meg, később egy saját gyerek. De így széttépődtek, és bizonyos részeik egymásban maradtak, visszahúzódni nem tudván. Az ő lelke kicsit benne ragadt a gyermekbe, és csak remélte, fia ezzel a munícióval erős lesz az élethez.

Mint a korán elválasztott kismacska, torzan, borzosan, csipás szemmel néz a világba, még az asztallábban is az anyját keresve. Belőle, az apából kiszakított csápok véreznek a lelkéből, ki a földre, fel az égbe véreznek szüntelen. A sebek nehezen gyógyulnak. Lehet, hogy a fia lelke nem vérzik. Lehet, hogy más csápokra kapaszkodik. Az ő élete most kezdődik. Muszáj neki nyílnia, ha a lelke gyökereit más cserépbe ültették is, a fiatal hajtás nőni akar, terjeszkedni, nyúlni az ég felé. De neki, apának akkor is fáj, akkor is vérzik. Néha úgy érezte, ez az egész gyász a fia miatt olyan, mintha valóban meghalt volna a gyerek. Bizonyos értelemben meg is haltak mindketten, mert az életük teljesen, gyökeresen más lett. Azt gondolta, ezek az érzések a fiában így nincsenek is meg, nem is lehetnek, mert a sok új inger egy felnőtt élet felé viszik. Ha arra jutott, a szeretet, mely köztük volt, még ha következményei nem is látszanak, megáll magában, mint érték, mint időben megtörtént dolog, akkor az most kiegészült azzal, hogy lehet, hogy csak egyedül az ő fejében létezik így, ilyen formán. Csak az övé már. Ami történt, megtörtént, és kettejük szeretetkapcsolata volt, de így, későbből szemlélve az időben, így csak az ő élménye. Meghasad az egység, telik az idő. Az ő fejében már más van minderről, mint a fiáéban. És senki nem tud róla úgysem. Isten, na, ő tud. Haragudott Istenre, hogy ekkora terhet rakott rá, hogy ezt kell megélnie. Sokszor úgy is kelt, hogy szidta teremtetőjét:

- Na, megint ketten vagyunk, ebben a nagy, értelmesre teremtetett világban, Te, meg én? Majd szépen elmegyünk fát vágni, de vigyázz, ügyelj, hogy a kutya ne lásson csak Te. És látod, mit csinál a fiam, de ne segíts, még megérzéseket se adj, hogy véreznek, mint Te a kereszten, itt a fájdalom keresztjén. Hagy folyják a vérem, folyják szüntelen, biztos így kell lennie, ha Te így akarod.

Volt egy meséje, ami igazából egy sorozat volt, és Ettenről szólt, egy fiúról, aki egy idegen, elképzelt bolygón élt. A vadonban éltek, mint ők, de egy sokkal nehezebb környezetben. Ott a tél hidegebb is volt, a hó hatalmas, és az erdő is félelmetesebb. Egy bonyolult, szerteágazó történetet talált ki, mely egy ötezer éve összeomló civilizáció után játszódik, az újra magára eszmélő ember történetével. És Etten, apja munkavállalása révén eljut a nagyváros mellé, aztán be a városba, amelyik olyan csodálatos és szép, hogy egyszerűen el sem tudták képzelni, hogy ilyen szép lehet valami. Linus, amikor fel-felelevenítették a történet régebbi epizódjait, kiderült, hogy egészen apró részletekre is jól emlékszik. Így utólag, szinte villámcsapásként vágott a tudatába, hogy az, ami most történik fiával, mennyire hasonlít erre a mesére. Hiszen ők is a természetben élnek, és a mesebeli fiú, ha a szüleivel is, de eljut a nagyvárosba, ahová most a valóságban Linus is eljutott. De nem tudta vele megbeszélni ezt, nem tudta elmondani: Látod, a mese egy része milyen nagyon is megtörténik, mert esélye nem volt találkozni vele. Így azt is csak elképzelte, hogy fia előtt a mese részletei bontakoznak ki, más köntösben. A történetben aztán Etten elveszti az apját, mert harcolni küldik, és ott elesik. Nevelőapja lesz, akivel konfliktusai lesznek, és bántani próbálja őt. Vajon Hakon is ilyen valamilyen szinten? Tud Linussal úgy bánni, mint saját gyerekeivel? Remélte igen, és fia sorsa itt más, mint a mesében. Aztán Etten kalandos szökése, és varázslatos helyek megtalálása után nagyon híres lesz, mert kiderül, ő az egyik kiválasztott azon a bolygón, és az a feladata, hogy az embereket jó útra terelje, hogy még egyszer ne következzen be olyan pusztulás, ami régen romba döntötte a civilizációt.

- De jó lenne, ha ez is valami módon valósággá válna! - gondolta Svar. - Ha Linus híres ember lenne. A fővárosban egészen más lehetőségek vannak!

Azt nem tudta felmérni, hogy fia mennyire értelmes, de azért azt tudta, van esze. De az iskolai évek kimaradása bizony nem válhat előnyére. Ó, ő olyan boldog lesz, ha egy jó szakmát megtanul. De ki tudja!

Ahogya ezt a mesét aprólékosan végiggondolta, egyre inkább érezte, hogy sorsszerű volt, egyfajta felkészítő történet. Ha a fia ilyen jól emlékezett akkor, bizony emlékezhet most is arra, hogy pozitív hittel, küldetéstudattal Etten milyen megpróbáltatásokon ment keresztül, és mindenből sikerrel jött ki. Hát, ha ez most ott van a fejében, az nagy erőt adhat neki.

Ez a tél bizony még nehezebb lehetett volna, mint a tavalyi, de Svar kitalálta a túlélés módját. Arról jöttek hírek az ősz folyamán, hogy a háború miatt menekülők vannak a Városban, akik tartóan is ott maradhatnak. A férfi úgy gondolta, akkor házak is fognak épülni, és abba bútort is kell. Elkezdett tehát székeket, meg asztalt készíteni, kint a szabadban a tél folyamán. Naponta órákat eldolgozott ezeken.

A férfi ezzel a tevékenységgel végre talált valami előrevivőt életében, esélye lett kimászni abból a gödörből, melybe egyre mélyebbre csúszott fia elvesztése után.

Azért persze ez a tél sem volt könnyű.

Fia körül forgó gondolataiban sokszor előbukkant, hogy hogy lesz, ha meglátja? Ha egyszer csak ott lesz előtte! Vagy éppen egy alakot lát, aki közeledik, és rájön, hogy a fia! Mit csinálnak akkor? Hogy kell viselkedni ilyenkor? Hogy lehet feloldódni egy kicsit ebben a helyzetben? És majd mit mond a fiú? Visszajön végleg? Vagy rögtön azt mondja, csak kis időre jött? Ha visszajön, már nem ő jön vissza. Azt már látta, hogy egészen más lesz minden, ha újra találkoznak.

Tavasszal eltemette halk, nyaktalan kuttyáját is.

Élnem kell, ha így is

Amint lehetett, amint az összeesett hó megengedte, már lován ült, mögötte a készséggel, jól megpakolva bútorokkal. Lassan ment, tele új energiákkal és várakozással. És igen, jól gondolta, a Város lázban égett. Nagyfia is ide költözött tavasszal, elismert ember lett, szekerek javításával, készítésével foglalkozott, a kovács mellett vett házat. Azok, akik ide menekültek a háború előtt, télen nagy szűkösségekben húzták meg magukat. Egy kis völgyben folyt a munka. A középén siető kis patak két oldalán alakítottak síkokat felfelé, ide akartak gerendaházakat építeni. Svar tudására nagy szükség volt, napokig kellett maradnia, még a többi bútorért, ruháiért is alig akarták hazaengedni. Nagy pezsgés és rengeteg beszéd vette körül korábbi állapotához képest.

A házban, ahol megszállni szokott, a másik üres szobában egy asszony lakott, és két házzal odébb pedig fiatal fia, annak felesége és két kisgyerek. Lassan megtudta történetüket. Férje, aki egy erőszakos ember volt, részt vett a harcokban. És magával vitte kisebbik fiát is. Mindketten ottvesztek. A család tépett, maradék része menekült ide. A nő visszafogott volt, meglehetősen szótlan. Főzött a dolgozókra. Még követ is hordott. Szoknyája alól formás láb villant ki, és telt keblek duzzadtak kabátkája alatt. Igen nőiesnek látta Svar. A keze is nagyon szép volt. Felkeltette Svar érdeklődését, akinek kevés szava volt, de irányítása alatt, mint a gombok nőttek ki a házak a földből. Tudta, melyik fát kell kivágni, ismerte a fejszével való hántolás és gerendává alakítás fortélyát, rajz nélkül, fejből tudta az arányokat, és fizikailag sem volt gyenge. A férfiak felnéztek rá. Egy ember volt csak a lakosok között, aki ferde szemmel nézett rá. Ennek oka az volt, hogy eredetileg ő irányította az építkezést, de Svar tudása messze nagyobb volt, és ez hamar kiderült. Ez a férfi kereste az alkalmat arra, hogy ha lehet, belekössön Svarba. De belőle olyan belső erő, olyan zárt, nyugodt szomorúság áradt, hogy megközelíthetetlennek tűnő tömb volt. Ez a férfi észrevette, hogy az asszony, akit amúgy Katrának hívtak, szemezget Svarral. Úgyhogy a nőn keresztül akarta ellenfelét provokálni. És ez sikerült is neki. Lenézően beszélt a vele, fitymálta az ételt, méregette Katrát, megjegyzéseket tett rá. Az asszony már nem járt feketében, ebbe is belekötött, könnyűvérűségére tett célzásokat. De a nőt se kellett féltetni. Éles nyelvvel védte meg magát. Az asszony fia beszélt ezzel a férfivel, de nem mert kiállni érdemben az anyjáért, félt tőle valójában. Malte negyven körül járt, szíjas, vékonyabb termettel, darabos izmokkal, hosszú kézzel. Az építkezésen is feltűnt szívóssága, testi ereje. Az egyik nap különösen durva volt az asszonnyal.

- Na, itt van a mi szakácsnénk, remélem ma meg tudom enni a főztjét! Fekete ruhában, kicsit alázatosabban, talán jobban sikerülne minket, nehéz munkát végzőket ellátni, de hát nem mindenki egyformán gyászol, igaz-e?

Ekkor lépett végre közbe Svar:

- Malte, éppen most jött el a pillanat, hogy ezt abbahagyd, senkinek nem tetszik ez itt.

- Miért, mi lesz? Megvédi Katrát az öregedő lovagja? Nézd, ajánlok valamit: Ne kötekedj te velem, ne is szólj hozzám! Ha nem tetszik valami, menj haza a házádba, vagy a fiad után, aki otthagyt, a fővárosba, mit tudom én!

Ezt nem kellett volna. Svar már úgyis ideges volt egy ideje e miatt a fickó miatt. Gyerekének említése is fájt neki, de az a mondat, hogy a fiú otthagytá őt, nyilvánvaló, előre eltervelt provokáció volt. Talált is, ez verekedést kívánt.

Svar szó nélkül állt fel, és intett a többieknek, ne avatkozzanak bele, ezt kettejüknek kell elrendezniük. Malte Arcán a leplezetlen öröm látszott.

- Na, mi van bátyám, csak nem verekedni akarsz? Gyere csak! A szuszt is kiverem belőled, meglásd!

- Aki veszít, megy innen, azt mondom - szólt Svar. Az összepakol és elmegy, és nem jön ide többé, elmegy a városból.

- Rendben, nem soká pakolhatsz - így Malte.

Mindenki szótlanul állt, senki nem akart beleszólni ebbe. Ránézésre a zászló Malténak állt. Hosszú kezei, ruganyos izmai, széles mellkasa fölényt mutatott, magatartása is magabiztosságról árulkodott. És végig mosolygott. Svar arca viszont vörös volt, szája zárt, mint ha nem nézett volna sehová, szemei szűken ültek gödrükben. Zömökebb testalkata nem tűnt nagyon erősnek, szemlátomást nem volt olyan mozgékony sem. És hatvan felé járt. Ilyenkor már csak az életéért szokott verekedni az ember. Szemben álltak meg egymással, és méregették az erőviszonyokat. Svar kicsit megmozgatta az izmait, míg a másik inkább hintázott lábaival. És ekkor Malte hirtelen nekiesett Svarnak. Nagy, lengő ütésekkel csépelte, fejre célozva. Svar behúzta a nyakát. Telitalálat nem volt, de bizony bekapott jó pár ütest. Hangosan nyögött ezektől.

- A fiamat gyaláztad, te senki, hörgögte. A fiamat, te nyomorult!

Közben Malte egy nyitott ütése megint a fején csattant. Egy kiáltással, lesunyt fejjel rohant ellenfelének, aki kicsit későn vette ezt észre, és már nem tudott időben kifordulni, vagy hátrálni, csupán nekidőlni Svarnak, aki olyan erővel rontott a gyomrának, hogy a földre döntötte. Malte a földön a hátát püfölte Svarnak, nagy, dobbanó horgokkal. Svar fejét lefeszítve oldalról verte ellenfele nyakát, fejét. De csak pár pillanatig tartott ez, Malte kiszabadult, és ahogy ellépett, nagyot rúgott Svar oldalába. Addigra már vér folyt. A zömökebb verekedő arca lila volt, orrából patakozott a vér. De újra rohamozott, röviden, hirtelen mozgatva karjait. Malte nem hátrált meg, adok-kapok kezdődött, amiben megint ő állt jobban. Svar ordítva, őrvongva, szinte esztét vesztve folytatta a harcot. Küzdött, mint egy medve. Addigra már sok találat érte a fejét. Percek teltek el így: A fiatal férfi sok ütése talált, Svar rövidebb karja miatt csak néhányszor tudta ellenfelét elérni. De ekkor egy gyors, rövid horga alulról úgy elkapta Maltét, hogy az megsédült. Ez a pillanat elég volt ahhoz, hogy csak félig tudjon kifordulni Svar újabb rohamából. És a földre kerülve hatalmas ütésekkel vitt be, szinte vaktában ellenfele nyakára, vállára, fejére, aki hosszú kezeinek nem sok hasznát vette ekkor. Próbálta leszorítani Svart, aztán lerúgni magáról, de őrvongva szitkozódó, érthetetlen szavakat hörgő ellenfele végül teljesen fölé kerekedett, és fáradhatatlanul csépelte. Felemelt, védekező kezén keresztül is bekapta az ütésekkel, most már ő is rendesen vérzett, arca felszakadt. Svar a verekedés alatt szinte tébolyultan viselkedett. Egyszerre szabadult fel az elmúlt hosszú időszak minden fájdalma. Hatalmas, legyőzhetetlen erőt érzett, mely áradt belőle. Minden ütés, ami érte, fokozta dühét. Fel sem fogta, hogy ordít, hörgö. A sok elfojtott indulat, a lassú beletörődés, az elfogyó szavak, a fia miatti sóvárgás, a beszorítottság érzése, nyersen, hirtelen robbant fel benne. Fújtatott, mint egy gőzkapalács. Minden korty oxigén erőt adott neki, nyelte az életet adó levegőt.

Amikor Malte már alig védekezett, Svar szállt róla. Levegőt kapkodva köpte a szavakat.

- Állj ... fel! Állj fel, te ... szerencsétlen! Légy férfi, ... harcolj! Harcolj, hogy ... itt maradhass! Harcolj, ha van még erőd! Harcolj, ha ... akkora volt a ... szád! ... Látom, már nem mosolyogsz!

Ekkor a feltápászkodó, dagadtra vert arcú, erősen vérző férfi szédelegve, de elmosolyodott, bár ez már csak egy torz vicsorgásra sikeredett. És egy nagy, ívelt rúgással próbálkozott, mely el is találta Svart, aki ebben az állapotában egy lórúgást sem érzett volna meg. Elkapta ellenfele lábát, felrántotta, és Malte megint a földön volt. Lassan tápászkodott fel. És látszott,

megint rúgáshoz készülődik. De ekkor Svar összehúzza magát, szinte aláugrott, bele a rúgásba, mely tompán puffant, és egy rövid, egyenes, pörölyszerű ütéssel orrba vágta Maltét, aki nek hátrarándult a feje, majd vissza. Bárgyún nézett, leeresztett karokkal, majd összerogyott. Lábai alá keveredtek, térdelő, guggoló helyzetben maradt, lógó fejjel. Svar hiába kiáltott rá, ellenfele ájult volt, ez az ütés orrát törte, és kiütötte. Svarból ekkor ment ki az erő. Le kellett ülnie, rosszul lett, nem kapott rendesen levegőt, öklendezett. Katra pálinkát hozott neki üveg pohárban, és hangosan, hogy a többiek is hallják, ezt mondta:

- Köszönöm, amit értem tettel, derék, bátor ember vagy, Svar!

Másnap mindenki a verekedésről beszélt. Kívülről nézve egyenlőtlen küzdelemnek látszott. Arra gondoltak sokan, ki fogja a házak építésének befejezését irányítani? És ahogy Svar sorban kapta az ütéseket, és vérzett, azt várták, mikor szédül meg, rogy össze, vagy adja fel kifulladásra. Az őrjöngő ordítás, hörgés, artikulálatlan szavak, mindenkit megleptek. Azt látták, hogy ahogy verik Svart, egyre jobban begerjed, és mint egy nekivadult őrült áll ott. Egészen ijesztő volt. Aztán az első ledöntés után már nem állt olyan jól Malte, bár még mindig fölényben volt. És az a rúgás, amit bevitt, az nagy erejű volt, és addigra Svar már vért fújta. De aztán lassan fordult a kocka, és azt látta mindenki, hogy Svar egyre vadabb, hiába kapja az ütéseket. Pedig azok messziről lendítve, látványosan érték a férfit. Kevésbé voltak szépek Svar ütései. Nagy erejük nem is látszott. Pedig aki egész álló télen bútorokat farag, és még a sík lapokat is fejszével alakítja ki, annak van ereje. És mindenki elámult, amikor a félig agyonvert ember megrendítő ütest vitt be ellenfelének a földre. Akkor már azt hitték, hogy ott ájultra veri Maltét, de Svar méltó befejezést akart, pedig szinte fuldokolva vette a levegőt. És az a rúgás, amit ezek után a másik férfi bevitt, megint hatalmas erejű volt, és mindenki bámult, hogy Svar szinte észre sem vette. A végső ütés pedig olyan villámgyors volt, hogy egész színpadiasnak tűnt Malte félig történt összerogyása.

Másnap délelőtt Svar kijött a házakhoz, de egyik szeme teljesen eltűnt egy nagy duzzanatban, az orra hatalmasra nőtt, és arca nagy része fekete volt. Nem tudott dolgozni. Malte két napig nyomta az ágyat, priznicelték, a hideg rázta, nyelte a vért, hörgött éjjel.

Három napra a verekedés után a Város elöljárója a már dolgozó Svarhoz lépett, és behívta irodájába. Kivizsgálta az ügyet, tanukat is keresett.

Katre leplezetlenül szimpatizált a férfival, aki szemlátomást nem volt jó állapotban. Arca fekete, majd sárga lett, és a duzzadások is lassan lohadtak le.

Az elöljáró mindenkivel beszélt, majd tárgyalásra hívta az érintetteket. A nagy esemény megtöltötte a település legnagyobb termét, mindenki kíváncsi volt. Malte orra dagadtan, ferdén állt, száján egy nagy seb éktelenkedett. Svar arca jobban nézett ki, de a lilás sárgás foltok ijesztőek voltak. Malte látványosan elnézést kért Katrétól, és elismerte, hogy provokáló volt, és a verekedés első ütéseit is ő követte el. Malte elnézést kért Svartól is, különösen a fia miatt. Úgy tűnt, őszinte. Az elöljáró azt mondta, ne hagyja el a települést feleségével, s három gyermekével, hiszen hová is menne. Svar is visszavonta ezt a verekedés elején kimondott kötelmet.

Mindenki azt hitte, a feszültség tovább tart majd, mert Malte szégyellve valamiféle visszavágót akar, Svar pedig igazából lenézi a férfit, mert nem ment el innen. De nem ez történt.

Svar nem sokkal később Malte segítségét kérte egy feladat megoldásában, és a férfi újra ott volt az építkezésen. És este pálinkát ittak együtt. Az látszott, mindketten hálásak, hogy a másik megbocsát.

Svart magát is meglepte, és gyökeresen felforgatta saját viselkedése. Az a mélyről feltörő harag, elkeseredés, pusztítani, ölni vágyás, ami a felszínre tört. Nagyon alapos verést kapott

győzelme ellenére. Tudta, hogy a fia elvesztése miatti harag és elkeseredés tört fel belőle vadállati módon, és hogy ennek köszönheti győzelmét. Na, meg az egész télen át tartó, napi több órás fafaragásnak. Borzalmasan szégyellte magát viselkedése miatt. Mintha egy álcát viselt volna hetekig. Vert arca tényleg szabályos maszk volt, tán jó is, hogy így volt.

- Könnyen ölsz! - hallotta volt felesége hangját.

Viszont a verekedés alapjaiban változtatta meg. Valahogy kiordította dühét, kiverték belőle ezt a mély, megkérgesedett szomorú elkeseredést. Kicsit más lett ezután. Kicsit tovább jutott fia elvesztésének szomorúságán. És ebben segített Katre iránt érzett vonzalma is.

A küzdelmet azonban nem úszta meg fizikai károsodás nélkül. Utána hetekig kontúrosan látott, és több esetben fogta el szédülés is. Nem mondta ezt környezetének, nem akart erről tudomást sem venni.

A verekedést követő hónapban, amikor a házak jószerével már készen voltak, egyik hajnalban valami felébresztette. Kinyitotta szemét. Halk csobogást hallott. A sokat dolgozó emberek ilyenkor szinte ébreszthetetlen mélységben aludtak, és ő sem szokott felébredni soha. Viszont most meredt szemmel feküdt a sötétben. És megint hallotta a csobbanást. Óvatosan felkelt, és az ablakhoz ment. Oldalt, egészen oldalt volt egy sáv, ahol a holdvilágban mozogni látott valamit. Először nem is értette, mi az, de ahogy orrát az üvegnek nyomta, egészen tisztán és élesen látszott a kép.

Katre mosakodott a kora hajnalban, pár méterre az ablaktól. A zsúfoltságban nem volt lehetősége máskor, gondolta Svar. Az asszony félmeztelenül állt, kibontott szőke hajával, melyet így a férfi még nem is látott. Arányos, nagy mellei gyönyörűek voltak a holdfényben. Oldalt állt Svarnak. A nyakát, hátát, arcát mosta egy tálan. Aztán megtörölte felsőtestét. A férfi azt sem tudta, mi történik hirtelen, a látvány teljesen lenyűgözte. Az asszony vászonblúzba bújt, majd kilépett szoknyájából, és alul meztelenül hajolt előre, a lavórt letéve a földre. Beleállt, de ekkor már szemből is látszott. A férfi látta karcsú derekát, szélesebb ölet, combjait, vádliját, hasát. Nagyon régen látott nőt így. És Katre szép volt, nem látszott rajta, hogy negyven éppen elmúlt. Svarnak nem csak nagyon szép, hanem egyenesen gyönyörű, lélegzetelállító tüneménynek tűnt. Aztán elszégyellte magát. Férfiasságát érezte, teljesen össze volt zavarodva. Már eddig is nagyon tetszett neki Katre, de ez eddig éteri, plátói volt. Most a testiség ilyen megnyilvánulása teljesen felforgatta. Szerelmes lett, égető, hatalmas szerelemmel.

A napok viszont úgy teltek, hogy nem mutatkozott lehetőség érzelmei nyílt kimutatására. Egyedül a szemek játéka volt beszédes. Abban ígéret volt. Úgy néztek egymásra, hogy tudták, dolguk lehet együtt. Összevillanó szemük baráttá, együttműködővé tette őket. Azonban, amikor társaságban, vagy kettesben voltak, sután elakadt a szó. Svar bármennyire is beilleszkedett ebbe a közösségbe, az elmúlt majd három egyedül töltött év szótlanná, a szavak terén sutává varázsolta. És bizony előtte is jószerével kisfiának beszélt. Azt viszont mélyen magba zárta. Katre is fájdalommal élt. Tetszett neki a férfi, de ő sem talált megfelelő szavakat. Alkalom kellett, hogy valahogy kibontakozhassanak. És ez még éppen időben jött el.

A házak felépültek, és egy kis mulatság keretében avatták fel őket. Egy hegedűféle, és egy edényből eszkábált dob adta a zenét, valaki népdalt is énekelt. Folyt az alkohol, mindenki felszabadult volt. Jó páran táncoltak, ami nem volt más, mint összekapaszkodott ugrabugrálás. És ekkor Svar felkérte az asszonyt. Katrin már előzőleg kibontotta tejszőke haját, arca piros volt. És bizony az este folyamán a férfi többször is megtáncoltatta. A zene végén mindig ölelés volt. Svar majd megőrült a vágyakozástól, amikor az asszony telt kebleivel, testével hozzásimult, és karjait a nyaka két oldalára tette, egyenes kézzel. Svar markaiban érezte karcsúságát és szélesedő tomporát.

Mindkettejük családja is ott volt. Uva nagyon büszke volt apjára, aki ilyen ismert lett a városban, és szaktudását is így meg tudta mutatni. Amúgy ő meg sok vascsapot épített be a házakba, amit a kovács készített. Az ajtók, ablakok zsanérjait is ő helyezte be. Minden rokon, és persze mindenki észrevette a két ember közeledését. Az asszony fia, Liam már a kezdetektől nagy tisztelettel bánt Svarral, Maltével való küzdelme óta különösen. Figyelte szavait, igyekezett tőle tanulni, és barátságába kerülni.

Svar és Katre a mulatság végén már egymás szemében voltak, a külvilágra alig figyeltek. Az alkohol miatt, és az emelkedett hangulat, zene miatt is a Férfi oldottabb volt, mint máskor. És hirtelen ötlettől vezérelve, amibe bele is szédült, sétára hívta a nőt. És Katre olyan kedvesen, természetesen mosolyodott el, hogy aggodalma egyből szerte foszlott. Azért elfogódottan léptek ki az ünneplő körből. Svar kereste a nagy szavakat, hogy kimondja, tetszik neki az asszony. Katrin pedig csak kedvesen mosolygott, és fejét oldalt hajtva rá-ránézett a férfire. Amikor már úgy érezték, nem figyelnek rájuk, a férfi megállt, hogy valamit mondjon végre, de ekkor Katre megsimogatta az arcát. És Svar megragadta, szájához emelte kezét, és megcsókolta. Közelebb kerültek, megölelték egymást. Sokáig voltak így, enyhén ringatózva. Szavak nélkül is ez azt jelentette, megvagy nekem, itt vagyok neked. Arcuk összeért. És Svar olyan nagy, mély szeretetet látott Katre szemeiben, hogy akkor az jelentette az egész világot. Ami akkor és ott egy szép, bűvös, és ígéretes világ volt. Olyan régen nem tudott szeretni, olyan régen kitépték belőle ezeket az érzéseket, hogy most elmerült bennük. Katre hevesen, érzéken, és nagy odaadással csókolt.

- Hát itt vagyok neked Svar! Már olyan régen itt vagyok! Olyan boldogság nekem, hogy végre, hogy végre...

A kora őszy gyors eseményeket hozott. Svar feleségül vette Katrét, amit mindenki elfogadott. Uva a maga kemény módján vette tudomásul, szinte érzélem nélkül, egy öleléssel. Katre családja viszont leplezetlenül boldog volt. Liam nagyon vonzódott Svarhoz, és a házassággal minden tekintetben szorosabbra fűződött kapcsolatuk.

Válaszút előtt álltak. Svar otthagyhatta remeteéletét, és beköltözhetek ide, házat építve. Így Uvához is közelebb került volna. De még az is beleférhetett, hogy nyáron a remeteélet, télen pedig itt. Azonban a sors áthúzta ezeket az elképzeléseket. Katonák jöttek hivatalnokokkal, és összeírásokat végeztek. Katre és családja veszélybe kerülhetett, hiszen férje és fia részt vett a harcokban. Megtorlásokról is érkeztek hírek. Jobbnak látszott pár évre láthatatlanabbnak lenni. Így hamar határoztak: Svar házába költöznek ott élnek, legfeljebb nyáron, idénymunkákra mennek be a Városba. Liam is velük ment családjával, feleségével és két apró gyerekével. Felgyorsult minden. A tél közeledett, és nekik meg kellett teremteniük a feltételeket. Munkás idők jöttek. Gyorsan felrótak egy szobát Svar háza toldalékaként. Zsúfoltan éltek, egymás terében. Svar és Liam még a tél beállta előtt beszerezték a faanyagot, és előkészültek a házépítésre, mely egészen tavaszig eltartott. Úgy tervezték, hogy a két ház közé istállók kerülnek, lesznek csirkék, több ló és tehén, birka is. A tavasz már egy kész kis tanyát látott, két fő épülettel, köztük elkerített résszel, istállókkal.

A következő pár évben így éltek. Nyáron Svar és Liam is sok időt töltöttek a Városban, főképpen ácsmunkákkal.

A két férfi egyre közelebb került egymáshoz. Svar tartózkodása, szelíd szeretete Liamben megfelelő partnerre talált. A tél folyamán Liam lényegében kitanulta az ácsmesterséget, és a bútorkészítésben is nagy jártasságra tett szert. A fiatalember idealizálta Svart, aki apaszerepbe került. Liamnek nem volt soha jó viszonya édesapjával, aki nyámnyilának, gyámoltalannak látta. Ezért is alakult úgy, hogy a harcokba is a még kiskorú második fiával ment. Érdekes kettőst alkottak. Svar nagyon sokat adott ennek a fiatalembernek, ugyanakkor egy távolságot is tartott. Annak tudatában sem volt, hogy ez az idealizált szerep mennyire egyben tartotta.

Szégyellte volna, ha ebben megbotlik, elárulja érzelmi sérüléseit, kislánya körül járó gondolatait. Liam pedig kellő diszkrécióval kezelte ezt a viszonyt. Valóban olyan ember volt, akinek kellett egy felettes társ, egy irányadó.

Érdekes helyzet volt ez. Svar társa, igazából pótfia lett Liam, aki pedig apát látott az idősebb férfiban. Együtt dolgoztak nyáron, együtt vadásztak, cserkeltek a tanya körül.

Amíg Svarban azok az érzések voltak, hogy a fia keltette űrt nem töltheti be senki, és így nem engedte magához közel Liamot, addig a fiatalember ennek igazából tudatában is volt. Küzdött a férfi szeretetért, de szemérmessége, empátiája meg is akadályozta azt, hogy olyan lépéseket tegyen, melyek e ki nem mondott határokat feszegetnék, és így nyílt bármilyen érzelmi vihar, visszaütés történhessen. Két férfit látunk, aki éveket töltött úgy egymás társaságában, hogy e szabályrendszer betartva nem léptek át olyan falakat, melyek átlépése pedig megillette volna őket. De hát az élet már csak ilyen.

Svar Liam gyerekeihez viszont egyáltalán nem tudott érdemben közeledni. Azok valamit megérezhettek a férfi csendes szomorúságából, éppen egy gyermeket gyászoló szomorúságból, mert ha látták, az ölébe telepedtek, a hátára másztak, ujjait tördelték, lába szárát ölegették.

Katre és Svar hallgatag pár voltak. Valójában sohasem tudtak beszélgetni igazán. Jól érezték magukat egymás társaságában, de ez az évek során egyre inkább lett társas magány. Sem az asszony nem tudta fájdalmait megosztani a férfitel, se fordítva. Néha-néha egy-egy mondat elhangzott, melyet általában az asszony mondott ki, és ez nagyon találó volt. Ilyenkor Svar nem mondott semmit, hanem hosszan megölelte az asszonyt.

A férfi évekig semmit, de semmit nem tudott Linusról. Még azt sem, él-e egyáltalán. A hetedik évben jutott át a határokon egy rokon, aki híreket hozott a fővárosból. Linus egy képet küldött magáról, és egy levelet is írt. De a rokont kirabolták, így csak pár mondat jutott Svarnak. Ebből megtudta, Linus jól van, gondoskodnak róla. Igen jól tanul, igyekvő. Hakon tengerész, sokszor nincs otthon, hosszabb utakat tesz a tengeren. És ezt is nehezen lehetett kisedni a távolról jött emberből, aki csak egy napot töltött a városban.

Ezek az évek szépen teltek. Igazán teljes, és méltó emberi életnek nevezhetjük ennek a kis közösségnek a létét. De Svar belső szomorúsága nem enyhült érdemben. Valamennyire képes volt feldolgozni a történeteket, de megroppant törzsű faként élt. Amíg a nagy fenyő szinte nyom nélkül túlélte a villámcsapást, letörött oldalágát csak az kereshette, aki ismerte már régebről, és a törzsén lévő nagy forradás is elsötétedett már, addig Svar lelke alapjaiban volt megrendülve.

Egyik nap, nem sokkal azután, hogy Svar hírt hallott fia felől, a férfi vadászni indult egy késő őszi napon. Liam nem tartott vele, még a városban dolgozott, az elkészült házak utómunkálatain. Egy vaddisznó elejtése után (ami ritkaság volt erre felé), nyakába vette az állatot, de az elég nehéz volt. Egy kőről huppant le, és a térde nyilallt egy hatalmasat. Eddig sohasem történt ilyen. Úgy tett, mint általában, ahogy szédüléseivel is. Tudomást sem vett róla. Azonban a nadrágja oly mértékben kezdte szorítani, hogy meg kellett állnia. Nem bírta behajlítani a lábát, fel kellett vágnia a nadrágot, hogy hatalmasra dagadt térdét ne szorítsa, és lépni tudjon. Azért hazavitte az állatot. Térde rettenetesen fáj a következő napokban, és a dagadás is lassan lohadt, feketére, sárgára színezve bőrét. És már sohasem volt olyan, mint valaha. A legnagyobb gond az volt, hogy váratlanul hagyta cserben gazdáját. Minden előzmény nélkül összecsuklott alatta. Így Svar ettől a naptól kezdve kissé bicegett, és bottal járt.

Bár nem volt rendszeres ivó, nem vetette meg az alkoholt. A hideg téli napokon a kinti munkák alatt bizony jól esett meg-meghúzogatni a kis lapos üvegflaskát. És vadászat után is bizony lecsúszott némi alkohol. Depressziós periódusaiban is ivott. Amikor lelkét teljesen

összeszorította a szomorúság, azt mondta, vadászni megy. De nem ezt tette. Több liter pálinkát vett magához, és útnak indult. Útja az erdő széléig vezetett. Addigra már hangosan monologizált, eltűnt fiához beszélve. Egyedül volt, de mégsem. Övé volt itt minden. Az ismerős ösvények, fák, azok a helyek, ahol kisfiával volt. Nagy kortyokban itta a méregerős alkoholt, ami egyből a fejébe szállt. Úgy érezte, a homloka felől a szeme irányába mintha egy barátságos, magabiztos hullám, szinte egy másik személyiség árasztaná el. Mintha egy csodálatos szemüveget kapna. Svar számára ezek a napok a feldolgozás, a kínok megélésének napjai, ugyanakkor feszültségeinek csökkenését eredményező kirándulások voltak. Ez volt az ő pszichoterápiája. Abba a hatalmas, feszülő és duzzadó lelki sebbe itt tudott tűt szúrni, hogy a feszülés csökkenjen. Bár a seb nem múlt el, egy időre mégis jobb lett a kedélye. És csak beszélt, csak beszélt hangosan:

- Látod Linus, itt van a tavunk, a kő is, ahová ültünk. Itt vagy te is igazából! Régen mindig oda telepedtél, de a fejemben örökké ott látlak. Úgyhogy nem szöksz meg, kiskomám, amíg én élek, te itt vagy velem. - Sziasztok, nagy fák, szia Madaras pagony, szia Kismuki szoborcska! Most is egyedül jöttem. Sajnos egyedül. Mert nem tudok semmit, semmit sem az én kisfiamról. Ne haragudjatok, hogy megint egyedül jövök. De meglátjátok, eljutunk ide még egyszer. De sajnos már minden más lesz. Az a kisfiú már sohasem jár erre, mert az idő eltelt, az az idő eltelt. Már nem tudok vele úgy beszélgetni, mint akkor. Már nem tudom elmesélni neki, hogy ti mit láttatok, milyen lehetett, mikor kis fák voltatok itt, és a mesém sem mondhatom el rólatok. Mert egy serdülőnek, felnőttnek már nem mesél az ember, már csak azt elevenítheti fel, mit mesélt.

A kisfia által készített kis alkotásokat rendszeresen ápolta, zsírral kente át.

Egyik nap éppen borókafát faragott. A boróka fája, ha keveset tett a füstölőbe, sajátos ízt adott a sonkának. De a kergét le kellett hántani, mert az keserűvé tette a húst. Egy ilyen kis ágacskát farigcsált, szórakozásból. Nézte a kés életét, elgondolkodott. Az asztalon éppen kis pálinka volt fakupában. Amikor Liam odaért, belekortyolt, és észrevette, milyen érdekes, különös íze van, aztán meg kiköpte a belekerült boróka forgácsot. Svarnak a fejében megragadt ez. És a következő nyers pálinkát, amit a Városból hoztak, egy edényben megmelegítette úgy, hogy hozzákevert némi boróka forgácsot. És tett bele, mint ahogy szoktak, egy kis borókabogyót, szárított áfonyát, és kökényt. És a pálinkának nagyon finom íze lett. Svar kísérletezni kezdett. Végül egy olyan egy olyan eszenciát sikerült kikevernie, melyben borókaág ázott, sok csipkebogyó került bele, melytől sötét vörös lett a színe, és a borókabogyót a füstölőben szárította ki, ettől az ital is füstös, és még karcosabb lett. A Medvevér nevet adta neki. Íze nagyon jellegzetes lett. A környékről betérőket mindig kínálták valamivel. A Medvevérnek nagyon hamar híre ment. A városba egy évvel később tavasszal már ötven palackkal vittek, ami hamar elkelt. És a következő télen Liam az ide szállított kétszáz liter pálinkát mind megcsinálta Medvevérnek. Ettől kezdve komoly bevételi forrásuk lett ez az ital, Liam idejének nagy részét lekötve.

Svar a múltó idő alatt mindig többet szédült, mint annak előtte. Egyik nap, éppen a nyolcadik évben, hogy nem látta fiát, megint egyedül ment az erdőbe vadászni, és Liam ekkor sem tarthatott vele, nagyobbik gyermeke tüdőgyulladása miatt. Elfogta a szédülés, és a földre dőlt. Aztán mindenféle álmokép úszott be tudatába, és sötétség jött. Arra eszmélt, hogy az erdőben megy, de hirtelen azt sem tudja, éppen most hol van. Úgy tett magában, mint ha semmi se történt volna, szépen haladt tovább, de csak nem tudta összerakni, merre járhat. Megütközve állt meg, és telepedett egy kőre. Leverte a víz. Megpróbált visszaemlékezni, mi a csuda történhetett. Kinyitotta a táskáját, és nagyon mohón megitta minden vizét. És látta, véres a keze. És ekkor nyilallt karjába a fájdalom. Kabátja cafatokban lógott, és csupa vér volt. A pánik kapta el. Mi a fene történhetett? Leütötte egy medve, és ő elájult volna? Aztán nagy lassan visszaemlékezett a szédülésére, a zavaros álmoképekre, hányingerre. Fogalma sem volt,

mennyi idő telt így el, és ő mit csinált ez alatt, és hová kerülhetett. Azt is érezte, hogy rettenetesen éhes és fáradt. Ivott pálinkájából, majd egy magaslat felé tartott, hogy körülnézzen. Térde is cserbenhagyta, alig bírta menni, botladozott, meg-megrogyott. Egy magasulatról lenézve aztán egészen döbbenet tapasztalta, hogy nagyon messze jár. Ezek szerint sok-sok kilométert tett meg úgy, hogy erre nem emlékszik. Levette kabátját, és megnézte a karját. Három nagy, mély vágás éktelenítette, ami csak medvétől származott. De neki kiesett minden, semmi emlékképe. Lassan rájött, életveszélyben van. Feltehetően sok vért vesztett. Hatalmas szomjúság, remegés tört rá. Alig bírta visszaöltözni. Lábai erőtlenekek voltak, szeme előtt karikák ugráltak, öklendezett. Egy óra is eltelt, amíg vízhez jutott. Ez mentette meg az életét. Egy fenyőfára felmászva, annak erős ágaira kikötözte magát, megitta a pálinkáját, és álomtan mélységbe zuhant. Arra ébredt, hogy hajnalodik, és ő egész testében remeg a hidegben. A tájat hó lepte, és köd volt. Svar ösztöneire hallgatva haladt, ment órákig. És csak akkor ért haza, amikor sötétedni kezdett. Addigra már nem a hidegtől remegett, hanem a sebláztól. Két hétig nyomta az ágyat ez után, és ereje is igen lassan tért vissza. Amikor láza a legmagasabb volt, felült, mert csodálatos zenét hallott. Teljesen ismeretlen hangokat, mely érzelmeire mélyen hatott. Olyan szép volt ez a zene, hogy beleborzongott. Órákig hallotta félálomban. Még csak megközelítőleg sem tudta elképzelni, mi kelthette ezeket. Azt gondolta, a halál jön érte, és a mennyországba jut, mert ilyen szép csak ott lehet valami. Aztán el is felejtette ezt a hallucinációt.

- Öregszem. Ez a szédülés egyszer megöl. Meg a térdem is - mondta magának.

Linusra gondolt megint, aki már felnőtt, de ő mégis álomképeiben azt a kisgyereket látta, aki elment mellőle. Fájdalommal gondolt arra is, hogy nagyon sok évig nézett mindig, naponta többször a fennsík felé a horizontra, azt remélve, lovasok jönnek, a fia jön vissza valahogy, akárhogy. Aztán úgy járt, mint a rab vadállat, amely fel le járkál megrögzött, kényszeres mozdulatokkal ketrecében, nem is remélve, hogy a rács valaha elkerül előle. A fennsík felé nézés, mint egy rossz, értelmetlen szokás maradt meg. Nem is figyelt oda, amikor felnézett, tízezredszer, százezredszer. Amikor jött valaki, szinte ellendrukker volt.

- Úgysem ő jön, úgysem. Ezzel próbálta előhívni azt, hogy hátha mégis. Mint amikor sorsjegyet veszünk, de már előre mondogatjuk, úgyse fog nyerni, én tudom.

Múltak az évek. A háborús helyzetnek is vége lett valami békekötéssel. Földjük visszakerült az anyaországhoz. Ekkor már tíz évnél is több telt el fia távozása óta. Tavasszal volt a tíz év. Nyáron lett vége a háborúnak. Lassan hidegebbek lettek az éjszakák, közeledett az ősz.

És eljött az idő

Egy nap Svar fát vágott a ház mellett, lassú, kimért mozdulatokkal. Liam az állatokkal foglalatzkodott, az asszonyok a házban voltak. A férfi, ahogy szokta, felnézett a fennsík felé, aztán vissza a fára. De mintha látott volna valami mozgást. És valóban. Két vagy három lovas lehetett, amennyire ki lehetett venni. A férfi nézett egy darabig, aztán tovább vágta a fát. Fel sem pillantott egy ideig. Mintha nem is látott volna senkit. Úgysem az jön, akit várt. Keményen összeszorította a fogát, fűrészelt tovább. De aztán csak megállt, felegyenesedett, és nézte a kibontakozó alakokat. Nagyfiát felismerte, de a másik két alakot nem. Az egyik nő volt, a másik egy fiatal férfi. Mit keresnek ezek itt délután? És ekkor, ekkor testén végigvágott az adrenalin. Ez Linus lesz, ez ő lehet csak! Már a vonásait is felismerte. A fiatal férfi mosolygott. A lovak könnyű vágatából horkanásokkal álltak meg, jobbra-balra forogtak. Svar csak állt földbe gyökerezett lábbal, és nem szólt, csak nézett tágra meredt szemmel.

- Na, meghoztam az elveszett fiadat, apám! - kiáltott büszkén Uva. - Megh hoztam végre a fiadat!

Az apa nehezen, szinte bénán mozdult a lovak felé. Addigra a házakból már mindenki kijött.

Svar később alig tudta felidézni, mi és hogy történt. Arra emlékezett, hogy megölelte fiát, aki magasabb lett nála. Sötétszőke, szép, nemes arcú, széles vállú, vékony ember. Ó, hánszor elképzelte, majd zokognak egymás vállán, de itt, ebben a pillanatban mindenkibe beleszorult az érzés. Gyorsan terítettek a szabadban, és ettek. A lovasok jó bort hoztak, ami itt nagy ritkaság volt. Linust lány kísérte, szép szőke, egyenes tartású, magas nő, a menyasszonya. A vacsoránál mindenki összevissza beszélt, rengeteg minden elhangzott. Svar a fiát nézte csak.

- Hogy megváltozott az arca! Már nem az a kisfiú. Milyen nagyon szép!

Vacsora után Linus odalépett apjához:

- Gyere apa, gyere, sétáljunk egyet.

Így hát elindultak szépen, egymás mellett, Svar öreg botjával kissé sántítva bandukolt.

A férfi igazából még most is nagyon nehezen tudott megszólalni.

- Tudod, nagyon sokszor elképzeltem, hogy hogy lesz, amikor visszajössz! De nem jöttél. Nem jöttél, és múltak az évek. Én nekiindultam, bármi lesz is, de katonák állítottak meg, tudod, a háború... Olyan nagyon sok idő telt el! Nem így akartam ám, egyáltalán nem így. Ne haragudj rám, kisfiam!

Ekkor Svar szemét könnyek futották el.

- Apa, hát nem tehetünk erről, akkor ennek így kellett történnie! Én is jöttem volna, ha tehetem. Olyan sok, nagyon sok idő telt el, olyan nagyon-nagyon sok idő már!

És Svar érezte, nem mutathatja meg a benne tomboló érzéseket, azt, hogy bár úgy gondolta, már feldolgozta fia elvesztését, ez még sincs így.

Valahogy megfagyott minden. Svar belátta, bármit is érez, gondol, visszafogottnak kell lennie, hiszen az idő, ez a kegyetlen uralkodó, talán éppen Isten intézője, már nagyon sok mindent elvett tőle. Elvette a kisgyermeket, a rá figyelőt. Elvette az összefonódott létüket. Új embert teremtett, aki idejött, szeretettel, de az élete már nélküle folyik nagyon régen. Mit csináljon ezzel a helyzettel? Itt egy felnőtt fiatalember szíve választottjával a fővárosból. Már nem az a kisfiú, aki bátran, és előretekinve indul az útra, apja tekintetében fürödve, neki a nagy útnak, a nagy ismeretlennek.

Svar most átélhette, hogy mennyire felkészületlen, hiába gondolta el százszor és ezerszer a találkozást, most mégis teljesen kiszolgáltatott a pillanatnak. Az érzések megvannak, de a közös sors már nincs. Hallgatnia kell, és figyelnie, kitalálnia, mi a jó út. És teljes realitással nyilallt bele, hogy Linus nem fog itt maradni. Nem ő már az, akinek társaságára szüksége lehet, éppen öregemberré vált már, távol, egy kis horpadásban a hegyek között. Linus szép és fiatal, ki tudja, mik kötik a fővároshoz, és itt a lány is... A fia kérdései zökkentették ki a hallgatásból.

- Apa, tudom, hogy kíváncsi vagy, de kérlek, mesélj te először, mondd el, mi történt, mióta elmentem!

És Svar mesélt. Szépen, képekben, jelenetekben látva az évek múlását. Leültek nem messze a háztól egy farönkre.

- Ó, kisfiam, hidd el, velem kevesebb dolog történt. Amikor elmentél, az nagyon nehéz volt. Teljesen egyedül voltam. Jött a nagy tél, és én lázas lettem. Elkaptam a járványt. De tudod, én már régebben is túléltem, látod, most is. Voltak napok, mikor se mozdulni, se fűteni nem tudtam. Jaj, a nagy vihar, el is felejtettem majdnem. Épp, hogy elmentél, olyan hatalmas vihar volt, be is csapott a kéménybe, még a lovat is megölte. Végigvágott a nagy fenyőn, szerencse, hogy túlélte. Gondoltam is, majd milyen érdekes lesz, ha elmesélem. De régen volt már, csak egy vihar volt, igaz, már nem fontos, akkor volt csak az. Amikor elmentél, több, mint két évig voltam itt egyedül. A második télen bútorokat csináltam, és bementem a városba. Oda menekülők érkeztek, és nagy házépítés folyt. Azóta nyaranként ott dolgozom. Na, ott ismertem meg Kartét, meg ami a családjából maradt. Szépen neki építkeztünk itt, látod! Itt ragadtunk, mert üldözhatték volna őket, ha szem előtt vannak a városban. Katréért még meg is verekedtem. Szédülgetek is azóta néha, de ezt el ne mondd senkinek. Aztán múltak itt az évek, egyik a másik után. Sokat dolgoztam Katre fiával, Liammel, rendes ember. Nincs más. Meg, hogy vártalak téged. Akkor is, amikor tudtam, nem jöhetsz, és én sem mehetek. Vártalak akkor is. Mindig. Minden nap. Megpróbáltam eljutni hozzád, majd elmesélem, de nem sikerült, megállítottak a katonák.

Svar megköszöri a torkát. Hirtelen felállt, és nekiindult, hogy érzelmeit leplezze.

- Most végre mesélj magadról! Olyan nagyon kíváncsi vagyok! Csak egyszer hallottam rólad, még a fényképedet, leveledet sem kaptam meg, mert aki hozta, kirabolták. Csak annyit tudtam, jól tanulsz, igyekszel, és kollégista vagy.

- Nagyon nehéz ez mindkettőnknek, apa, hogy a sors ilyen végletesen elszakított egymástól. Mintha szándékosan történt volna, nem tudom. Nekem az első hónapok összefolynak. Hatalmas út, aztán a nagyváros, ahol viszonylag rövid ideig voltunk. De nem aggódtam, tudtam, rövidesen találkozunk úgyis. És utána a döntés, hogy megyünk a fővárosba. Hatalmas út. És a csodás nagyváros! Kőházak, hatalmas lakás, és ahol laktunk, még kert sem volt. De jól voltam. Hakon kiemelten figyelt rám, de e mellett szeretett is, valóban szeretett. Sokszor volt otthon, mert hajóskapitány volt, de csak a város körül, minden nap hazajött.

A szavak üresen kongtak közöttük. Nem is nagyon tudtak figyelni, minden, amit mondtak, úgyis elhangzik még többször. Nagyon vigyáztak mindketten arra, hogy az érzelmek ne ragadják el őket. Az a szemérmesség, mely engedte a mély érzelmeket, de ugyanakkor megtartott egy távolságot, most is működött. Pedig lehet, hogy jó lett volna egymás karjaiban zokogni, kisírni a fájdalmat, mely ott volt köztük. Azt a fájdalmat, ami már sohasem múlik el, mert eljárt az idő, és amiről beszéltek, az már mind-mind megtörtént, egymástól külön. És már idegenül hangzik minden. És a napok végtelenje, ami során egymásra gondoltak, nem pótolható pár mondattal. Végtelen űrt töltögettek nem létező anyaggal. Űrt, amit már sohasem

lehet megtölteni. Így keskeny mezsgyén jártak, majdnem üres szavakkal múlatták az időt. Egy eltűnt világot idéztek, de félve és torzan.

A fiú elmondta, diszkréten, hogy Hakon felesége nem lett az ő pótanyja, sőt! Hakon fia, Jonas egy évvel volt idősebb nála, és végig rivalizált vele. Azok voltak a nehezebb napok, amikor a családfő nem volt otthon. Nem bántották, de a légkör rideg volt. A tanulásba menekült. Jonast egy évvel hamarabb vették fel középfokú iskolába, nagyon nehezen, közbenjárással. Őt a legjobbak között, rá egy évre. És otthon addigra nagyon hideg lett a légkör. A szavak között is kihűlt a levegő. Linus elmondta azt is, hogy nem kapott szeretetet, csak Hakontól. Volt egy időszak, amikor kiderült, hogy semmi, de semmi esélye apjával találkozni, ami nagyon nehéz volt, és ő teljesen magába fordult. A középfokon azonban szerencsére egy idősebb tanár felfigyelt rá. Szerénységére, éles eszére, és nagy szorgalmára. Barátság, egyfajta apa-fiú viszony alakult ki köztük. Gyermeektelen házaspár voltak feleségével, a város egy másik pontján. Jessenék, Eirik bácsi, Tiril néni. És ő lassan, de biztosan odaszokott. Ott töltötte a hétvégék egy részét, és többször aludt is ott. Hakon pedig kénytelen volt állást váltani. Tengeri hajóra került, és heteket lett távol. És az otthon maradottak nem szerették őt. Az hozott megoldást, hogy kollégista lett, arra való hivatkozással, hogy a többi társával való együtt tanulás, és az ottani pedagógiai környezet nagyon jó hatású. És ő nagyon sokat köszönhetett ennek a tanárnak, Eirik bácsinak. Rengeteget foglalkozott vele. Ez a kapcsolat az idős tanár házaspárral segítette őt ahhoz, hogy sikeresen felvételizzen az ország nagybecsű, egyetlen műszaki egyetemére. Jonas kétszer ugrott ennek neki, először Linus felvételije előtt egy évvel, majd a fiúval együtt. Amíg Linust felvették, Jonast nem. Jonas tombolt. Volt régebben már egy hatalmas veszekedés a családi asztalnál, amikor Jonas azt mondta, Hakon nem is szereti saját fiát, azaz őt, csak Linust. A történetnek az apa hatalmas pofonja vetett véget. Jonas aztán a sikertelen felvételi után kivándorolt Amerikába, rövid búcsúlevelet hagyva. És ez végleg éket vert a család és ő közé. Ez után Linus Hakonéknál már nem fordult meg többször. Hakon aztán meg is halt egy hajóúton keleten. Ő viszont már saját lábán is megállt, egy olyan projektbe került bele tehetsége folytán, mely a városközpontot tervezte. Éppen a parlament épületének belső tervezésbe tudott bekerülni, mely nem csekély apánázssal járt. Már ő támogatta az idős pedagógus párt. Még tanulmányait is fel kellett függeszteni a munka miatt. Most azért tudott eljönni, mert a projektben szünet lett, és a következő szemeszter még nem indult el. És lány is akadt, nem is akármilyen! Egyike azoknak a fiatal nőknek, akik már dolgozni akartak. Vilde óvónőnek tanult.

A fiú gyors váltásokkal, néha idő ugrásokkal mesélte élettörténetét, Svar csak hallgatta, nem is tudta pontosan követni az eseményeket. De azt kivette a fia történetéből, hogy volt egy nagyon nehéz időszak, amikor minden beszűkült. Viszont utána elrendezte a sors, hogy segítsége legyen, és valahogy felnőtté, magabiztos emberré váljon. Linus mesélt híressé vált szobráról is, melyet éppen kettejük kapcsolatáról formázott meg.

- Meghalt Hakon? Szegény. Rendes ember volt, gjeldje volt felém, teljesítette. Ó fiam, és te meg egyetemre jársz? Micsoda nagy dolog ez! Tudtam, hogy okos vagy, de ennyire! Egyetem! Nagyon büszke vagyok erre! Én azt hittem, talán ács lesz majd. Megvannak ám a kis szobraid mind, meg szoktam zsírozni őket, mind jól van!

Ahogy beszélgettek, lassan este lett. Mind Svar, mind Linus rájött, hogy ha a régi időket említik, biztos talajon járnak, és jó emlékek jönnek elő. Így aztán a további napokban ösztönösen ráéreztek, hogy jobb dolog a régi emlékekről beszélni, mint az utána történekről.

Ahogy Svar gondolta a szeretetről, és Linussal való kapcsolatáról, az be is igazolódott. A régmúlt történéseire bizony Linus is emlékezett, nem is akárhogy. Más szemszögből, de nagy érzelmekkel, gyermeki világgal. Úgy tűnt, hogy Svar gondolatai a szeretetről, kettejük kapcsolatáról és arról, hogy ami történt kettejük között, az, bár alig vannak múltó tárgyi emlékei,

állandó és múlhatatlan és csodálatos. És létező, bár nem megfogható. És önmagában megálló érték, éppen a lényeg, az emberi élet értelme. És ők ketten csodálatosat alkottak. Akkor is, ha csak ők tudják, akkor is, ha meg sem fogható. És múljon idő, változzon minden, valami módon kettejük szeretet léte mégis fent kell, hogy maradjon, lebegve az éterben, időtlen ideig.

Két fa ők, melybe villám hasított, pusztítva. És az öreg ág lassan elhal, mert nem tudja túlélni a csapást, míg a másik kiteljesedik, őrizve a sebet oldalában.

És másnap délután útra keltek, apa és fia, ketten, a régi időket idézve. És mentek a tájban, és az apa boldog volt, mert látta, fia emlékei épp annyira élénkek, mint az ő esetében. És sokat beszélgettek, Svar is, Linus is mesélt életéről, de mindketten tudták, nem ez a fontos most. A fontos a múlt volt, a kis tisztás, ahol a kisfiú Linus szobrot tett ki, ami még mindig megvan. Az ösvény, ahol békák voltak, meg a szikla, mely mesék alapja volt. Az éjszakát is szinte végigbeszélték.

És Svarnak nem kellett kérdeznie semmit. Nyilvánvaló volt, hogy fia visszamegy, folytatja az egyetemet, családot alapít, mérnök lesz. És ő meg itt marad. Nem is beszéltek erről, csak utalgatva. Linus hívta apját azért, ha látogatóba is, de jöjjön fel a fővárosba. Ígérte azt is, ha ez nem sikerül, újra eljön, ha nem is hamar, de pár év múlva biztosan.

- Pár év, úristen, pár év, sikoltotta valahol mélyen Svar tudatában egy hang. Pár év múlva eljön... Ő jön el, mert én öreg vagyok már, majd meglátogat még, ha szerencsém van, életemben látom még kétszer. Istenem, ezt jól elrendezted, valóban. Elment a kisfiam, és nem jött vissza sohasem. Visszajött akkor, amikor már nem ő volt, visszajött már nem gyereknek, és újra elmegy, elmegy örökre talán. Hogy kiborultam, mikor kiszakadt innen ez a kisfiú, az én Linusom, éreztem, éreztem, hogy talán sohasem látom többé. Nem véletlenül gondoltam én, sohase látom többé. Mert itt van ez a fiatalember, az én fiam, szép, okos, büszke és felnőtt, de én egy kisfiút látok, aki csücsörítő szájjal aludt a faházban az utolsó itt töltött éjszakán. És elment, és vissza már sohase jött. Létezik egyáltalán? Mert őt látom, mert itt a gondolat megakadt. Mert tőlem ő ment el. És eltelt sok év, de kevésbé csodálkoztam volna, ha a lovak ott a hegytetőn egy kisfiút hoznak ide vissza, nem egy felnőttet. Nem baj, én elbotozok itt az erdő szélén még egy pár évet, és beszélek magamban valakinek, de ez a valaki egy elveszett kisfiú inkább, mint egy felnőtt ember. Mert itt egy elvesztett kisfiú lelke kering. Miket is beszélek, ez csak az én ostobaságom, változni nem tudásom! Saját, széttépett lelkem fájdalma, ami már nem a valóságot látja.

De, minden fájdalom ellenére Svar tartotta magát, diszkréten nem ment bele olyan érzelmekbe, melyeket megélt, mert érezte, az zsarolás lenne fia felé. Így fia is szabadabban mesélt életéről, terveiről.

És áldását adta erre a halk, okos, szép lányra is.

- Ha úgy, hát vedd feleségül, nem lehetek ott, de gondolatban veled leszek. Legyetek boldogok együtt!

És aztán hamar, nagyon hamar eljött a búcsúzás ideje. Svar csak mozaikokra emlékezett ebből, a lovakra megint, arra, hogy megölelik egymást. Mintha egy máz, egy bőr lett volna rajta. Viselkedett, ahogy kellett, de belül egészen mást élt meg.

- Nem baj, majd, ha elmegy, majd akkor, akkor elmesélem a fáknak, és az ott maradt kisfiamnak a bánatom. De most nem lehet.

Lovon most viszont elkísérte a visszatérő három lovast. Elment velük egy darabon, és ott állt csak meg, ahol a következő völgy vágott a dombok közé. Nézte őket, ahogy mennek lefelé, ahogy eltűnnek a szeme elől. A fia még az erdő szélén intett egy nagyot felé.

Ahogy visszaindult, csak nem bírta ellovagolni onnan. A lovát megkötötte úgy, hogy a következő domb tetején, ahol ki kell bukkanniuk, már ne lássák meg, és maga is elrejtőzött. Úgy tett most, ahogy az egész látogatás alatt. Mert szinte végig rejtőzött. Rejtőzött érzelmeivel. Nárcisztikus sérelmét szinte dédelgette, egy külön világot épített már fel, melyben nem minden szereplő volt valóságos. Elveszett kisfia - megmaradva kisgyermeknek - már jobban hozzá tartozott, mint a valódi, felnőtt fia. És most nem akart már ott állni, fent a dombon, hogy sziluettjét lássák, ha kibukkannak a völgyből. Meg akarta lesni úgy a három alakot, hogy azok ne lássák, ne tudják, hogy ő ott van. Nem volt ez feltétlenül tudatos, de elrejtett énjét meg úgysem mutathatta. Úgy érezte, szinte sötét titka van, melyről csak önmaga tud. És legyen titok az is, hogy a távozó lovasokat látja. Nézet a dombtetőt, nézte, ahogy azt a másikat is oly sokszor. És látta lelki szemeivel azt a pillanatot, amikor kibukkannak, és újra és újra. És amikor tényleg megjelent a három lovas, az adrenalin végigsöpört testén, libabőrös lett. Szinte egy kukkoló izgalmával, egyben saját önsajnálatában fürödve nézte az apró alakokat. És azok megálltak. Középen lehetett a fia, aki hosszan nézett visszafelé, mintha egyenesen őrá tekintett volna. Svar ijedten nézett körbe, mint aki lebukott, mint akit meglátnak, pedig tudta, ez lehetetlen. Linus felemelte kezét, és egy nagy félkört írt le vele, mely kicsit integetés, kicsit az egész ittlét ölelésféléléje volt, aztán a három lovas eltűnt a semmiben. És Svar hangosan beszélt magában:

- Nem baj, menj csak, menj, de az én kis Linusomat nem tudod, úgysem tudod elvinni, az itt marad velem. Majd bejárunk mindent, megbeszélünk mindent. Téged úgysem látlok már sohasem, ezt érzem.

És Svar elővette a fakupát, és hosszan kortyolta az erős, maró medvevért. Mire hazaért, úgy kellett leszedni a lováról. És a következő hetek nagyon nehezek voltak, Svar mogorva volt és gyakran napokra eltűnt az erdőben. És ott hangosan beszélt a látogatásról magának, meg a kis szobroknak, és a kisfiúnak, aki számára már szinte valóságos volt.

Levelek a távolból

Azért egy csatorna mégis maradt. Még Linus ittlétekor megbeszélték, hogy levelezni fognak. És Svar írt először. Írt az öreg fáról, hogy biztos lelke van, és hogy még akkor is itt fog örködni, amikor már semmi nem lesz belőlük. Vajon mit mesélne, ha egyszer végigmondhatná hosszú életét? Linus levelei tele voltak erővel, írt a nagyvárosról, sőt, több képet is küldött, arról, hogy hol lakik, illetve a város képeiről. Az egyetlen tükör mellett görbültek ezek a fotók a házban, Svar sokszor, és hosszan nézte ezt a teljesen más, ismeretlen világot. Több év telt el így levelezéssel. Linus komolyan gondolta, hogy apja meglátogatja egyszer, és azt is tudta, ha erre mégsem képes már, akkor ő megy el apjához valahogy. És már három év is eltelt, és Svar megint nem arról írt, hogy nekiindul, hanem hogy neki kéne indulnia. Levelében viszont hosszan írt egy vadászatáról:

... És tudod, ahogy szoktam, már reggeltől üztem ezt a szarvast. Olyan szép volt, láttam a körmeit a tavaszi, nedves földbe nyomódva. Estére ugyanúgy tett, mint a többi. Már fáradt volt. És hagyta, hogy közel menjek. Addigra a számszer már ajzva volt. Csak állt ott, a fülei mozdultak nagyokat. Szép, nagy szemével nézett, és szügyén idegesen rángott a bőr. És én láttam gondolatban, ahogy a rövid vessző becsapódik a testébe, ahogy rémülten felugrik, fel a levegőbe, mintha lenne esélye menekülni. És láttam a rémületet a szemében, és azt, hogy én tudom, hogy már mindegy, vége, de ő még, érezve az ütést, fájdalmat, elvakulva próbál menekülni. Aztán pár ugrás és megáll, botladozik, ahogy általában szoktak, majd elesik és rugdal. És mire odaérek, a gyönyörű fényes szemek már nem látnak semmit, nem látják ezt a világot. És akkor nem bírtam meghúzni a ravaszt. Azt akartam, hogy úgy ugorjon, hogy ugyanúgy rémülten, felfelé, de ne érezze az elvakulást, a fájdalmat. És ne álljon ott botladozva, vért hányva. Tudod, fiam, azóta egy állatot nem ejtettem el...

Linus nem örült ennek a levélnek. Azt érezte, apja megöregedett, ereje fogytán. Valahol, nem is tudatosan attól félt, Svar már nem fog sokáig élni.

És egy reggel, amikor kilépett a belvárosi kőházból, melyben lakást béreltek, már érezte az ősz leheletét. A fákon színesedtek a levelek, és határozottan nyers, hűvös volt az idő. Lassan közeledtek a végelethetetlen, nagy esők, melyek elhozták aztán a telet. Nyakán összehúzta a gallért, és gyors léptekkel munkahelye felé indult, kissé később, mint általában. Nem volt kötött a reggeli beérés, és ő általában estig dolgozott úgyis. Munkabírásával, fegyelmével nagy elismerést vívott ki az irodában. Reggel szeretkezett feleségével, akit azután vett el, hogy otthon jártak apjánál, és ő áldását adta rájuk. Vildének már a második alkalommal nem jött meg, így együttlétük különösen intim volt, e titok miatt, melyről persze csak ők tudtak még. Gondolt egyet. Csütörtök van, és a héten még nem volt a nagy, központi posta épületében, apja levele után érdeklődni. Ide beugrani csak egészen kis kitérő, és ma már úgyis máshogy alakultak a dolgok. Ahogy a levél dolga eszébe jutott, vele együtt minden gondja is. Első útjuk óta már több mint három év telt el, és ő úgy látta, apja nem fogja, nem tudja már meglátogatni őt. Leveleiben az öregséget sokszor említette. Lábfájdalmait, szédüléseit. Mégis nagyon várta, hátha az üzenetben már azt olvassa, hogy elindult ide. Mert ha nem, akkor bizony neki kell megírnia, hogy tavasszal meglátogatja, akármi történik is. Odahúzta a szíve őt is, és tudta, mennyit jelentene apjának a látogatás, de egy hónap távollét innen csak pár nap hasznos időt jelentene, a többi a hosszú, drága utazás. És neki ott a munkahelye, ahol nagyon jól keres, és nagyon megbecsülik, de egy hónap nagy idő. A lakásbérlet is pénzbe kerül, mert bár az öregek nagyon nagy örömmel fogadták volna őket nagy lakásukban, mégis az önálló életet választották. És most meg itt van Vilde terhessége, ha igaz, ez tovább nehezíti a helyzetet.

- Lám, mennyi idő telt el, az idő, az idő, dolgaim, felnőtt dolgaim vannak, apám talán már nem is az első - mondta fejében egy kissé gúnyos hang. - Add Uram, hogy apám olyat írjon, aminek nagyon örülnék! - mondta félhangosan, amikor a pályaudvar köszérszagát megérezte a téren, ahol a posta is állt.

Beállt a sorba, mint mindig. A fachwerk épület nagy csarnokában várakozva hallotta a pecsételők koppanását, érezte az enyv és a csiriz szagát, na meg a bekúszó mozdonyfüst szagát, a távoli világok üzenetét. És levél várta. De a címzést nem apja írta, bátyja írása volt a papíron.

- Uva nem írt még soha nekem, vajon mi történt?

A baljós érzés lassan kúszott be a kabátja, a mellkasa alá, s le a gyomrához. Átvéve a levelet, lehuppant egy padra a nagy teremben, és gyorsan kinyitotta azt. Ahogy olvasni kezdett, szinte megbénult attól. Csak a szeme járt, nem mozdult, mintha egy bombát fogott volna a kezében. A levélben ez állt:

Drága Testvérem!

Sajnos e levél útján kell megtudnod tőlem, hogy apánk, Svar Hopen ez év augusztus 12-én jobblétre szenderült. A nagy fenyőhöz temettük, Édesanyád mellé, én ástam meg a sírját.

Annyit elmondanék e levélben, hogy készült hozzád, bár nem tudom pontosan, hogy akarta ezt, mert ebben az évben már nem tudott volna a tél közeledte miatt elindulni. Nem volt jól, sokszor szédült, de erről nem engedett beszélni.

Vadászni ment egy héttel halála előtt, de nem tért vissza, ahogy általában szokott. Harmadnapra már keresték, én is odamentem. Nem találtuk. Az ötödik napon került elő, szédülten, öntudatlanul. Beszélni sem tudott. Mély alvásba szenderült, az orvos azt mondta, pihennie kell, és itassuk. De csak aludt ajultan. Amikor magához tért, igen nyugtalan volt, a szeme körbe járt, fel akart kelni, de nem tudott. Így nézegetett, próbálkozott egész álló nap, de aztán estére megnyugodott. A te nevedet mondta ki párszor, és egy helyre nézett a szobában, mintha megtalálta volna, amit idáig keresett. Alighanem téged látott akkor. Mosoly volt az arcán, és erősen könnyezett. Késő este aludt csak el, és nagyon hamar meg is halt.

Ha eljössz megnézni a sírját, gyere a Városba hozzám. Katre és a családja elmennek a völgyből, talán ide költöznek, nem tudom. Apánk pár személyes holmiját őrzöm, így a veled való levelezését is.

Sajnálom, hogy nem lehattél itt, ezekben a nehéz napokban. Családom, és minden ismerős részvétét küldi. Uva.

Linus búcsúja

Linus csak ült ott, mozdulatlan. Minden megy tovább, a hangok is ugyanazok, az emberek beszélnek. Úgy érezte, titka van, és ha nem mozdul, talán nem is igaz, talán nincs is ez a levél. Még nem csinált semmit, még meg sem történt semmi. De aztán agya forogni kezdett. Most felkel innen, és ...

- Mit csináljak? Nincs kedvem senkinek sem elmondani, nem akarok beszélni erről. Nem akarom a részvétet, a sajnálkozó tekinteteket, utálok viselkedni majd ebben a szerepben. Utálok, hogy sajnálnak, meg megértének. Legjobb lenne senkinek sem elmondani, mi történt - gondolta.

De aztán belátta, ezt nem teheti meg. Szépen viselkednie kell, ahogy illik, és a máz alatt elbújni. Mindenki előtt, még Vilde előtt is. Úgysem értik. Nem értenek semmit. Talán Vilde, ő igen. Majd szörnyülködnek a helyzeten, hogy ő szegény elszakadt az apjától, és már sose látja többé. De ez csak a külsőség. A lényeg, az ebben rejlő érzelmeket csak ő érzi. Mint ha egy kagylóhéjat néznének. De a belsőt, a húst nem láthatják. Az eleven, fájó, érző húst.

- Na, megoldódott a gondom magától. Nem kell már várnom a levelét, hogy ő jön ide, és nem kell megoldanom a nagy utat hozzá! De milyen áron!

Aztán lassan, csendesén felállt, és elment a munkahelyére. Beteget jelentett aznapra, majd kísétált az egyik főútra, és hamarosan a folyó kanyarulatához ért. Bement a híres hatalmas dómba, és óvatosan meggyújtott egy gyertyát. Aztán a kilátó felé indult el, ahol sokszor kirándultak Vildével. Miután nézték a várost a völgyben, ő mindig egy kicsit följebb is elment körülnézni. Vilde mindig csendesén követte. És ő messze tekintett akkor észak felé, ahol gyermek volt, ahol az apja várja őt.

Bement a piacra, és ivott egy jó adag orosz vodkát. A gyomrában egyből érezte a forróságot, és minden olyan mesészerű lett. A házak az utcák, a hangulat. Aztán a hosszú, egyenes sugárútra tért, a kilátó felé. Útközben egy borkereskedésben vett egy liter igen drága bort, melyet üvegpalackba mértek, és ő, nagy csodálkozásra nem dugaszoltatta le. De hát a vevő az úr, csinál, amit akar.

És szépen, komótosan elindult fel a hegyre. Ahogy elhagyta a nagyobb házakat, következtek a városszél kisebb, roskatagabb épületei, majd a raktárak, istállók, fafeldolgozók, rét tehennel, lovakkal, juhokkal. Gondolatai már messze jártak.

Visszagondolt azokra az időkre, amikor apjával éltek kettesben. Az ágyára, a szoba belsejére, apja kérges, meleg kezére, nagy termetére, ahogy felnézett rá, ahogy együtt mentek. Az öreg fenyőre, a kutyára, lóra, és a helyre, ahol vigyáztak rá. A kis tóra, amiben fürdött, miután apja beledobta a forró köveket, és saját magára, kis cipőire. A szobrocskákra, amit faragott. Az erdei utakra, minden zugra, amire még emlékezett. És Svar vonásaira. Mosolyára, száraz, kemény szájára, és ahogy mellébújt, a melegére. Ahogy ment felfelé, folytak a könnyei. Meg-meghúzta a bort, és a szeretetre gondolt. Ahogy apja szerette őt, és ahogy ő viszont szerette apját. Ahogy dicsérte, ahogy mesélt neki, ahogy dolgokon együtt kacagtak. És anyjára is, aki egy nem létező, fehér ruhás álomkép volt, aki valahol ott van, és néha látja őt, de mosolyog, és ellibben. És a mesékre. Minden mesére emlékezett.

- Csodálatos gyermekkor - mondta ki hangosan, csak úgy magának. - Igen, csodálatos gyermekkorom volt, és szerencsém utána. Milyen sokat köszönhetek Tiril néninek! Mennyit beszélt velem, és milyen nagyon nagy szeretettel, méltósággal, és tanításokkal segített nekem.

- Milyen nagyon bölcs és jó asszony - villant be Linus tudatába. Ekkor, itt fogta fel talán először teljes mélységében, hogy milyen hatalmas kincset kapott ettől az asszonytól, aki anyja helyett is anyja lett, és volt most is.

Lassan az erdő alá ért, a hangok már halkabbak voltak. Kaptatott felfelé, de igazából máshol járt. Felidézte azt az időszakot, amikor szóba került, hogy el kell mennie tanulni kicsit, el kell a völgyből menniük, de ő előbb indul, mint az apja. Bizony, szokatlan lesz az a pár hónap, nagyon hosszú, és furcsa. Ő várta nagyon, várta az indulás napját, az új életet a városban. Nem is volt semmi szomorúság, nem is volt kérdés, hogy ez máshogy történjen. Apa majd jön, még a tél előtt, és megint együtt lesznek. Ő tanul, apa meg dolgozik. Aztán Jonasra gondolt. Fölényességére, annak állandó jelzésére, hogy ő van házon belül. De ügyesen csinálta mindezt, hogy Hakon ne nagyon vegye észre. Linus meg még hálás is volt, hogy a nagyobb fiú megmutatja a dolgokat. Az első nagy kudarc az iskolában érte, ahol rögtön kinevették. Egyrészt, mert kicsit más nyelvjárást beszélt, másrészt, mert közel sem tudott annyit, mint a többiek. Összeszorult szívvel állt neki tanulni nap, mint nap, mert úgy érezte, sebezhető. Ebben nem tud észrevétlen maradni. Mert láthatatlan akart lenni. Amíg apja el nem jön, addig ő meglapul, csinál mindent, ahogy kell. És még mielőtt kicsit megmelegedett volna, jött a rossz hír, és a pánik: A járvány gyorsan terjed, és elér ide is.

Egy nap Hakon boldog, sejtelmes mosollyal ajkán érkezett haza. Leültetett mindenkit, és elmondta, egészen biztos, hogy a járvány végigsöpör itt, méghozzá nagyon hamar, de hatalmas szerencsájuk van. A fővárosban sikerült barátai révén egy álláslehetőséget kapnia. Kapitány lehet egy kisebb hajón, kompon, mely az öblöt szeli át, úgyhogy minden nap otthon lehet. Így, ameddig a járvány tart, biztos a fővárosban maradnak, utána meg majd meglátják. Mind nagyon boldogok voltak, csak benne szorult meg a levegő. Hakon ránézett, és ezt mondta:

- Velünk jössz, fiú, más választás most nincs. Ez a járvány végigsöpör most itt, de hamar vége lesz. Aztán vagy visszamész apádhoz, vagy együtt mentek valahová, akár ide, a fővárosba. Gondoskodom rólad, mint ha a fiam lennél! Igazából az is vagy, addig, míg ez a helyzet tart.

Jonas arcán megfeszült a bőr e szavak hallatán, és nyaka, füle vörösben játszott.

Csodálatos útjuk volt, nagy hajóval, le dél felé, végig a fjordok mentén. És a főváros! Linus el sem tudta képzelni, hogy ennyi ház, ennyi utca, ilyen hatalmas épületek létezhetnek, és ilyen sok ember lehet egy rakáson. Az óriási dóm pedig végképp lenyűgözte. Nagyon hamar úgy érezte, ez az ő városa, mintha már járt volna itt valamikor. Titokban abban reménykedett, apja ide jön élni, és a nagy bérházak valamelyikében laknak majd, és ő itt maradhat örökre.

Linus már az erdőben járt, a széles csapáson, ahol nagy árkok és rovások voltak, ahogy a kivágott fákat vontatták. És kis idő múlva elérte a kilátót. De tovább haladt, fel, fel, addig a részig, ahol átlátva a háton elnézhet a messzi távolba északra, ahol a ködös távolban, ameddig szeme már nem lát el, van egy kis völgy, és egy öreg fenyő, ami alatt apja nyugszik. A szél erősen szembe fújt, majd levitte őt a völgy felé. Ő addig állt ott, messze nézve, amíg teljesen átfújta a szél. Akkor dideregve haladt tovább, míg a dombhát túlfelén egy szélmentes helyet talált, ahonnan azért messze láthatott. Ott letelepedett, a hátát egy kőnek támasztotta, és nagyokat kortyolt a jó borból.

Az ő szobája lett a legkisebb, egy kis helyiség csupán. De nem bánta. Még a formája is csapott volt, a szélső fal ferdén futott, ahogy az utcai homlokzat kívánta. Valahogy úgy alakult, hogy hiába volt Hakon elfogadása felé, mindig ő húzta a rövidebbet. Jonas nagyon erőszakos volt, az asszony pedig mindig a saját gyermekei érdekét nézte, merev következe-

tességgel. Igazából Linus nem érezte, hogy ne szeretnék, lelkében úgyszólván apja képe, majdani találkozásuk fantáziája élt, így a napokat szépen egymás után tette, elvult ebben a világban, majdnem láthatatlanul. Úgy gondolta, Hakon felesége Naja szereti őt. Az a környezet, ahonnan ő jött, nem volt ilyen nyüzsgő. Bámulta ezt, passzívnak tűnően beszívva mindent. Láthatatlansága és magányossága feltűnt volna, ha érdekelt volna valakit is, de neki nem volt gyötrelme.

Ami vitte a világban, ami a továbbélést jelentette, az a tanulás volt. Kis kuckójában nagyon sokat tanult, szinte beszívott mindent. Sokat olvasott is, könyvtári könyveket. Jó tanuló lett ebben az évben már, ha nem is kitűnő. Jonas bizonyítványa csak kicsivel szebb. A nagyobb fiú nem mutatta ezt, de ő is komolyabban igyekezni kezdett, nehogy riválisa lehagyja.

A háború kitörésének híre szinte elvékonyította Linust. A valóságban is belefogyott abba, hogy ez az állapot így maradjon, és apja egy másik országba került, ahonnan nem lehet átjutni. Álmatag lett, fantáziált arról, hogy apja átszökik a határon, legyőz minden ellenséget, és végre találkozhatnak. De tulajdonképpen szeretett itt élni. A nagy házak, az is, ahol laktak, meg a többi impozáns épület, a város egész aurája elvarázsolta. A sok ingerre egyelőre nem reagált aktívan, mégis jól érezte magát benne. Fantáziavilágában az dominált, hogy apja ide jön, és ebben a városban élnek tovább. Szerencsére nem távolodott el teljesen a valóságtól, továbbra is nagyon sokat tanult. Az a hit és remény, hogy ez csak átmeneti állapot, valahogy belekeresedett, lefojtódott, ahogy telt az idő.

Jonast abban az évben felvették a reáliskolába, középfokra. Nem tudni, hogy magától ment volna-e ez, valószínűleg igen, de Hakon nem bízta a véletlenre. Nem egy palack jó orosz vodka vándorolt ez ügyben illetékes kezekbe, és csúszott le illetékes torkokon. A családnak is nagy volt az öröme, Jonas új bútort kapott, szobája szépen megújult. Anyja igen büszkén tekintett rá.

A háború tényét a családi asztalnál beszéltek meg. Hakon fennhangon jelentette ki, szeretettel nézve Linusra, hogy jó fiú, büszke lenne rá az apja, ha hallana felőle. És ebben a helyzetben nem csak az természetes, hogy neveli tovább, de ha középfokú iskolába megy, azt is támogatja. Szava szent volt, még egy tekintet sem árult el ellenérzést. Viszont a családfő munkája más lett a háború miatt. A cég, ahol dolgozott, a katonaságnak kellett, hogy segítsen. Egy hét távollét után kapott pár nap szabadságot, akkor otthon volt, majd újra elment. Jonas úgy közlekedett otthon, mint egy félisten. Nagyon romlott kapcsolata Linussal, hiszen szembeülnie kellett azzal, hogy ez a jövevény itt ragad, és megkerülhetetlen tényező továbbra is.

Linus egyik késő este a mellékhelyiségbe ment, és a felnőttek szobájából indulatos fojtott beszélgetés hangjai szűrődtek ki. Nem tudta nem meghallani, hogy róla van szó.

- Te bevállalod, mint egy csodatévő, aztán elmész a hajóra, én meg szépen neveljem. Szültem neked két szép gyereket, ezt a lelencet aztán ideragasztod a nyakamra.

- Csend legyen asszony, de komolyan! Gjeldem van Svar felé, tudod. Nem is tehetnék mást. Amúgy ez egy rendes, szürke, észrevehetetlen kis egér gyerek. Majd valami irodista lesz, ha így tanul, vagy inasnak adjuk. Aztán csak valahogy visszakerül az apjához. Vége lesz a háborúnak is egyszer.

- Persze, még szeressem is. Majd parancsra szeretni fogom!

Linusban egy világ omlott össze. Aznap éjjel nem aludt, és reggelre lázas beteg lett. Egy hétig nyomta az ágyat, és szinte végig aludta a nappalt. El akarta innen álmodni magát, el messze, az ő apjához, aki szereti, aki várja. E hét alatt tudta egyáltalán a tudatába engedni, hogy milyen nagy-nagy baj történt az ő életükben, hogy ez a felnőtt világ milyen kegyetlen. Hogy az az út, amire ő olyan boldogan indult, a fájdalom, sóvárgás útja. Hogy apja mit élhet át,

mert még egy üzenetet sem tudnak váltani egymással. Elképzelte őt, a várakozó, felé fordított tenyerét, és ahogy néz a messzeségbe, rá gondolva.

Nappal aludt, és második éjjel, nagy magányában rátört a sírás. És sírt, végeláthatatlanul, halkán, bele a párnájába, hogy meg ne hallja senki, némán nyüsztve, éjjelről éjjelre. Aztán valahogy a hét vége felé megnyugodott. Soványabb lett, még szürkébb és észrevehetősebb. Az iskolában, amíg lehetett, bent maradt. És rengeteget tanult, ebbe menekült. Már máshogy nézte ezt a szép asszonyt, Naját, aki nem tudta szeretni őt. Fal épült köré, tekintete álca lett, mimikátlan, kiismerhetetlen.

Azon a nyáron a könyvtárban, a nagy városi könyvtárban töltötte a nap nagy részét. Mindenkinek jó volt ez. Hakon örült, hogy nincs otthon gond, Jonas pedig érezte, hogy a kis kakukkfőka messzebb került. És Linus felvételijét is abba az iskolába adták be, a matematika ügyis a kedvence volt. A szürke kisfiút felvették, ráadásul előkelő pontszámmal, mindenféle megsegítés nélkül. A középfokú iskola megkezdése előtt volt a legnehezebb az élete. Élt bele napról napra a szűkülő, kifehéredő, elmosódó létbe, mint aki lassan megvakul. Olyan olt, mint a kölyökmacska, akit idő előtt elválasztottak az anyjától, és borzasan, csipás szemmel, nagy, kétségbeesett szemekkel nyávog bele a világba. Csak ő nem nyávogott, és szemeit is összehúzta. Egyedül volt ebben a világban, mely lassan záródott körülötte. És Hakon bácsi szavai is megijesztették. Eddig hatalmasnak látta őt. De az az éjjeli beszélgetés! Úgy beszélt róla, mint egy kis senkiről, aki nyűg a hátukon, aztán ha már meg bír lenni, eleresztik valamikor. És a bácsi helyzete is. Már nem csak a nagy tengerészt látta, hanem a kisembert is, akinek megszabják a munkafeltételeket.

Úgy érezte ekkor, hogy nehezen szólal meg. Ha ki akar mondani egy mondatot, megakad a szó elején, és mintha görcs állna a szájába. E miatt aztán valóban keveset beszélt.

Az első évfolyamban aztán kicsit kitágult a világ a számára. Jonasnak volt egy-két akciója ellene, de itt talált barátokat. Öten voltak fiúk egy csapatban, akik valahogy nagyon összetartottak már az elejétől. Vidéki fiúk voltak, hárman kollégisták, messzi városokból. Linus helyismerete, a tanuláshoz való pozitív alapállása hangsúlyossá tette a fiúk között, de mély szomorúsága, tétovának tűnő lénye furcsa volt az ő számukra is.

Kortyolt a borból. Elméje nyugodt volt. Megindult az emlékektől. Szeretettel gondolt fiatal magamagára, és rádöbrent, milyen vékony kis mezsgyén járt akkor. Hogy is tudta túlélni ezt a nagy elhanyagoltságot, ezt a belekérgeződött fájdalmat. Még ivott, és a fejét csóválva könnyezett.

- Ejnye, ejnye, na, de azért csak megnőttél, te fiú, aztán nézd meg, csak lett belőled valami, itt az ég alatt.

Felnézett, és látta, hogy a messzi szürkesség színt vált a horizonton. Egy fekete csík északnyugatról, az óceán felől lassan, de láthatóan növekedett.

- Na, itt a nagy őszi eső felhője, most aztán segít elsiratni apámat. Vagy apám könnyei érnek most ide? Ha már nem tudtunk újra találkozni, ha már én sem tudtam még egyszer odaérni hozzád, akkor gyere, önts el mindent könnyeiddel, mosd tisztára ezt a várost. Tisztítsd meg nekem, és tisztíts meg engem is, mert én itt maradtam. Felnőtt lettem, felnőtt étellel, meg tudtam maradni, sőt, elismert ember vagyok máris, tehetséges. És, ha Isten adja, gyermekem lesz, apa leszek már én is. Megy az idő, fut. Sokat kaptam tőled, és idő előtt kellett kiszakadnom belőled. De ha már a felhők fölül tudsz rám tekinteni, látnod kell, jó lett minden. Amit kaptam tőled, átvittem a nagy időn, nagy téren. Átvittem görnyedő gyermekvállakkal. De nézz meg engem, erős lettem, büszke lehetsz rám, büszke igazán. És most búcsúzni jöttem el ide, ellátok egészen odáig, ahol téged a földbe temettek. Elbúcsúzom tőled, gyere, ígyál

velem egy kis jó bort. Persze mindig velem maradsz. És vannak dolgok, melyeket tovább tudok adni majd én is a gyermekeimnek. A szeretetet, a meséket. A meséket le is írtam. Azt gondolom, ezeket még a dédunokád, az ükunokád is mesélni fogja, még ha rakódik is rá, vagy kopik is belőle. Az idő aztán majd elvisz engem is. Talán találkozunk, valami nagyon szép mezőn, ahol szeretve mosolyogsz rám, és megöleljük egymást. Ez lett a sorsunk, Isten így akarta, hát végigcsináltuk.

Bőven kortyolt a borból. Rázta a zokogás. Hosszú-hosszú ideig sírt. Itt nem látta senki. Még beszélhetett is:

- Jaj Istenem, szegény apukám, jaj de sajnálom, hogy ez történt. Szegény, szegény apukám!

Lassan újra megnyugodott. Érezte az alkoholt. Felállt vizelni, tántorgott. De amikor visszaült, tovább tudta gondolni életét. Mert innen már könnyebb lett. Nagyon sok szerencse érte, ami megváltoztatta helyzetét, és vele őt is. A kis, beszorult emberpalánta lassan ki tudott bontakozni. A gödörbe, ahová került, a segítség köteleit lógatta a Teremtő. És ő megtanult kimászni onnan a felszínre.

Egy iskolai matematika versenyen figyelt fel az idősebb tanár rá. Egy olyan feladatot kellett megoldania, mely jókora kreativitást igényelt. És Eirik bácsi elmondta egyszer később neki, hogy tekintete megállt a sápadt kis fejen, ami szinte sugárzott a megfeszített gondolkodástól.

- Ha fiam lenne, pont ilyen lenne - gondolta ekkor. - De hát nincs.

Nem született gyermeke. Nagy fájdalom volt ez neki, és feleségének, Tirilnek. Neki már így, ennyi év után csak az fájt, hogy szeretetét, tudását, figyelmét nem tudja odaadni teljesen valakinek, aki több, mint egy tanítvány. Nagy tudású ember volt, amolyan polihisztor. Egyetemi katedrája volt, de otthagyta, mert nagy távolságot érzett hallgatói és önmaga között, már a dolgok működése alapján is, egy ilyen intézményben. Elment inkább ebbe a középfokú reáltanodába, és bizony nagyon sok felnövő fiúnak tudott olyan tudást adni, amire sokan csak később jöttek rá igazán. Jobban is érezte magát ebben a közegben. Nem is az volt a csodálatos ebben az emberben, hogy mennyi mindent tudott, hanem az a képessége, hogy tudását nagyon mesteri módon át tudta adni diákjainak.

Linus a könyvtárban ült azon a nyáron, sápadtan, soványan, szürkén. Barátai távol voltak, és ő olvasott végeláthatatlanul. Eirik betért ide valamiért, és megakadt a szeme a gyereken. Lassan odament, és megállt az asztalánál. Nem tanította ezt a fiút, milyen kár, gondolta.

Linus felkapta a fejét, és majdnem vigyázz állásba állt.

- Jó napot kívánok Tanár Úr!

- Jó napot, megismer engem?

- Természetesen, Eirik tanár úr!

- Nocsak, és téged, hogy hívnak?

- Linus Hopen.

- És Linus, mondd, mit olvasol?

Valahogy így kezdtek el beszélgetni. Aznap sokáig voltak a könyvtárban, és ábrákat rajzoltak papírokra.

Linus szinte itta a tanár minden szavát, és nagyon sok olyan kérdést tudott feltenni, mely inspirálta Eiriket.

Eirik bácsi később elmesélte Linusnak, hogy aznap lelkesen, hosszan és tűzzel telve mesélt feleségének erről a fiúról.

- Úgy érzem, mint ha a fiam lenne, komolyan. De olyan kis sápadt, és valami olyan nagy és mély fájdalom van benne, hogy kérdezni sem merem.

Pár hét elteltével Eirik ellátogatott Hopenékhez, és Hakon otthon volt éppen. Megbeszélték, hogy a fiú nyugodtan elmehet hozzájuk, és nagyon örülnek, ha ott tölt néhány délutánt. Lassan szövődött a kapcsolat Jenssenék és Linus között. Tiril bölcsen hagyta, hogy férje lubickoljon a fiúval való foglalkozásban. Ő csak a süteményt tálalta fel, és csendesen figyelt.

Linus tudta, hogy az idős tanár milyen kedves, és hogy mennyire látja elakadásait. A fiú teljesítménye ugrásszerűen megnőtt e kapcsolattól. És szürkesége is kicsit elmúlóban volt. Eirik rávette, hogy vegyen részt a reáltanoda sportéletében, még felszerelést is vásárolt neki. Linus rendszeresen faragott kis fa szobrocskákat, csak úgy magának. Ez is apjához kötötte, emlékeztette kis szobraira ott a horpadásban. Egyik nap beállított egy kis alkotással, mely egy házat formázott, de csak az oldalfalai voltak meg, belül látszott a berendezés egy része. Ha egy gyertyát gyújtottak a faragás mögött, a ház ablakaiból meleg, sárga, szeretet teli fény ömlött ki.

Azt már Linus nem is tudta, hogy amikor elment, Eirik megkönnyezte az alkotást, s az abban kifejezett szeretetet. A fiú úgy látszik, megtalálta azt a házat, ahol szeretet van, ahol őt is szeretni tudják.

És Eirik már régen aludt, amikor Tiril felkelt, meggyújtotta a gyertyát, és hosszan nézte a sötét konyhában a faragvány ablakain át villódzó gyertyafényt.

Linus belegondolt, hogy milyen csodálatos, illetve ennél több, bizonyosan a Teremtő akaratából létrejött kapcsolat ez Eirik bácsival és Tiril nénivel. Ha nem találkoznak, nagyon sok fontos dolog nem történik meg. E két idősebb ember olyan bölcsen és szemérmesen élte meg felé azt a nagy szeretetet, amit nem tudtak átadni gyermeküknek, és eddig a világon senkinek, ami így belegondolva több, mint megható. És az a szerencse, hogy ő vevő tudott lenni erre! Sors, nem más. Ahogy sors apjától való elválása, bizony sors a két öreg és az ő kapcsolata is. Bizony úgy látszott, hogy Eirik bácsi a fontosabb szál, és szakmai karrierjét is neki köszönheti, az igazi apakép, a férfiú, addig, be kellett így utólag látnia, a női oldal, Tiril néni nagy, mély szeretete, végtelen elfogadása és bölcsessége volt a fontosabb. Mert bár lehet ő magas szintet elérő ember a szakmájában, ha Tiril néni az, aki a lelkét, apjával való kapcsolatát, és a szétszakadás traumáját nem segít feldolgozni, sohase lenne az, aki most.

Linus ott ült a hegyen, magába süllyedve, látszólag passzívan. Ugyanakkor agya dolgozott, és hátát a kőnek támasztva, nézve a látóhatáron lassan felvonuló nagy esőzóna közeledését, tovább gondolta életét, mely már nem az egyre szűkülő lehetőségekről, és egyre nagyobb elkeseredésekről szólt, hanem végre felfelé tudott ívelni.

Amikor második évfolyamos volt középfokon, az év elején egy nagy versenyt rendezett az iskola. A feladat tervezésről szólt és egy építési vállalat finanszírozta. Linus munkája, melybe etikusan Eirik közvetlenül bele sem nézett, az előkelő második helyezést érte el. Azt is csak azért, mert a zsűri nem akarta a kiemelt gazdag háttérű eminens negyedikes diák munkáját háttérbe sorolni. Jonas nagy erőket fektetett e munkába, és nagyon remélte, hogy akár első is lehet, és ehhez külső segítségeket is kapott. Az eredményhirdetés sok lehetőséget tartalmazott az első három helyezettnek. Többek között egy év ingyenes kollégiumi lakhatást is.

Amikor Hakon hazaért, a családi vacsoránál bort töltött a fiúknak is, és felállva néhány nagyon kedves szót mondott arról, hogy Linus sikere az ő családjának sikere is, és büszke arra, hogy Linus ilyen jó eredményt ért el. Jonasnak ez most nem sikerült, de biztos benne, hogy legközelebb ő lesz az, aki kiemelt eredményt ér el. A nagyon feszült Jonas már a bor hatása alatt kimondta azt, amit már régen gondolt:

- Apám, nagyon sajnálom, hogy a saját fiad is háttérbe szorul a miatt, hogy régi problémáid miatt kakukkfiókát nevelsz a családjukban. Anyám, húgom, és én is megszenvedjük, hogy nem élhetjük rendes életünket olyanok miatt, akik ide beférkőznek, és támogatást kapnak, vélt régi adósságok miatt, és...

De mondanivalóját nem tudta befejezni, mert Hakon egy hatalmas pofonnal vetett véget ennek a rövidre sikerült monológjának. Jonas megszédülve éppen meg tudott állni a lábán, a széken megkapaszkodva. Orra vére eredt, szobájába sietett, és úgy bevágta az ajtót, hogy a dermedt csöndben bombarobbanásként hatott. Ettől kezdve igen fagyos volt a viszony a családban. Linus persze elmesélte Jessenéknél ezt a történetet. Eirik bácsi pár nap múlva kopogtatott Hopenék ajtaján, és beszélni akart Hakonnal, aki tisztelettel fogadta a tanár-embert. Sokáig beszéltek kettesben, és némi vodka is fogyott. Eirik volt olyan bölcs, hogy mértékkel és kellő tisztelettel beszélt Hakonnal, és Hakon is igen okosan döntött a beszélgetés során. Ugyanis átlátta, hogy ha hosszabb útra megy, Linus helyzete tarthatatlan lesz, mivel felesége teljesen Jonast pártolja. Az idős tanár tisztelettel rábeszélte Hakont, hogy engedje a fiút kollégiumba, ami most egy évig ingyenes lesz. Ő nagyon értékes gyereknek tartja őt, és külön figyel rá, úgy érzi, mint ha a fia lenne. Hakon így jól járt, mert fiának és feleségének is kívánsága szerint tett. És gjeldje sem szenvedett csorbát, ha a fiút jó kezekben tudta.

Így lett Linus kollégista, és így töltötte délutánjai egy részét Jessenéknél. A szobája ugyan megmaradt Hakonéknál, de ott már soha nem aludt életében. Csak akkor fordult meg a házban, amikor Hakon, amúgy egyre ritkábbam otthon volt hét végén.

Hakon amúgy sohasem beszélt érdemben Linussal eddig. Azonban ez után az Eirikkal való találkozás után egyszer megkereste a fiút, és vásárolni mentek. Ruhát, táskát, a tanuláshoz való eszközöket vett neki, aztán leültek egy étteremben. Hakon itt meglepő nyíltsággal beszélt a múltból, elmesélve azt, amit nem is tudott a fiú, hogy apja, hogy mentette meg az életét, és hogy gjeldje van felé. De, mint mondta, ettől függetlenül is szereti, és a gjeld nélkül is úgy gondolja, ugyanez a helyzet lenne. A férfi elmondta, az élet nehéz, és nagyon átérzi azt, milyen kegyetlen a sors, hogy Svar és Linus így elszakadtak egymástól. A fiáról is beszélt, hogy nehezen bocsájtja meg neki ezt a viselkedését. És hogy ebben a helyzetben a legjobb, ami történhetett, és hogy jó-e ez neki. Linus megindulva fejezte ki háláját Hakonnak, hogy segíti őt, és engedi, hogy kollégista lehessen.

Linus élete így alaposan megváltozott. Egyrészt közelebb került társaihoz, különösen a négy fiúhoz, akivel egyre szorosabb csapatot alkottak. Részt vett az iskola tornaegyletében, és erősödni, izmosodni kezdett. Szobája lett Jessenéknél. Hét végén általában ott aludt. Eirikkal sokat tanult, ez egy nagyon jó kapcsolat volt. De a legfontosabb történet Linus életében ebben az időszakban mégsem ez volt.

Sokkal később jött rá, hogy Tiril nénivel való teázásai, beszélgetései mennyire meghatározóak lettek egész élete szempontjából. Akkor, kamasz fiúként fogalma sem volt arról, hogy ez a mélyen gondolkodó, szeretettel teli asszony milyen ösztönös jósággal és hozzáértéssel nyúlt problémájához. Ahhoz, hogy egészséges felnőtt lehessen, és feldolgozza apja elvesztését, e beszélgetések nélkül nem jutott volna el. Második évfolyamos volt ekkor, és a csendes éli késő délutánok, esték egy része, hetente kétszer legalább Tiril nénivel teltek. Ilyenkor Eirik nem volt otthon, az iskolában voltak délutáni külön órái.

17 éves volt ekkor már, és tudta, érezte, valami végleg elveszett. Ha apja érte jön, nem jó, ha kiszakítja ebből a világból. És nem ugyanahhoz jön vissza, akit ott, a kis horpadásban útjára engedett. Minden, ami köztük volt, az idő múlásával már átértékelődik. Megszakadt a kapcsolatuk, és az idő olyan két vágányra terelte őket, ami már nem tud ugyanúgy egy sínben folytatódni. Az elmúlt közös lét részben már emlék, és ha újra találkoznak, minden egészen más lesz, nem ugyanott folytatódik.

Azonban mélyen, nagyon mélyen lefojtotta magában ezeket az érzéseket. Nem engedte, nem engedhette meg magának, hogy felszínre engedje azokat. És ez egyedül talán nem is lehetséges. De a sors megsegítette itt is.

Tiril néni, amikor teát hozott, mindig az aktuális hétről kérdezgette Linust. És ő mesélt, és hamar kialakult benne az az igény, hogy elmondja, azon a héten mi minden történt. Az asszony meg hallgatta, néha egy-egy megerősítő mondattal hozzászólt. Linus szerette ezeket a délutánokat. Kialakult egy atmoszféra, egy ki nem mondott megállapodás, hogy ez az ő szigetük. Itt olyan dolgokat is el lehet mondani, amit másnak nem.

Jó pár alkalom után aztán Tiril néni elkezdett a múltból kérdezni, csak úgy természetesen:

- Olyan keveset tudok rólad! Azt tudom, hogy északon éltél az apáddal. El kellett jönnöd a járvány miatt, ugye?

- Igen, a járvány miatt. Aztán meg jött a háború. Nem gondoltuk, hogy ilyen hosszúra nyúlik a találkozás.

- És hol éltetek, egy kis faluban?

- Nem, ketten csak, két dombhát között egy kis völgyben, nagyon szép helyen.

- Édesanyád nem élt veletek, tudom meghalt.

- Meghalt, mikor hároméves voltam. Így ketten éltünk. Meghalt tüdőgyulladásban.

- Milyen volt az a hely? Mesélsz róla? Le tudod rajzolni?

- Hát csak egy völgyecske, középen egy szép gerendaházzal, apám építette, mert ő ugyanis ács. Nagyon ügyes kezű, bútorkat is farag. Nekem is jól megy ez. Sokszor farigcsálok most is. A völgyben sok helyre tettünk kis szobrocskákat, amiket én faragtam, illetve, mikor egészen kicsi voltam, olyan ágakat, fákat, melyek hasonlítottak valamire, pl. maci.

- És?

- Mit és?

- Lerajzolnád nekem ezt a házat és a völgyet?

- Megpróbálhatom, legközelebbre.

- És ha most? Csak hogy el tudjam képzelni. Várj, hozok papírt és ceruzát!

És Linus rajzolt. Az asszony kérdéseire a későbbi találkozókon is felületes, rövid válaszokat adott. De a rajzai nagyon szépek voltak, mély érzelemről árulkodóak.

- És Linus, nem vagy néha szomorú? A nagy bajodat, hogy apád így elmaradt, meg tudod beszélni valakivel? Vagy magadba temetted ezt?

- Tiril néni, hát nagyon várom aput. Vagy, hogy majd én elmegyek hozzá. Csak vége lesz egyszer a háborúnak.

- De azt ugye tudod, hogy nem árt arra felkészülni?

- Miért?

- Mert, fiam, nagyon sok idő telt el. És már minden más lehet. Gondoltál erre?

És itt Linus megakadt. Csak nézett, nézett Tiril néniére, mint ha megsebezte volna. Nagyon lassan szólalt meg:

- Persze, gondoltam. Persze hogy gondoltam. Hogyne gondoltam volna. Nagyon-nagyon sokat gondolok erre. Hogy az idő elrágta, elvágta a fonalunkat. Hogy már semmi sem a régi. Már semmi sem a régi. Az, amit annyit vártam, napra nap, hogy viszontlássuk egymást, már nem jön el úgy sohasem.

Linus szemét elfutották a könnyek. És Tiril néni másra terelte a szót. De legközelebb megint előhozta ezt a kérdést.

- Mesélj apádról, de úgy komolyan! Hogy teltek a napjaitok? Fel tudod idézni?

És Linus lassan, nagyon óvatosan el kezdett mesélni a régi időről. Arról, ami már nem jön vissza, arról, ami már a múlt aranyfényében tündökölt. És egyszer, az egyik mondat közepén, teljesen váratlanul zokogni kezdett. Úgy, hogy testét összerántotta a görcs, és abba se bírta hagyni. Tiril néni hagyta egy ideig, aztán a vállára tette a kezét. A fiú nagyon lassan nyugodott meg.

- Ne haragudjon, nem értem, mi történt. De miért kérdez ilyeneket, amikor ennyire fájnak ezek nekem? Tudja, hogy fáj, tudja, hogy nehezen beszélek erről. És mégis kérdez, Kínozni akar? Mi a célja? Nincs nekem elég bajom? Ez történt, nem gondoltuk apával, hogy ez lesz. És nekem túl kell élnem egyedül itt mindent. És már lassan felnövök, és hiába várom, még azt sem tudom, él-e! És ő se, hogy én élek egyáltalán! Hát igazság ez? Maga meg kérdez, kérdez! Fáj ez nekem! Miért kell ezt csinálni?

És Tiril néni azt mondta:

- Várj, készültem én erre, van egy mesém rá. Említetted, apád nagyon szépeket mesélt, majd meghallgatom mindegyiket. Szóval, figyelj, kérlek! Kérlek, nyugodj meg, és figyelj a mesére.

Tiril néni lassan mesélni kezdett:

- Volt egy gazdag kínai birtokos, és annak három fia. A három fiú a városban tanult földművelést, hogy ha visszatérnek, tudják a gazdaságot irányítani. De mire visszatértek, a földek elhanyagoltak voltak, és az apa meghalt. Azonban hagyott végrendeletet. Egy nagy dombon terült el a birtok, és azt a három fiú között elharmadolta. Mindhárom gyereknek jutott a dombból egyformán. Mindegyik résznek volt egy kis folyója, amelyik lefolyt a dombról. És mindegyik részen volt egy nagy víztároló, fent a dombtetőn, melyből aszály esetén öntöztek, hogy ha megnyitották a gátat a folyó felé. De ezek a tárolók bizony nagyon elhanyagoltak voltak. Eliszaposodtak. Beledobálták a lekaszált füvet, a trágyát is, sőt, a döglött állatokat is, és a faluk szennye is belefolyt ezekbe. Sűrű, sötét, bűzlő helyek lettek, amik fertőzéseket terjesztettek, és pusztult tőlük ember, állat.

- Na, a három fiú leült, és gondolkodott, mindegyik saját birtokán. Azt mondta az első:

- Én bizony hozzá nem nyúlok ehhez! Majd benövi a nád, majd beszárad, meg majd nem megyünk arrafelé.

De bizony nem jött be a számítása. Az emberek nem tudtak ott élni egészségesen. A mocsaras ingoványba beleszedültek az állatok, és a legváratlanabb pillanatokban hangos böffenések hallatszottak, aminek bűze elárasztotta a vidéket. Hiába volt a folyó tiszta és szép, a mocsár időnként kifolyt, bele a vízbe, megmérgezve embert, állatot. És ne tudott kiszáradni sohasem, mert hol az eső duzzasztotta fel, hol meg felkavarta valami.

A második fiú meg azt mondta:

- Én aztán szétszedem a zsilipet, elhányom a sáncot, hadd tisztuljon! - És meg is tette. A lezúduló áradat mindent elmérgezett, a tó partja beomlott a hirtelen vízszint csökkenéstől, és a házak megsüllyedtek. Az emberek, állatok pusztultak, és mindent ellepett a mérgező iszap.

A harmadik fiú így gondolkodott.

- Ha nem nyúlok hozzá, sohasem szabadulok ettől az átoktól. Ha megnyitom, elpusztít mindent. Ezért nyitok egy pici csatornát, de ha nekiindul az iszap, elzárom. Aztán megint egy kicsit, és megint újra. Addig-addig, míg szinte észrevétlenül megy le a szenny, és a folyó ereje feldolgozza a kikerült iszapot. - És úgy is tett. Kicsit kiengedett, várt, míg lemegy, aztán megint és megint. Voltak nehéz időszakok, mikor az iszap bűzét érezték, meg mikor olyan szennyek kerültek elő, amire nem is számítottak. De a folyó élővilága megerősödött, mert le tudta győzni a mindig kevés mérget. És a házak sem süllyedtek meg. És amikor minden szenny lement, a tavat feltöltötték kristálytisztá vízzel, és mindenki boldog volt. Azt nem felejtették el, hogy milyen nehéz idők voltak, de túljutottak rajta sikerrel. Így járt el a harmadik fiú, és bölcs embernek tisztelték, aki úrrá tudott lenni a saját baján. Hát, Linus, gondolkozz el ezen a mesén!

- De Tiril néni, értem én! Arról beszél, hogy ha van egy gondom, és nem beszélek róla, akkor a gond megmarad, de ha beszélek róla, akkor óvatosan kell, mert különben eláraszt és megbetegít! Ugyanakkor ez nem személyes példa, csak egy mese! Nem is biztos, hogy igaz!

- Van személyes példám is sok, te gyerek! Egyik barátnőmnél volt egy szobanövény, amivel nem törődött, és én elkértem tőle. A földje is rossz volt, tetves is volt, és a levelei nagyon betegek. Alig volt élet benne. Ha úgy hagyom, elpusztul. Ha hirtelen mindent egyszerre akarok megváltoztatni körülötte, akkor nem bírja ki. Úgyhogy én lassan tettem egyre naposabb helyre. A tetveket leirtottam, de a földjének a tetejére tettem csak kis új földet. Ledobta a leveleit, de nem sokára újakat növesztett. Amikor ezek kicsit erősebbek voltak, csak akkor ültettem át. Mindegyik beavatkozásom megviselte, de kibírta, mert nem egyszerre csináltam.

Linus nem teljesen fogadta el az asszony meséjét, meg el is terelte a témát. De, amikor eltelt megint pár alkalom, akkor Tiril néni újra a kényes témákba nyúlt, és Linus már nem állt ellen. Nagyon sok alkalommal csak arról beszélgettek, hogy milyen volt az együtt töltött idő apjával. És sokszor könnyeztek együtt a szép emlékeken.

Az asszony nagyon sokat hallgatott, de a legfontosabb pillanatokban mindig összefoglalta a fiú mondanivalóját. Egy nehéz időszakot nem tudtak elkerülni. Linus egyre többet beszélt arról, hogy nem akar már Tiril néninek mesélni, mert el fogja veszteni. Mert biztos úgy alakul az élet, hogy ugyanúgy jár, mint az apjával. Nagyon nehéz időszak volt, mert Linus provokálta a nénit, szinte ki akarta csikarni belőle, hogy elforduljon a tőle, hogy sértődjön meg. De az asszony szelíd passzivitásával, végtelen, el nem fogyó szeretetével segített túljutni ezen a szakaszon. Aztán ismét egy nehezebb szakasz jött. Linus nagyon sokat mesélt arról, hogy ha találkoznak, vajon apja elviszi-e? Lelkiismeret furdalása volt, hatalmas, óriási, és nagyon nehezen hozta felszínre azt, hogy bizony nem akar innen elmenni már. Hatalmas szomorúság és veszteségérzet mellett meg tudta fogalmazni, hogy az ő léte már úgy nem folytatódhat ott abban a kis völgyben, ahogy eljött onnan. Nagyon fájdalmas volt szembesülni azzal, kimondani azt, hogy azok az idők végleg elvesztek.

Ahogy lassan-lassan felszínre került minden fájdalom, úgy oldódott azoknak görcse is. Linus másik nagy félelmét is el tudta nagy nehezen mondani. Ez pedig az volt, hogy nem lehetett túl jó gyereke apjának, és esetleg valami haragból küldte el őt Svar, amit ő nem is tud, mert rossz volt.

Tiril külön kiemelte azt, hogy Svar mint ha valamit megérezett volna az eljövendő időkből, mert meséi sorban arról szóltak, hogy egy kisfiú hogyan állja meg egyedül a helyét a világban, és nehéz helyzetein hogyan lesz úrrá, esetleg, hogy válik aztán felnőtté.

Egyik nap feltette egy kérdést Linusnak, de igazából saját magának:

- Tudod te, milyen nehéz lehet a teremtés maga? Gondold csak el, itt van ez a csomó-csomó minden, és működik. És itt van ez a sok ember is, mind más-más céllal. Hogy lehet ezt úgy egybecsiszolni, hogy semmi se sérüljön. Persze, el lehet intézni azzal, hogy Isten magasságos, és mindent tud. De mégis! Hogy lehet ezt véghezvinni, hogy mindenkinek kikerekedjen a sorsa? Hát, nem is tudom. Két ember egymáshoz való viszonya is milyen végtelenül bonyolult. Hát még egy egész népességnek, itt a történelemben, az idő végtelen folyamában. Lehet, hogy ahhoz, hogy ezt össze lehessen illeszteni, fájdalmak, kompromisszumok kellenek. Mit is mond a Szentírás? Isten útjai kifürkészhetetlenek. Igen, igaz, már a mi eszünkhöz való végtelen bonyolultságuk miatt is így van.

- Ki tudja fiam, kivel mikor tesz jót a Jóisten. Oda kellett születned abba a kis völgybe. De ha ott maradsz, lehet, hogy a világon egy mérnök, vagy éppen egy szobrász nem lesz, akinek az alkotásai kellenek a világnak. Már ne is haragudj fiam, de nem tudhatjuk ezt. Vagy éppen a gyerekeid majd mire viszik. Csak találgatunk, okoskodunk itt.

- Az biztos, hogy okos gyerek vagy, és apádnak nagyon sokat köszönhetsz, mert nem hagyta ezt az értelmet elaludni. Ahogy elnézem, próféta is volt egy kicsit a meséivel, és felkészítő is a te nagy utadra.

Több olyan alkalom is volt, hogy a fiú csak sírt, és beszélni sem tudott sokáig arról, ami előjött. De aztán több mint egy év elteltével valahogy megszeliődtek a dolgok. Linus szabadon beszélt azokról a történekekről, melyeket itt előhoztak, és felszabadultabb lett. Kitért abból a nagy-nagy beszorultságból, amiben volt, és el tudott indulni a felnőtté válás útján.

Időközben megismerkedett egy művészeti körrel, szobrászokkal, és fából szobrokat készített, csak úgy magának. Nagyon sok segítséget kapott ott technikailag. Úgy tűnt, amit szóban nem tudott megjeleníteni, belefaragta a szobrokba.

A sport is jól ment neki, vékony, izmos fiú lett, és nagyot nőtt. Halk szavú fiú volt továbbra is, aki nagyon meggondolta, mikor szólal meg.

Harmadik osztály végén, nyáron egy egyházi ifjúsági mozgalom tábort szervezett, ahol mind Linus, mind Jonas jelen voltak. És a táborban lányok is voltak. Több alkalom is teremtődött az ismerkedésre. A mindig figyelő, harsányabb és aktív Jonas észrevette, hogy Linus és az egyik lány, Emilie igen csak szemezgetnek egymással. Igazából Linus először érezte meg a szerelem édes érzését, teljesen összezavarodott ettől. Beszélt is Emilievel, nehezen, elfogódottan. Amikor a lányok csapata elment mellette, mindenki megnézte, és nevettek. Jonas mindent megtett, hogy közel kerüljön ehhez a lányhoz, valójában neki is nagyon tetszett.

Amikor kis csapatban beszélgettek vegyesen fiúk-lányok, Linus, de Jonas is jelen voltak, meg Emilie is. És Jonas úgy tudta terelni a szót, hogy elmondhassa, Linus náluk nevelkedik, mert magukhoz vették az árva és szegény gyereket, és az ő gazdag apja tartja el. Linus nagy zavarában odébb állt. A társaság azonban sokáig együtt maradt, beszélgetve. Másnap Linus kereste Emiliét szemével, és látta, hogy a lány az erdő felé sétál. Kellott némi idő, mire rávette magát, hogy utána menjen. Zavarban volt megint. Miért sétál egyedül? Vajon, hogy reagál, ha éppen ő is arra megy? Tudni fogja, utána ment direkt, és az annyira kellemetlen lehet. Tipródott egy ideig, de aztán csak nekiindult. Ahogy az ösvényen haladt, zavart gondolatokkal a fejében, az ösvény egy hirtelen kanyar után ott volt a lány, egészen közel, de nem egyedül. Linusnak földbe gyökerezett a lába, mert Emiliét éppen egy óvatos csók közben

találta. Mire megmozdulhatott volna, és belényilallt, hogy Jonas az, akivel a lány van, és hogy nem véletlenül ballagott erre, hanem éppen szánt szándékkal, addigra szétrebbentek. Emilie szégyenülten kapta arca elé a kezét, Jonas meg durván kiáltott rá a fiúra:

- Mit settenkedsz erre? Nem látod, hogy zavarasz itt? Nagyon gyorsan fuss el innen, mert orrba váglak hamar. Emilie velem van, látod!

És már lépett is Linus felé, aki megpördült, és elfutott onnan. Egy világ omlott össze benne. Ennek a lánynak elég volt egy beszélgetés, és máris az erőteljes, gazdagságával büszkélkedő Jonas mellett kötött ki. Nagyon nehéz napja volt ez. A lány szépsége, arcának vonásai keveredtek a látvánnyal, hogy mással csókolózik óvatosan, áhítattal, lehunytt szemmel. És a félelem, a zavar, szégyen, ami zsigereibe hatolt. Dehogy akart volna ő ott lenni, ha ezt tudja!

Két nap múlva egy új lány jelent meg a táborban. Vékony, szőke tünemény. A fiúk beszéltek is róla, hogy milyen szép. És mintha csoda történt volna, ez a lány megszólította, és csak beszélt, beszélt. Elmesélte, hogy északról jött, kis tanyáról, és ott milyen az élet. És Linus nyelve is megeredt, míg beszélt, maga is csodálkozott azon, hogy milyen nyugodtan tud múltjáról történeteket mondani, és mennyire nem kötött, érzelmes és gátolt ebben. Nagyon hamar egymásra találtak, már másnap arról beszélt mindenki, hogy itt az új szerelmespár. És valóban, mint ha már évek óta ismernék egymást, olyan közel voltak. Linus nem törődött se Jonassal, se Emilievel, se azzal, ami történt, de még a többiekkel sem. Vilde töltötte be egész tudatát. Vilde, akit később eljegyzett, és a felesége, és gyermekei anyja is lett.

Jonas annak ellenére, hogy Emilie elhódítása nagy elégtétel volt számára, és tetszett is neki a lány, alig leplezett haraggal nézte Linus és az új szőke tünemény egymásra találását. Emilievel aztán nem folytatódott a tábor után románcuk, a találkozások elmaradtak. Ennek oka volt az is, hogy a fiúra nehéz idők vártak. Apja hiába mozgatott meg komoly segítőt, Jonast nem vették fel a Műszaki Egyetemre, pedig évek óta oda készült, és az utóbbi időben tanár foglalkozott vele, és igen sokat tanult.

Apja révén a kikötőbe került irodistának, de kevés ideig bírta ott, hajón dolgozott mindenféle beosztásban. Rendszertelen életmódja aztán megakadályozta abban is, hogy komolyan tanuljon, és hogy egy év múlva aztán amikor ismét felvételizik, esélye legyen.

Linus negyedik éve a középfokon már egy rendezett fiút látott, aki nagyon sokat tanult, aki még mindig teázgatott az idős asszonnyal, de már sokkal ritkábban, és egészen más témákat említve. Eirik bácsival egy pillanatra sem szűnt meg a nagyon élénk, leginkább a tudomány körül szerveződött kapcsolat. Linus jól érezte magát a kollégiumban is, de a hétvégéket a Jensen családnál töltötte. Bemutatta a lányt az öregeknek, és többször ebédeltek együtt. Hakonéknál nagyon ritkán, és csak egyedül fordult meg, kizárólag, amikor a férfi ott volt.

A negyedik osztály elvégzése után, már jó ideje nagykorúan, miután felvételt írt ugyanarra az egyetemre, amire Jonas is ismét, nyári munkákat végzett az erdőben, és a szobrászoknál. Amikor megkapta a sikeres felvételi vizsgáról a papírt, felkereste Hakont, hogy együtt ebédeljenek.

Egy üveg borral ért oda, vasárnap délelőtt. A családot komoran, feszülten találta. A találás előtt kiderült, Jonas nem lesz ott, mert elment otthonról. Biztos nem akart Linussal együtt ebédelni az után, hogy felvétele ismét nem sikerült, gondolták.

Hakon kereste a szavakat. Krákogott, vörösödött. A kisebbik gyerek, a 13 éves halovány lányuk, Liva kisírt szemekkel ült. Hakon aztán csak elmondta, hogy bizony el kellett mennie a munkahelyéről, válság van a tengerészetnél, és nagyon sok és olcsó a munkaerő. Őt egy tengerjáróra vették csak fel, több mint fél év egy-egy út, vagy még több, kelet felé, és vissza. Anyagilag nagyon nehéz lesz, mert csak akkor kap pénzt, ha a hajó visszaér, és addig a

családnak ki kell tartania valahogy. És bizony, hiába ígérte, és hiába van gjeldje Svar felé, nem tudja tovább Linus tanulmányait finanszírozni. Úgyhogy a fiúnak valami állás után kell néznie. Amikor A férfi nagy zavarában, összegörnyedve leült, vékony szájjal, halkan, de eltökélt konoksággal rákezdte feleség:

- Én úgy gondolom, eddig is megtettünk mindent érted! Etettünk, itattunk, ruháztunk, a férjem évek hosszú során át dolgozott azért, hogy te mindent megkapj! Látnod, tönkrementünk, te meg milyen sikeres lettél. Hát most nincs tovább, mehetsz dolgozni te is, mint a fiam. Ha rajtam múlt volna, bizony már régen dolgoznál, és mi tudtunk volna többet gyűjteni, mint most így! Mondtam is Hakonnak, a nagy becsülete, még koldussá tesz minket, és tessék, itt van.

Ekkor Linus megemelte a kezét, felállt az asztaltól, és olyan komolyan nézett, hogy az asszonyba, de a szólni akaró férfiba is beleszorult a szó.

- Kedves, kedves Hakon bátyám! Ne aggódj miattam, az én életem rendben van, tudok tanulni tovább, és megvannak ehhez a forrásaim is. Csak első fél évben nem kapok ösztöndíjat, utána tudom, hogy fogok. Most nyáron összekerestem annyit, hogy ezt a fél évet ki tudnám húzni egyedül. De a Jensen család, Eirik bácsi és Tiril néni, akik jószerével fiukká fogadtak, megadnak minden segítséget erre az időre. Lakhatok náluk is, meg a kollégiumban is. Ne fájjon a fejed e miatt, nagyon hálás vagyok neked mindenért. De ennél több is. Gjeldem van feléd. Örülök, hogy ezt kimondhatom. És ezt lányod, Liva irányába szeretném érvényesíteni. Én tudom, hogy pár év, és jó keresetem lesz. Hiszek a tudásomban és a szorgalmamban. Segítek a lányodnak, mire eladósorba kerül. Segítek neki élete elkezdéséhez, ezt most megfogadom.

- Naja! El kell, hogy mondjam, hogy mikor kisfiúként magukhoz kerültem, magát csodálatosnak és bűvösnek láttam, és minden szeretetmorzsát örömmel szedegtettem. Nekem három éves koromtól nem volt édesanyám. Anyát láttam magában, aki ezt az elveszett, megszorult kisfiút, aki én voltam, szereti. Aztán rá kellett jönnöm, hogy ez nem így van, nem tud szeretni engem. Ó, és ezt ki is mondta elég hamar, kisfiúként is tudtam. De aztán találtam anyát, és egy nagyon-nagyon jó és bölcs barátot is, Tiril nénit. Szomorú vagyok mégis, hogy a szíve üres maradt irántam, mert a szeretet nagyon fontos, minden felett a legfontosabb.

Zavart csend lett. Nem volt mit szólni. Hakon is csak nézett. Liva kiment, hogy behozza a levelet, és éppen visszaért a konyhából, amikor kopogtattak. Jonas egy barátja hozott egy levelet. Beadta, és már ment is. Naja nyitotta ki a borítékot, kezdte olvasni, majd zokogva futott a hálóba. Így Linus utolsó ebédje is elmaradt Hakon házában. A levélben Jonas röviden arról tudósította családját, hogy ezen a napon reggel már egy tengerjárón utazik, mert kivándorol Amerikába.

És valóban, bár Linus e házban soha többé nem járt, gjeldjét megtartva már három év múlva támogatni tudta Livát, aki később sikeresen házasságot is kötött. A támogatásra amúgy különösen nagy szükség is lett, mert Hakon harmadik tengeri útjáról nem tért vissza. A hajón halt meg járványban, messze Malájföldön.

Az egyetemi évek nagyon szépek voltak, egy sokkal rendezettebb fiatalembert láttak, aki magabiztos, nyíltabb ember lett, halk szavú, megfontolt. Linus szerelmes volt. Olyan lelki társra talált, akinek máshogy, és teljesebben tudott megnyílni, mint Tiril néninek. A lelkében lévő nagy űr lassan eltűnt, fájdalmas nagy sebe behegedt.

Országuk egyesítéséről, diplomáciai lépésekről beszélt mindenki a városban. Úgy tűnt, eljön az az idő, amikor az ország újra egyesülni tud elcsatolt részeivel. Az egyik Hopen, egy távolabbi rokon utat tervezett a messzi északra. Linus beszélt vele, és rávette, hogy ha a „Városba” is eljut, juttasson el egy kis levelet, és egy fényképet magáról apjának. Ha csak

leteszi valakinél, biztos szólnak neki. És ha látja apját, mondja meg, jól van, sokat tanul, már egyetemista. Az ember csak fél év múlva került elő. Szavát alig lehetett venni. Kirabolták út közben, a gyorsan megírt levélkét se tudta eljuttatni Svarhoz.

- Apád igen megindult volt, faggatózott. Mondtam, jól vagy, igen megnőttél, tanulsz sokat. De nem volt sok időnk.

Többet nem is lehetett kihúzni a kelletlen emberből.

Linus sok időt töltött a fafaragóknál. Egy vén, hatalmas, két törzsű szilfa jó nagy darabja volt az alkotóműhely udvarára rakva, hogy majd darabokra fűrészelik. De a fiú elkérte magának, valamit belelátott. Jó barátságba került egy öreg mesterrel. Pusmogtak, tervezgettek a dupla, alul összenőtt törzsnél, mely alatt a gyökerek egy része is épségben megmaradt, majd nagy munkába kezdtek. Linus nagy elszántsággal faragta az öreggel ezt a fát. Erősen úgy tűnt, nagy készítés volt benne, hogy valamit a lelkéből belefáragjon ebbe a fába. Amit Tiril néni tett a lelkével, és Vilde léte tovább gyógyított, talán itt, ezzel az alkotással forrta ki magát teljesen.

Úgy tűnt, Linusnak nagy szerencséje volt, hogy a sors elé hozta azokat a személyeket, lehetőségeket, melyek segítségével fel tudott nőni, és valahogy túljutott élete nagy traumáján. Képes volt átértékelni, feldolgozni apja elvesztését, és azt, hogy az idő átértékelte, megváltoztatott már mindent. Megértette, belátta és átélte azt, hogy apja nélkül válik felnőtté, és ha találkozna, az már egy egészen más viszony lesz, mint ahogy évekig gondolta. Bármennyire is keserves és szomorú az, amit az idő művelt velük, az élet továbbmegy, van jövő, ami boldog is lehet. Svar nem kapott ennyi segítséget, és helyzete is nehezebb volt, apaként. Kettejük közül ő volt az, akinek kisebb esélye volt élettörténetük feldolgozására.

Már egy éve dolgozott Linus a szobron az öreg mesterrel, mikor kihirdettek egy jelentős fafaragó versenyt. Az alkotásoknak helye lett a Múzeum újonnan átadott nagy helyiségeiben. És Linusék beneveztek erre.

Az odavitt szobrok sokasága közül nemzetközi zsűri válogatta ki a kiállításra érdemes darabokat. Díjat is osztottak. A fiú szobra igen kilógott a többi, hagyományosabb alkotás közül. Ezüstös csillogása, furcsa, kicsit tojásnak, vagy inkább könnyecseppnek, de akár kagylóhéjnak, vagy páros csónaknak is felfogható kinézete nagyon szokatlan volt. Linus finom kvarchomokot tett a lakkba, hogy ezüstös színű legyen kívülről az alkotás. A zsűri tagjai hamar megtalálták a legértelmesebbnek tűnő szobrokat, amikor az egyik balti államból származó bíráló a szoborhoz hívta egyik társát.

Rövidesen az összes zsűritag ott állt az alkotás körül. Linusék szobra elindult a hírnév felé.

Végül ez a szobor nyerte meg a versenyt, és emblemikus jelképe lett az országegyesítésnek. Linus több újságban is szerepelt, ismert fiatal alkotó lett. De több szobrot nem csinált többé. Ebben benne volt minden, amit mondani akart. A szobortól legrészletesebben a főváros legnagyobb példányszámú újságjában lehetett olvasni, mely összefoglalta az alkotás értelmezéseit:

Fiatal alkotó és idős mester közös munkája:

Az Idő szobor szenzációs győzelme a fafaragók versenyén

A négy évente megrendezett fővárosi fafaragó versenyen egy szokatlan, forradalmian új megoldásokat felvonultató művészi alkotás nyerte meg a fődíjat. A zsűri beszámolója szerint már majdnem lezárták az értékelést, amikor egyikük felfigyelt a faragványban megjelenített néhány szimbólumra. Rövidesen már minden bíráló művész ott csoportosult a szobornál, értelmezve azt.

A kedves olvasó már alapos elemzés után olvashatja a részleteket, és a mellékelt illusztráció igyekszik, nem a maga teljességében mutatni az alkotást.

Kívülről egy ezüstösen csillogó tojást láthatunk, mely úgy ül a gyökereken, mint ha egy madárfészekben lenne. De tojás így nem áll a fészekben, helyzete szokatlan. Két oldalt nyitott ez a forma, emberalakokat láthatunk benne. Ha meghosszabbítanánk a tojás csonka végét felül egyenesekkel, összeérnének csúcsban, akkor egy könnycseppre hasonlítana inkább. Az alakok egy ezüst könnycseppben vannak, mely a gyökereket úgy látszik, el sem éri, a csepp közepén lehet kitámasztva. Gyökerekre hulló könnycseppet láthatunk leginkább. De ha az alkotásba belenézünk, onnan az látszik, mint ha csónakok, két függőlegesen álló ladik állna belső felével egymással szemben. De van, aki inkább kagylót lát belülről, nem is ladikot. A kagylóban, vagy csónakban a motívumok emberalakok. Gyöngyök egy kagylóban? Történet egy könnycseppben? Szemben egymással a két alak, mint ha feküdne, de mivel azok függőlegesek, így állnak, de nagyon fura csavarodásban.

A csónakok egymással ellentétben csavarodnak, egyik erre, másik arra. De az alakok meg ellenkező irányban fordulnak, túlnéznek egymáson, nem látják egymást.

A szobor két törzsből van kifaragva, egy alul összeérő ikertörzsből. Együtt formázzák a könnycsepp alakot. A vastag törzs van alul csepp gömbre kifaragva. És ezért ezüst. Kívül víz, belül a csónakok. Amik alul egyek, közepén széttartanak, de felül elcsavarodnak. Mintha egy örvény nem engedné őket felül találkozni. Talán innen az alkotás neve? Az idő, ami nem engedi, hogy a motívum két fele lássa egymást, és összeérhessen?

A nagyobbik alak, egy idősebb férfi közelebb van a középponthoz, mert a vastagabb törzs sötét gesztjéből lett kifaragva a fej. A kisebbik alak egy fiú, ő meg a vékonyabb törzs szélső, világosabb részéből. A férfi arca első része sötét a geszt miatt, de a homloka egy része világos, meg az orra is, és az álla, a szája is. A fiú meg fordítva, ott meg ugyanezek sötétek, de a fej hátrébb világosabb. Egy elválás, messze vannak egymástól térben, nem láthatják egymást, hiába néznek. És az idő szétszavazza őket, a csónakok az időben elúsznak egymástól. A férfi és a fia ez. A férfi a biztató, és ezért világos az arca külső része, erősnek tűnik kívül, de belül sötét, és kétségbeesett. A fiú pedig szomorú, az arca kifelé eső része sötét, de belül világos, erős. Az ő jövője biztatóbb. A csónakok orra esetén, a fiúé világos, a férfié sötét. Kinek merre megy a csónakja? Az egyik a jövő, a kiteljesedő élet, a másik a szomorúság, a veszteség, a múlt.

Akár lehet ne a szétszakított ország, széttépett emberi sorsok kifejezője ez a szobor.

Az alkotás első helyezést ért el, és az ország egyesülése akaratának egyik szimbóluma lett. Nagy elismerés volt ez a szobrászoknak, különösen a fiatal Linusnak, aki több újságban szerepelt, és élettörténete is nyilvánosságra került a szobor mondanivalója kapcsán. Részben ennek is köszönhető, hogy mint fiatal építésztechnológust, meghívták abba a nagy volumenű városközpont tervezésbe, mely az országegyesítés előkészítésével, a nemzeti érzések fel-lángolása kapcsán kezdődtek meg. A parlament belső terének kialakításában kapott nagyobb munkát, E miatt az utolsó évet halasztania kellett.

Az ország egyesítése vér nélkül, megállapodásokkal történt. Egy fél évig dolgozott ez után a parlament munkálatain, igen sok tapasztalatot szerezve. És ezt követően lett annyi ideje, hogy apjához látogasson.

Hirtelen felriadt. Észre sem vette, mikor aludt el. Az erős bor gondolkodás közben elaltatta. Arra ébredt, hogy feltámad a szél, és fázik, remeg. Nem volt még sötét. Északnyugatról a hatalmas, egyenes vonalú felhőzet már egészen közel járt. Látszott még a lemenő nap a horizonton, felette a szürkésfehér paplannal. Mint egy nagy, vérekes, szomorú, lecsukódó szem.

Linus feltápáskodott. A bort már alig érezte. Ahogy átbaktatott a hegygerincen, esőszagot érzett, és egyenletes légáramlást.

- A nagy esőzóna mindjárt eléri a várost, gondolta - jó lesz sietni.

Gyors léptekkel haladt lefelé az erdőben, aztán a külváros istállói és telepei között. Amikor a roskatag kis utcavégi házakhoz ért, nagyokat lökött rajta a vihar kifutószele.

- Jól van, értem, megyek már, megyek! Azt mondod, ez az én városom, itt a helyem, itt van az én otthonom - dünnyögte.

Elérte a pályaudvart, a postát, ahonnan reggel elindult. Az eső néhány hatalmas cseppel indult, melyek fekete pöttyöket varázsoltak a szürke utcakövekre, majd olyan zivatar kerekedett, ami pillanatok alatt csuromvizesre áztatta. Hatalmas pászmákban hullott a levegőhöz képest szinte langyos csapadék.

- Jól van, sírjunk hát, sírjunk egymásért utoljára! Jó apám voltál nekem, és én neked jó fiad - mondta hangosan. - Milyen nehéz lett a mi közös sorsunk egymással! És milyen nagyon szépen megbékéltünk ezzel, pedig igazán csak két hetünk maradt, miután én elszakadtam tőled, kiszakadtam belőled, s az is milyen végzetesen sokára! De ne félj, amit tudtunk, jól csináltunk, ami a mi feladatunk volt, jól elvégeztük. Isten dolgába meg ne avatkozzunk! Köszönjük meg mindenkinek most, aki segített nekünk. El kell, hogy engedjelek most, de hidd el, amit kaptam tőled, itt van nálam, nem felejttem el, nem adlak el senkinek. Illetve mégis, a gyerekeimnek, apránként, de te is ezt akarnád, tudom.

A vizes alak a sötét, csillogó párában elérte az egyik takaros ház kapuját, majd erőteljes mozdulattal belépett rajta. A várost mosta a langyos eső reggelig, majd a következő hónapban még nagyon sokszor, míg olyan tiszta nem lett, amilyenek csak az északi városok tudnak lenni. Addigra a fák is mind elvesztették lombjukat. És egyik reggel vékony fehér lepel takart mindent. Az idő ment, haladt, futott tovább, lassan feledésbe borítva a megtörtént dolgokat, a fájdalmakat, örömöket, szenvedést és boldogságot. Új hálókát szőtt, új szereplőkkel. De ami megtörtént, higgyük, sohasem múlik el mégsem, örökké ott van, úgy, mint a szeretet ebben a történetben.

Epilógus 1

Linus így, hogy apja meghalt, előző, egyetlen látogatása után csak 11 évvel jutott el, életében utoljára újra a kis völgybe, ahol első 12 évében élt. Nem kellett szégyenkeznie, hogy nem talál jól ide, mert bátyja, aki már ekkor hatvan felé járt, elkísérte a családot. Linusnak ekkor már egy nyolcéves fia, és két öt év körüli iker lánya volt Vildétől.

A szépséges öreg fenyőnél megálltak, és Linus elképedt, hogy a faházaknak hült helye volt, de még egy horpadás, egy apró nyom se utalt arra, hogy itt valaha éltek.

Érezve azt, hogy itt olyan emlékeket lát, ami nagyon komoly és fontos neki, mindenki szinte teljesen mozdulatlan maradt. A két kislány az anyával a háttérben kissé elfogódottan állt, szép fehér szoknyában és szandálos lábbal. A fiú egy darabon követte apját a fenyő felé, de aztán ő is lemaradt. Az apa megkereste a két követ a fa mögött, kicsit megtépkedte, lesimította a fűvet, majd felállt, a kövek felé fordulva. Látszott, hogy rázkódik a válla. Kezével meg-simította a fa törzsét, és az egyik ágát. Az egyik kislány megkérdezte az anyától:

- Mi baja van apának? Miért sír?

- Azért kislányom, mert azoktól, akik itt a kövek alatt fekszenek, annyi szeretetet kapott, hogy nagyon jó apukátok tud lenni. Elhozta innen a szeretetet, amit most nekünk ad.

És Linus nézte a földet, tobozt szedett, magokat gyűjtött erről a fenyőről, a nemrég vett házuk kertjébe.

Epilógus 2

A kis horpadásnak a fennsíkok között valódi ékessége volt a tépázott, öreg, méltóságos fenyő. Egy vidám túrázó csapat öt tagja keveredett ide egy napos délután. Békeidők voltak, 1936-ot írtak. A társaság a fa melletti tisztáson telepedett le, de egyik tagja megállt a fenyőnél, és lassan körüljárta. Meg is botlott egy kőben.

- Vigyázz, ki ne törd a nyakad, Svar! - kiáltott rá egy társa. - De nagyon megnézted azt a fát!

- Igen, nagyon szép példány - telepedett le a többiek közé a fiatal, tízes évei végén járó fiú. - Tudjátok, még nagyapám mesélt nekem kiskoromban sokszor egy családi történetet, melyben egy öreg, nagy fenyő volt egy völgyben, ahol régen az ükapám élt, akiről a keresztnemem is kaptam. A történetben, ha jól emlékszem, az volt, hogy dédapámnak, aki ugye a fia volt, fiatalon el kellett jönnie onnan, és azóta élnek a Hopenek a fővárosban. És abba az öreg fenyőbe, amit nagyon szerettek mindketten, a fiú távozása után villám csapott. Érdekes, ezen a fán is van egy begyógyult forradás, végig, hosszában.

- Akkor ez a te fád, Svar, pont ez lesz az a hely.

- Na persze, majd pont ez! Azóta eltelt vagy száz év, és amúgy is, van itt északon azért pár öreg fenyő. De az biztos, hogy pont ilyennek képzeltem el azt a fát. Nagyapa azt mondta, ő még látta a fenyőt, kiskorában, amikor egyszer visszatértek oda. Nagy hatást tehetett rá, mert sokszor mesélte el ezt a történetet, bár a többi részére már nem igazán emlékszem. Az öreg házban, ahol nevelkedtem, amúgy szintén van három nagy példány.

Azt már nem mondta el társainak, hogy nagyapja is, és apja is sokat meséltek neki kitalált meséket, melyekre elég jól emlékszik, és valahol van egy könyv is, melybe valamelyik őse leírta ezeket egyszer, és ez családi ereklye. És arról sem beszélt, hogy a Parlament előterében a nevezetes faragás, mely önálló államiságuk egyik szimbóluma, a dédnagyapja munkája.

A társaság evett, ivott, nem gondoltak már erre a beszélgetésre. De a fiatal Svar Hopen szeme, míg ott voltak, csak oda-oda tévedt az öreg fenyőre, melyet megborzolt a szél. És akkor úgy tűnt, mintha ágaival integetne neki.

Aztán indulás előtt zenéltek még egy kicsit. Szokatlan muzsika volt, régi fülnek besorolhatatlan. Az egyik fiúnak gitárja volt, és az új, amerikai ritmust, dallamot pengette, a jazzt.

A zene, és énekük úgy hallatszott kissé messzebről, mintha csak úgy lebegne az időben és térben. Amit bárki, aki odafigyel, meghallhat, akár a múltban is. Mert lehet, hogy nincs is múlt és jövő. Minden ott van egyszerre, csak mi nem tudunk egyszerre mindenhol ott lenni. Ami egyszer megtörtént, az mindig jelen van, sőt már jelen is volt, és mindig lesz. Így a szeretet is. Az öreg Svar jól látta ezt. Ahogy a zenét is meg tudta hallani. Az a szeretet, amit megéltek Linussal, sohasem múlik el. Volt és lesz. Ők teremtették. Ők teremtették ketten.